

„Bakonyi Szakképzés-szervezési Társulás”
8200 Veszprém, Megyeház tér 1.

TÁMOP-2.2.3-07/2-2F-2008-0026
“A szak- és felnőttképzés struktúrájának átalakítása” című konstrukció keretében
az “Esélyt a jövőnek!” elnevezésű pályázata

TEHETSÉGGONDOZÓ STRATÉGIA ÉS PROTOKOLL A BAKONYI TISZK INTÉZMÉNYEIBEN

2010. december 15.

Tartalomjegyzék

1	A TEHETSÉGGONDOZÁS ÉRTELMEZÉSE	4
1.1	A tehetség probléma körüljárása.....	4
1.2	Tehetségmodellek.....	5
1.2.1	<i>Egytényezős modellek .....</i>	<i>5</i>
ÁLTALÁNOS TELJESÍTMÉNY-TERÜLETEK		9
1.2.2	<i>A tehetség fajtái.....</i>	<i>12</i>
1.2.3	<i>Fejlődési tényezők modelljei.....</i>	<i>13</i>
1.3	A tehetség illetve a tehetséggondozás fogalma.....	20
2	HATÁLYOS JOGI SZABÁLYOZÁS, JOGSZABÁLYTERVEZETEK, ORSZÁGOS TEHETSÉGGONDOZÓ PROGRAMOK	23
2.1	Hatályos jogi szabályozás	23
2.2	Jogszabálytervezetek	30
2.3	Országos tehetséggondozó programok	34
3	A TISZK INTÉZMÉNYEINEK HELYZETE A TEHETSÉGGONDOZÁS TERÜLETÉN	44
3.1	Dokumentumvizsgálat.....	44
3.1.1	<i>Medgyaszay István Szakképző Iskola, Gimnázium és Kollégium .....</i>	<i>45</i>
3.1.2	<i>Óveges József Szakképző Iskola, Gimnázium és Kollégium .....</i>	<i>48</i>
3.1.3	<i>Faller Jenő Szakképző Iskola és Kollégium.....</i>	<i>48</i>
3.1.4	<i>III. Béla Gimnázium és Művészeti Szakközépiskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény.....</i>	<i>49</i>
3.1.5	<i>Reguly Antal Szakképző Iskola és Kollégium.....</i>	<i>50</i>
3.1.6	<i>Várkerti Általános Iskola, Szakiskola és Tagiskolái .....</i>	<i>51</i>
3.2	Megállapítások.....	52
3.3	Kérdőíves felmérés elemzése, kiértékelése	53
3.4	Székhelyintézmény tehetséggondozó tevékenysége	64
4	A TEHETSÉGIGÉRETEK AZONOSÍTÁSA.....	66
4.1	A tanulói kör feltérképezése.....	66
4.2	TISZK adatbázis létrehozása	71
5	A TEHETSÉGGONDOZÁS ÖSSZEANGOLT KIALAKÍTÁSA A BAKONYI TISZK-BEN.....	73
5.1	A rendszer kialakítása.....	75
5.2	Tehetségsegítő szakmai csoport kialakítása.....	76
5.3	Tehetségsegítők képzése.....	78

5.4	Tehetségsegítő projektek menedzselése	78
5.5	Tehetségalap létrehozása	80
5.6	Kapcsolatkialakítás	81
6	ISKOLAI TEHETSÉGPONTOK KIALAKÍTÁSÁNAK SEGÍTÉSE	84
6.1	Tanulmányi versenyek	84
6.2	Művészi alkotások	84
6.3	Aktív társadalmi szerepvállalás	84
6.4	Integrációs és integrált tehetséggondozás	85
7	TEHETSÉGGONDOZÁSI PROTOKOLL	86
7.1	Tehetségszűrési protokoll	86
7.2	Tehetséggondozási protokoll	91
7.3	Átjárási lehetőségek megteremtése a közoktatási intézmények és az iskolaszintek között 93	
7.4	A tehetségigérek kibontakoztatása az oktató-nevelő munkában	94
8	ÖSSZEGZÉS	96
9	MELLÉKLETEK	97
9.1	1. számú melléklet	97
9.2	2. számú melléklet	101
9.3	BIBLIOGRÁFIA – TEHETSÉGGONDOZÁS	114

„A jövőbe be kell fektetni, és a legjobb befektetés, amit egy ország csinál, az a fiatalsága nevelése” Oláh György Nobel-díjas kémikus

1 A TEHETSÉGGONDOZÁS ÉRTELMEZÉSE

1.1 A tehetség probléma körüljárása

Általában a tehetséggondozással foglalkozó szakirodalmi munkák a tehetség fogalmának meghatározásával kezdődnek. A szakirodalom szerint a tehetséggondozás három állomása a 3D:

- ⊙ description (leírás), vagyis a tehetség meghatározása,
- ⊙ discovery (felfedezés), vagyis a tehetség azonosítása,
- ⊙ development (fejlesztés), vagyis a tehetség fejlesztése.

Megfordítja az állomások sorrendjét dr. Gyarmathy Éva, mégpedig abból a megfontolásból, hogy minél több tehetség megmutatkozhasson, fejlesztése után azonosítsuk, végül meghatározzuk mi is a tehetség, „vagyis annak megállapítása, hogy a kornak milyen tehetségekre van szüksége.”¹

A tehetség fogalmának meghatározásakor azt tapasztaljuk az irodalomban, hogy nincs mindenki által elfogadott, egységes fogalom, Mönks utal Hany-ra, aki szerint több mint száz különböző körülírás létezik.² A kutatók még a meghatározások csoportosításában is külön utakat követnek, attól függően, hogy céljuk az ismeretterjesztés, felsőfokú képzés, tehetségfejlesztő programok gyakorlati alkalmazása...stb.

Néhány példa: dr. Balogh László tehetségmodellenként mutatja be a tehetség-meghatározásokat³, Dr. Gyarmathy Éva a tehetség fogalmát elemeinek gazdagodásán, bővülésén keresztül elemzi⁴, Döbör Ágota pedig történetiségében mutatja be a fogalmat⁵, Mönks csoportjai: képesség-, kognitív komponensek-, teljesítményorientált-, illetve szociokulturális modellek⁶.

¹ Dr. Gyarmathy Éva: A tehetség fogalma, összetevői, típusai és azonosítása Bp. 2006. 180. o.

² Franz J. Mönks – Irene H. Ypenburg: A nagyon tehetséges gyerekek Akkord Kiadó 1998. 17. o.

³ Dr. Balogh László: Tehetségmodellek - server.borsod-ped.sulinet.hu/dokumentumok/mateh/Tehetsegmodellek.ppt

⁴ Dr. Gyarmathy Éva: A tehetség fogalma, összetevői, típusai és azonosítása Bp. 2006. 16-36. o.

⁵ Döbör Ágota: Amit a hallgatónak tudni illik: a tehetségről Szeged, 2007. 5-20. o.

⁶ Franz J. Mönks – Irene H. Ypenburg: A nagyon tehetséges gyerekek Akkord Kiadó 1998. 17-22. o.

Idő illetve hely hiányában csak utalunk a tehetségkutatás kezdeteire: Galtonra, Darwin rokonára, az eugenika atyjára, aki az emberi faj öröklött jellemzőinek javítását tűzte célul, illetve neki köszönhetjük az első intelligenciatesztet is.⁷ Cattell a mentális tesztet alkotta meg, Binet és Simon a róluk elnevezett, az értelmi képességek vizsgálatára alkalmazott skálát, Stern a mentális quotienst (mentális kor elosztva a naptári életkorral) amit százzal szorozva kapjuk az intelligenciahányadost (IQ), gyakorlati hasznosítása pedig Terman nevéhez fűződik, Wechsler pedig a máig legszívesebben használt teszt kidolgozója.⁸

1.2 Tehetségmodellek

1.2.1 Egytényezős modellek

Spearman elmélete

Spearman (1904) kifejtette, hogy létezik egy általános kondíció vagy képesség, amit általános intelligenciának nevezett (g-faktor).

Ez a jel mára erősen megvetette gyökereit a pszichológiai és pedagógiai gyakorlatban, és az általános kondíció avagy intelligenciamérték, illetve a később megfogalmazott specifikus tényezők ellenpontosítására használjuk.

A tehetségnevelés oktatói számára az általános intelligencia mértéke fontos adatokkal szolgál a gyerek természetéről, fejlődéséről és oktatási igényeiről. A 140-et meghaladó általános IQ-jú gyerekek egészen más feladatokat kívánnak a tanároktól, fejlesztő szakemberektől, mint a 115-140-es IQ-jú gyerekek. (Mégis mindkét csoportot a *tehetségesek* kategóriájába soroljuk!)

Thurstone és az elsődleges mentális képességek

A legelső, és elméletileg legalaposabban átgondolt emberi intelligencia- és képességmodellt L.L. Thurstone (1938) vezette be. Elsődleges mentális képességelméletében Thurstone azt állította, hogy hét elsődleges intelligenciatényező vagy intelligenciaképesség létezik.

- A szókincs folyékonysága az a képesség, amivel valamilyen ösztönzés hatására sok szó jut eszünkbe.
- A verbális felfogás az a képesség, amivel a szavak jelentésére következtetünk.
- A számok, azaz a számolási képesség minden aritmetikai feladatban részt vesznek.
- A memória alapvetően az új információ egyszerű vagy gépies memorizálására utal, mind verbális, mind képi formában.

⁷ Im.: 6. o.

⁸ Dr. Czeizel Endre: Sors és tehetség 2004. Bp. 23-26.o.

- e) Az indukció a verbális, numerikus vagy képi anyag megvizsgálására, és abból egy általánosság, szabály, koncepció vagy elv levezetésére való képesség.
- f) A térbeli percepció az a képesség, amivel a térben lévő tárgyakat látjuk, és azokat különböző elrendezésben vizualizáljuk.
- g) A percepció sebessége az utolsó faktor vagy képesség. Ez az a képesség, amivel az apró aspektusokat, vagy a képek, levelek, szavak stb. elemeit a lehető leggyorsabban felismerjük.

Cattell folyékony és kikristályosodott intelligenciája

A folyékony intelligencia az az alapvető és általános, intelligencia-tesztek által mért intelligencia, ami azt a képességet mutatja, amely segítségével helyesen, deduktíven és induktíven tudunk érvelni.

A kikristályosodott intelligencia az az intelligencia, amit a tanulók napi szinten használnak problémamegoldásra, és az iskolai feladatok és a saját kulturális környezetük realitásainak kezelésére.

Cattell (1971) és fő tanítványa, John Horn (Horn, 1988) széles körű és ismételt faktoranalízisekre alapozva dolgozták ki modelljüket, a következő alapvető intelligencia-komponenseket (10) azonosítva.

1. Folyékony érvelés: az a képesség, amivel induktíven, deduktívan, konjunktívan és diszjunktívan érvelünk, összefüggéseket felismerünk, következtetéseket levonunk.
2. Akkulturális ismeret: az a készség vagy képesség, amivel az egyén kultúrájának tudásalapját felhasználja gondolkozásra, érvelésre és problémamegoldásra.
3. Vizuális feldolgozás: az a képesség, ami a tárgyak térbeli, elforgatott vagy különböző perspektívákból való vizualizálására vonatkozik.
4. Hallás utáni felfogás: hangminták percepciója.
5. Felfogási sebesség: a válaszadás gyorsasága, minden intelligens viselkedés alapvető jellemzője.
6. Helyes döntéshozás sebessége: problémák gyors megoldására való képesség.
7. Rövidtávú memória: az inger utáni közvetlen információvisszahívásra való képesség.
8. Hosszútávú memória: az információnak egy tárolt helyről való visszahívására való képesség.
9. Vizuális szenzoros észlelés: nagy mennyiségű információ tudatban tartása vagy pásztázási képessége.
10. Hallásszenzoros észlelés: a rövid időn belül kapott nagy mennyiségű hallásstimulációra való válaszadás képessége

A tehetséges tanulók az érvelés, a memóriefunkciók és a feldolgozási sebesség terén gyakran magas intelligenciáról tesznek tanúbizonyságot. (Mentális kiválóságuk a veleszületett, öröklött képességek és kulturálisan meghatározott élmények interaktív terméke.)

Robert Sternberg információfeldolgozási modellje

Sternberg munkáját az emberi intelligencia fő, a pszichológiai és pedagógiai világot uraló információfeldolgozási modelljeként tartják számon.

A Sternberg-modell (1991) hármas alapú intelligenciaszerkezetet javasol, amely három alapvető információfeldolgozási képességből áll: metakomponensekből, teljesítménykomponensekből és tudásszerzési komponensekből.

1. A metakomponensek nagyban hasonlítanak a metakogníció folyamataira. Tervezésből, ellenőrzésből és értékelési funkciókból állnak. Ezek az alfunkciók a következőkből tevődnek össze: (1) a létező problémák felismerése, (2) a problémák természetének tisztázása, (3) a problémamegoldás megtervezése, (4) a megoldási stratégia kiválasztása, (5) a megoldási folyamat mentális reprezentálása, (6) a tevékenység mentális erőforrásainak összehívása, (7) a megoldási folyamat ellenőrzése, és (8) a problémamegoldó sorozat végén a sikeresség elbírálása.
2. A teljesítménykomponensek azok a mentális folyamatok, amelyek a metakomponensi tevékenységeket viszik véghez. Ezek a készségek vagy képességek ismeretterületenként változnak. Alacsonyabb szintű mentális operációkként tartjuk őket számon, és természetükből kifolyólag automatikusabbak, mint a nagyban kognitív metakomponensek.
3. Az ismeretszerzési komponensekbe a szelektív kódolás, a szelektív kombináció és a szelektív összehasonlítás tartozik. A szelektív kódolás az a képesség, amivel a lényeges információt azonosítjuk, azt a hosszútávú memóriában tároljuk, és a lényegtelen információt kiselejtezzük. A szelektív kombináció az információnak sémákká, gestalttá, fogalomká, ötletté stb. való átalakításának a folyamata. A szelektív összehasonlítás az a képesség, amivel a jelen és a múltbeli információk közötti összefüggéseket feltárjuk.

7/118

Kreativitás = tehetség

A kreatív képességek alapkoncepcióját *Guilford és Hoepfner /1971/* alkotta meg, ez azóta is általánosan elfogadott. Ők kutatásaik alapján a következő elemeket különítették el a kreativitás fogalmában.

A gondolkodás folyékonyága */fluencia/*. Ez három altényezőből áll: a szótalálás gyorsasága, az asszociációk gyorsasága és a fogalomalkotás gyorsasága.

A gondolkodás rugalmassága */flexibilitás/*. Ez a változó igényekhez való alkalmazkodást, a gondolkodás mozdulatlanságából való szabadulást, a spontán átváltási képességet jelenti.

Az eredetiség */originalitás/* a fantázia ereje, amely arra irányul, hogy elszakadjon az adott szituációtól, és új asszociációs kapcsolatban struktúrálja a helyzetet.

Az újrafogalmazás */redefiniálás/* azt jelenti, hogy a megszokott eljárásokat felülvizsgáljuk, átalakítjuk.

A kidolgozás */elaboráció/* azt a képességet jelenti, hogy az egyén mennyire tudja a felmerülő ötleteket megvalósítani.

A problémaérzékenység */szenzitivitás/* a problémák észrevételének, megfogalmazásának a képességét jelenti.

Van Tassel-Baska /1998/ összegezve a kutatásokat, a kreativitás fejlődésének négy faktorát emel ki. Ezek a következők.

Belső tényezők: ezek tartalmazzák az intelligenciát, a személyiséget és az energiát.

Külső tényezők: ezek a szocio-kulturális és oktatási feltételek.

Elősegítő folyamatok, amelyek relevánsak a kreatív alkotáshoz: a fogalomalkotás folyékonyága, az újdonság, a kognitív stílus, a belátás, a képek használata és a metakognitív stratégiák.

Személyes katalizátorok, amelyek együtt munkálkodnak a készítés létrehozásán, külsők és belsők egyaránt lehetnek. Ilyenek a feladat-motiváció, a kikristályosodó élmények, valamint jelentős példaképek vagy mentorok.

A kreatív gondolkodás és alkotás mind kognitív, mind affektív folyamatok, és így a környezet, amelyben az emberek próbálnak gondolkodni és problémákat megoldani nagyon nagy hatással lehet a tevékenységre.

Amabile (1990) egy sor vizsgálatot végzett el, amelyek elég világosan mutatták, hogy a támogató környezet, valamint az intrinzik, ön-generált motiváció megerősített és magas szintű kreatív gondolkodási tevékenységhez vezet.

A Renzulli-féle triász

A tehetséget leíró komplex teóriákból sokféle látott napvilágot, az első volt, s ma is a legáltalánosabban a Renzulli-féle (1978) az elfogadott. Ez a modell három összetevőjét emeli ki a tehetségnek:

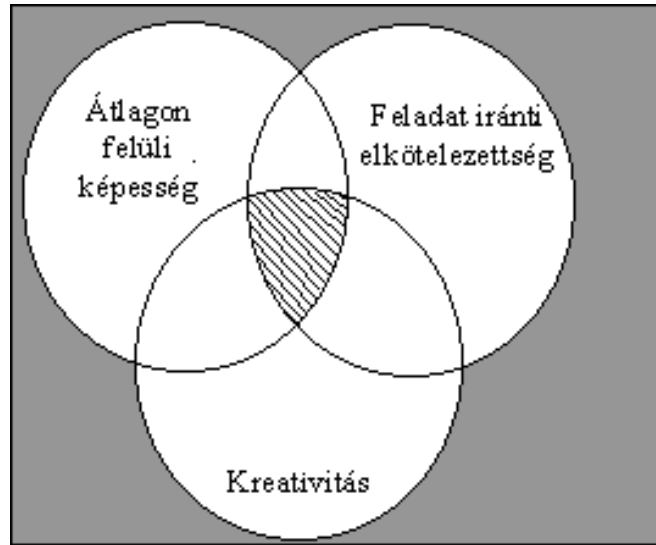

Általános teljesítmény-területek

- ⊙ Matematika
- ⊙ Képzőművészet
- ⊙ Természetan
- ⊙ Filozófia
- ⊙ Társadalomtudományok
- ⊙ Jog
- ⊙ Vallás
- ⊙ Nyelvek
- ⊙ Zene
- ⊙ Élettudományok
- ⊙ Mozgásművészet

Specifikus teljesítmény-területek

- ⊙ Karikatúra
- ⊙ Csillagászat
- ⊙ Közvélemény-kutatás
- ⊙ Ékszertervezés
- ⊙ Térképkészítés
- ⊙ Koreográfia
- ⊙ Életrajz
- ⊙ Filmkészítés
- ⊙ Statisztika
- ⊙ Helytörténet
- ⊙ Elektronika
- ⊙ Komponálás
- ⊙ Kertépítészet
- ⊙ Kémia
- ⊙ Demográfia
- ⊙ Mikro-fényképezés
- ⊙ Várostervezés
- ⊙ Légszennyezés korlátozása
- ⊙ Költészet
- ⊙ Divattervezés
- ⊙ Szövés
- ⊙ Drámaírás
- ⊙ Reklám
- ⊙ Jelmeztervezés
- ⊙ Meteorológia
- ⊙ Bábozás
- ⊙ Marketing
- ⊙ Játéktervezés
- ⊙ Újságírás
- ⊙ Elektronikus zene
- ⊙ Gyermekgondozás
- ⊙ Fogasztóvédelem
- ⊙ Főzés
- ⊙ Ornitológia
- ⊙ Bútortervezés
- ⊙ Navigáció
- ⊙ Genealógia
- ⊙ Szobrászat
- ⊙ Vadvilág kezelése
- ⊙ Mezőgazdasági kutatás
- ⊙ Állati tanulás
- ⊙ Filmkritika

1. ábra

A tehetség fogalmáról, fejlesztéséről Renzulli álláspontját következőképpen foglalta össze:

„A tehetség olyan viselkedésformákból áll, amelyek az emberi vonások három alapcsoportjának interakcióját tükrözik. Ez a három alapcsoport az átlagon felüli általános és/vagy specifikus képességek, magasfokú feladat iránti elkötelezettség és kreativitás. A tehetséges viselkedést felmutató embereket azok, akik ezekkel a jegyekkel rendelkeznek, vagy ki tudják őket fejleszteni, és azokat az emberi teljesítmény bármilyen potenciálisan értékes területén hasznosítják. Azok az egyének, akik rendelkeznek ilyen interakcióval vagy képesek annak kialakítására a három terület között, az oktatási lehetőségeknek és szolgáltatásoknak széles skáláját igénylik, és ez utóbbiak gyakran hiányoznak a normál iskolai programból”.

Sternberg ötszögű implicit tehetségelmélete

Sternberg 1993-ban dolgozta ki azt az elméletét, miszerint csak akkor tekinthetünk valakit tehetségesnek, ha a következő feltételeknek eleget tesz : kiválóság, ritkaság, produktivitás, demonstráció és érték (Sternberg és Zhang, 1995).

-A kiválóság kritériuma azt jelenti, hogy valaki korosztályát felülmúlja egy speciális vagy több különböző területen.

-A ritkaság kritériuma annyit jelent, hogy az egyén olyan területen tűnik ki a társai közül, amely ritkaság-számba megy.

-A produktivitás kritériuma azokra a dimenziókra utal, amelyek segítségével a produktivitás megvalósul vagy elérhetővé válik, és amely alapján az egyént kiválóként tartják számon.

-A demonstráció kritériuma azt mondja ki: az a dimenzió, amiben az egyén tehetséges, számos hiteles teszt során kell, hogy demonstrálódjon.

-Az érték kritériuma alapján a tehetséges egyén kiemelkedő teljesítményét azokban a dimenziókban kell kimutatnia, amelyek alapján őt a környezete megbecsüli.

Sternberg WICS- modellje

Egy évtized elteltével Sternberg /2004/ új megközelítésben értelmezte a tehetséget, elsősorban a tehetségesek tulajdonságainak feltárása céljából.

1. Bölcsesség (Wisdom – W).
2. Intelligencia (Intelligence – I).
3. Kreativitás (Creativity – C).
4. Szintetizált (Synthesized – S).

A modell szerint a bölcsesség, az intelligencia és a kreativitás a jövő tehetségeinek elengedhetetlen tulajdonságai. E három tulajdonság szintézise nélkül valakiből válhat a társadalom rendes tagja, akár még jó is, de semmiképpen nem kiemelkedő.

A bölcsesség

A bölcsesség Sternberg szerint talán a legfontosabb tulajdonság, amelyet a tehetségesekben keresnünk kell. Azok az emberek, akik kognitív képességeiket gonosz vagy akár önző célokra fordítják, vagy akik figyelmen kívül hagynak más embereket, lehet, hogy nagyon okosak – ám ugyanakkor buták is, azaz nem bölcssek.

Sternbergnek a bölcsességről alkotott egyensúly elmélete szerint (Sternberg, 1998b, 2001), a bölcsességet úgy lehet definiálni, mint az intelligencia és a kreativitás alkalmazását,

1. ahogy azt az értékek közvetítik egy közös jó elérése érdekében az (a) intraperszonális, (b) interperszonális, és (c) extraperszonális érdekek egyensúlyán keresztül,
2. (a) rövid és (b) hosszú távon, annak érdekében, hogy egyensúly jöjjön létre
3. (a) a meglévő környezetekhez való alkalmazkodás, (b) a meglévő környezet alakítása és (c) új környezetek kiválasztása között.

Szintetizálás

- A holnap tehetségeinek kiválasztásában - hangsúlyozza a szerző - a három fontos tényező, amelyet figyelembe kell vennünk: az intelligencia, a kreativitás és a bölcsesség. Ezeket szintetizálni kell, hogy hatékonyan működjenek együtt.

- Természetesen ezek nem az egyedüli tulajdonságok, amelyek számítanak. A motiváció és az energia szintén nagyon fontosak.

1.2.2 A tehetség fajtái

Gardner elmélete

A szerző *Frames of Mind* c. könyvében (1983) mutatja be sokoldalú intelligencia elméletét. Későbbi könyvében, a *The Unschooled Mind* (Iskolázatlan elmé)-ben (1991) hét egymástól független emberi intellektuális képességet különít el, amit humán intelligenciáknak nevez.

Ezek a speciális tehetségterületek a következők:

- ⊙ Logikai – matematikai.
- ⊙ Nyelvi.
- ⊙ Testi – kinezetikus.
- ⊙ Térbeli.
- ⊙ Zenei.
- ⊙ Interperszonális.
- ⊙ Intrapersonális.

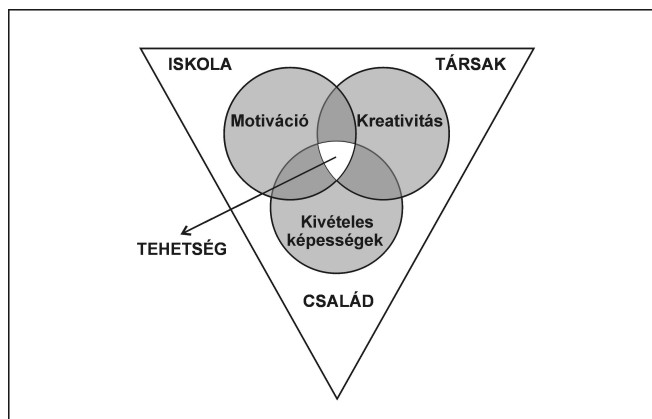
12/118

A Piirto-modell

Ez az előbbinél még differenciáltabban jelzi a tehetség fajtáit, sokszínűségét .

3. ábra

- A társadalmi pillérek közül a család játssza a legfontosabb szerepet a tehetség nevelésében. Ez tudja biztosítani azt, hogy a gyermek egészségesen és kiegyensúlyozottan nőhessen fel.

- Az iskola szintén fontos pillér. Beleértjük mind a vezetést, mind a tantestületet. A tanárok között van, aki odafigyel a tehetségekre, és van, aki ignorálja őket az osztályában. A szerző véleménye szerint azonban, amennyiben az iskolavezetés tisztában van a tehetséggondozással kapcsolatos problémákkal, az az egész iskola légkörére kihat, és pozitív hozzáállást eredményez.

- A harmadik pillért a társak jelentik. Társaknak azokat a gyerekeket nevezi Mönks, akik hasonló fejlettségi fokon állnak. A nem azonos szinten álló osztálytársak komolyan gátolhatják a tehetséges gyermek intellektuális, de egész pszichológiai fejlődését.

Mönks a tehetség fogalmát a következő közelítőleg leírással adja meg: „A tehetség három személyiségjegy interakciójából jön létre. Ennek a három jegynek az egészséges fejlődéséhez megértő, támogató társadalmi környezetre van szükség (család, iskola, társak). Más szóval: a hat faktor pozitív interakciója a tehetség megjelenésének előfeltétele”

Tannenbaum csillaga

Tehetségelméletében Tannenbaum (1983) azt állítja, hogy mind a tehetség akkor fejlődik, ha a következő öt elem hat egymásra. A tehetséget grafikusan a csillag öt ágának metszete jelöli.

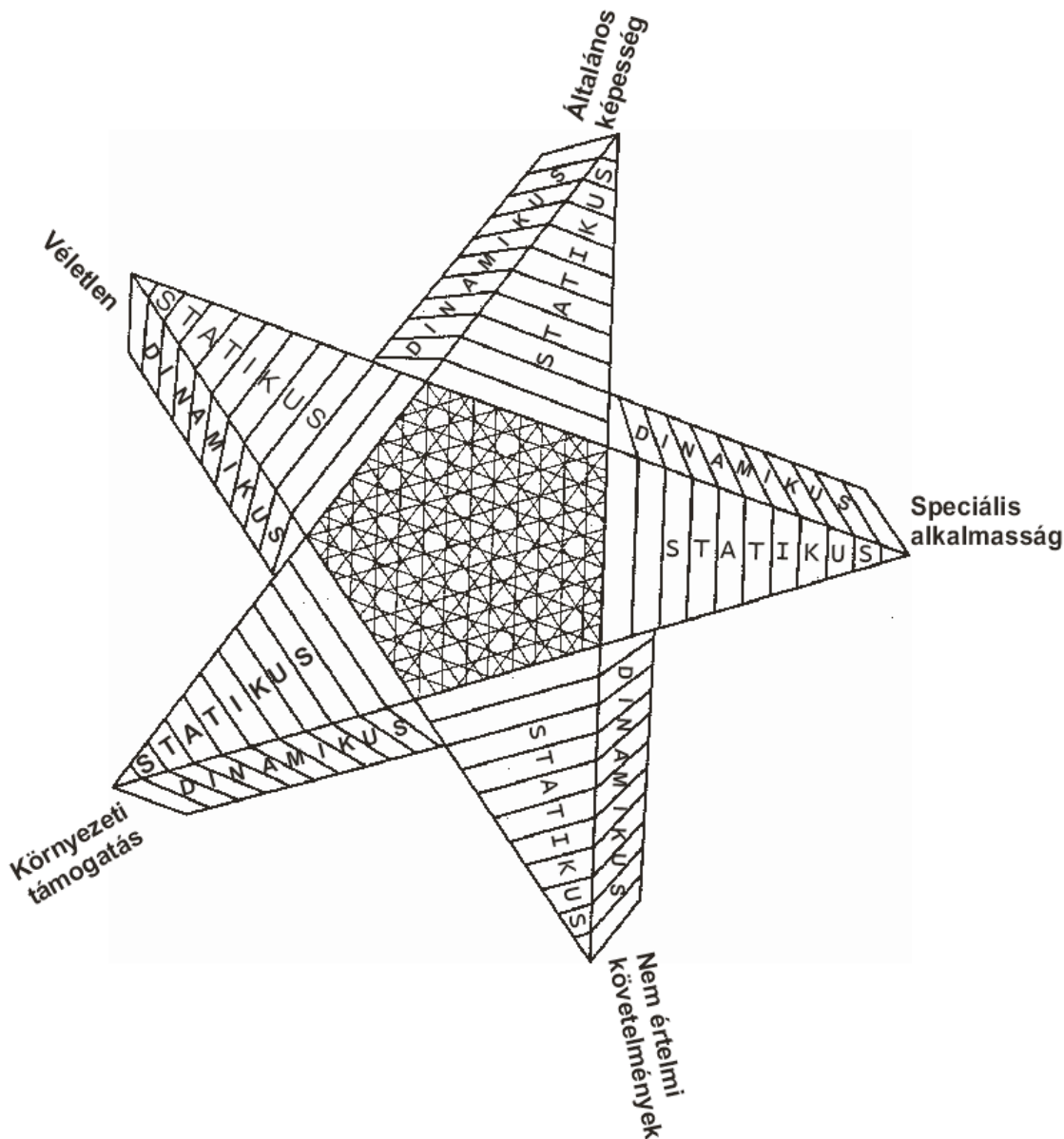
Az öt elemet következőképpen definiálják (Feldman, 1992):

- ⊙ Általános képességek: ez a G-faktor megfelelője, azé az általános intelligenciáé, amit az IQ-tesztekkel mérnek.
- ⊙ Speciális képességek: olyan speciális tehetség, amivel a személy rendelkezik és amiért környezete nagyrabecsüli, mert az kivételes, speciális.

- ⊙ Nem intellektuális tényezők: ezek azok a személyes képességek, amelyek egy személy karakteréhez, egyéni jellemvonásaihoz kötődnek önkép, motiváció, feladat-orientáció stb.
- ⊙ Környezeti tényezők: pl. a gyerek családja, iskolája, barátai.
- ⊙ Szerencse: ezekről a faktorokról legtöbbször elfeledkezünk, pedig ugyanolyan jelentősek.

4. ábra

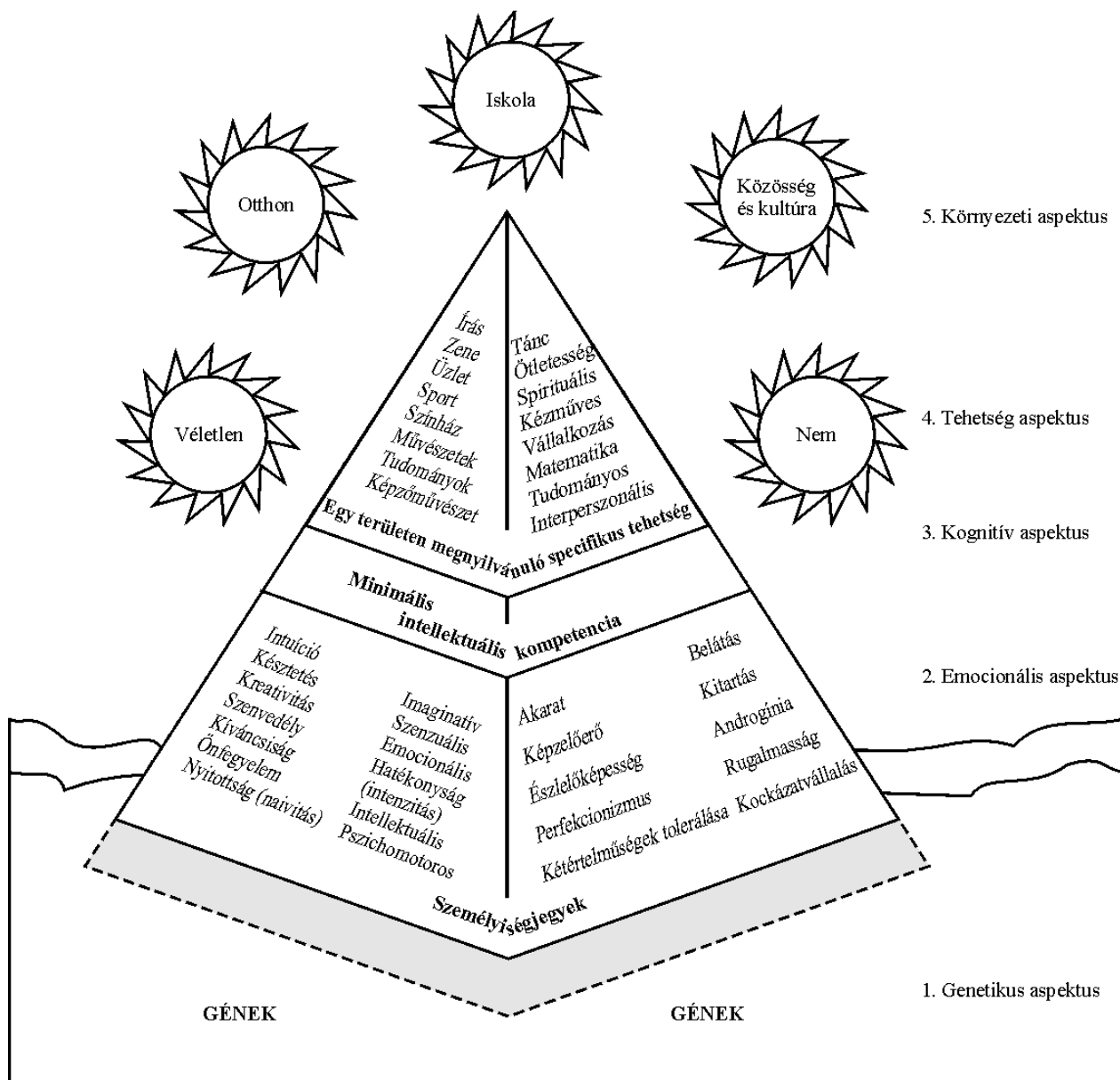

Piirto tehetségmodellje

Különösen a tehetség összetevői, de a fejlődést befolyásoló tényezők is részletesen kidolgozott rendszerben jelennek meg Piirto /1999./ tehetséggondozási piramismodelljében.

- A genetikai alapok egyértelműek.
- Az emocionális aspektus azokat a személyiségjegyeket összegzi, amelyek általában jellemzik a kiemelkedő teljesítményt nyújtókat.
- A kognitív aspektusban a minimális intellektuális kompetencia jelenik meg. A szerző Renzullira hivatkozva azt fogalmazza meg, hogy az intelligenciatesztben elért átlagon felüli pontszám elég a tehetség manifesztációjához.
- A tehetség aspektusa a modellben azokat a speciális területeket jelöli meg, amelyeken konkrétan kibontakozhat a gyerek tehetsége.
- Végül a környezeti aspektust a "napocskák" fémjelzik. Döntőnek a szerző a három fő napot /otthon, iskola, közösség és kultúra/ jelöli meg.

* Tehetség 'elhivatottsággá' válik

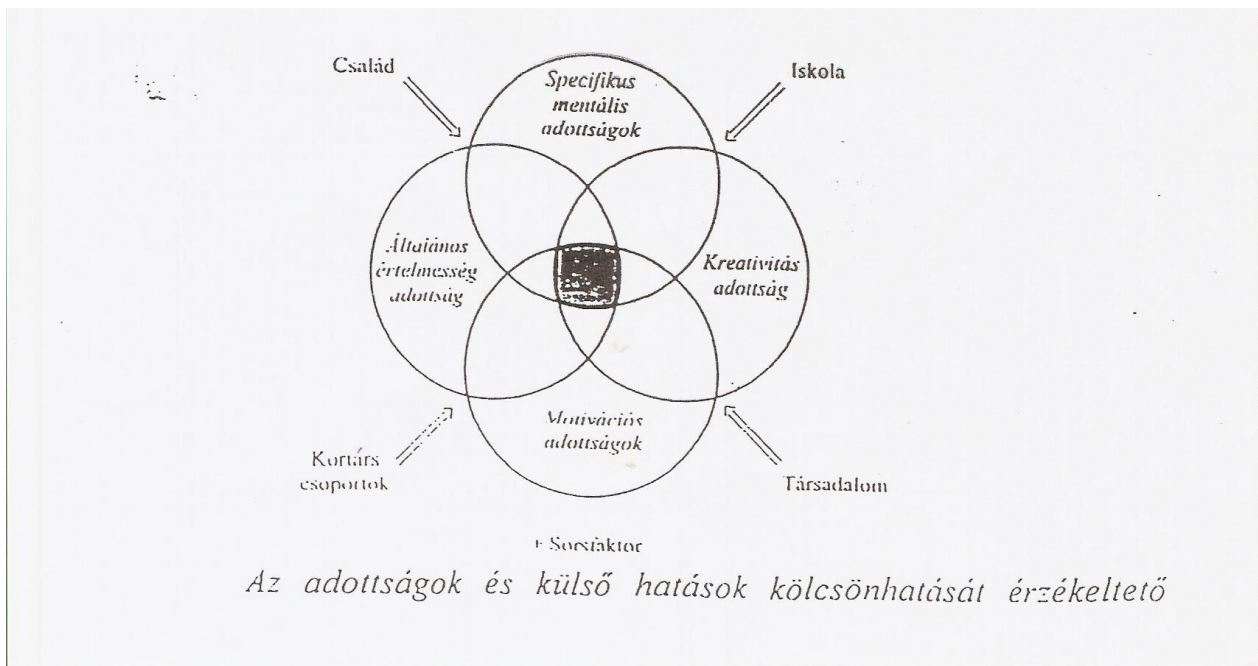
5. ábra

Czeizel Endre 2x4+1 faktoros modellje

- A hazai kutatók közül kiemelésre érdemes *Czeizel Endre /1997/ 2X4+1 faktoros modellje*, ebben a szerző integrál minden olyan tényezőt, amely a fejlesztő munkában meghatározó szerepet játszik.
- A szerző a Renzulli-féle háromkörös modellből indul ki, amikor a tehetség összetevőit meghatározza, továbbfejlesztve azt: az átlagon felüli képességek körében különválasztja az általános intellektuális képességeket és a speciális mentális képességeket, természetesen ő is fontosnak tartja a kreativitást és a motivációs tényezőket.
- A környezeti tényezők a Mönksnél található háromról ugyancsak négyre módosulnak: Czeizel a társadalom közvetlen szerepét is hangsúlyozza /elvárások, lehetőségek, értékrend stb./ a tehetségek kibontakozásában a család, iskola és kortárs csoportok mellett.
- Értelmezésében kilencedik faktorként jelenik meg a sors, amely az élet-egészség faktora.

6. ábra

Gagné modellje a szunnyadó és a megvalósult tehetségről

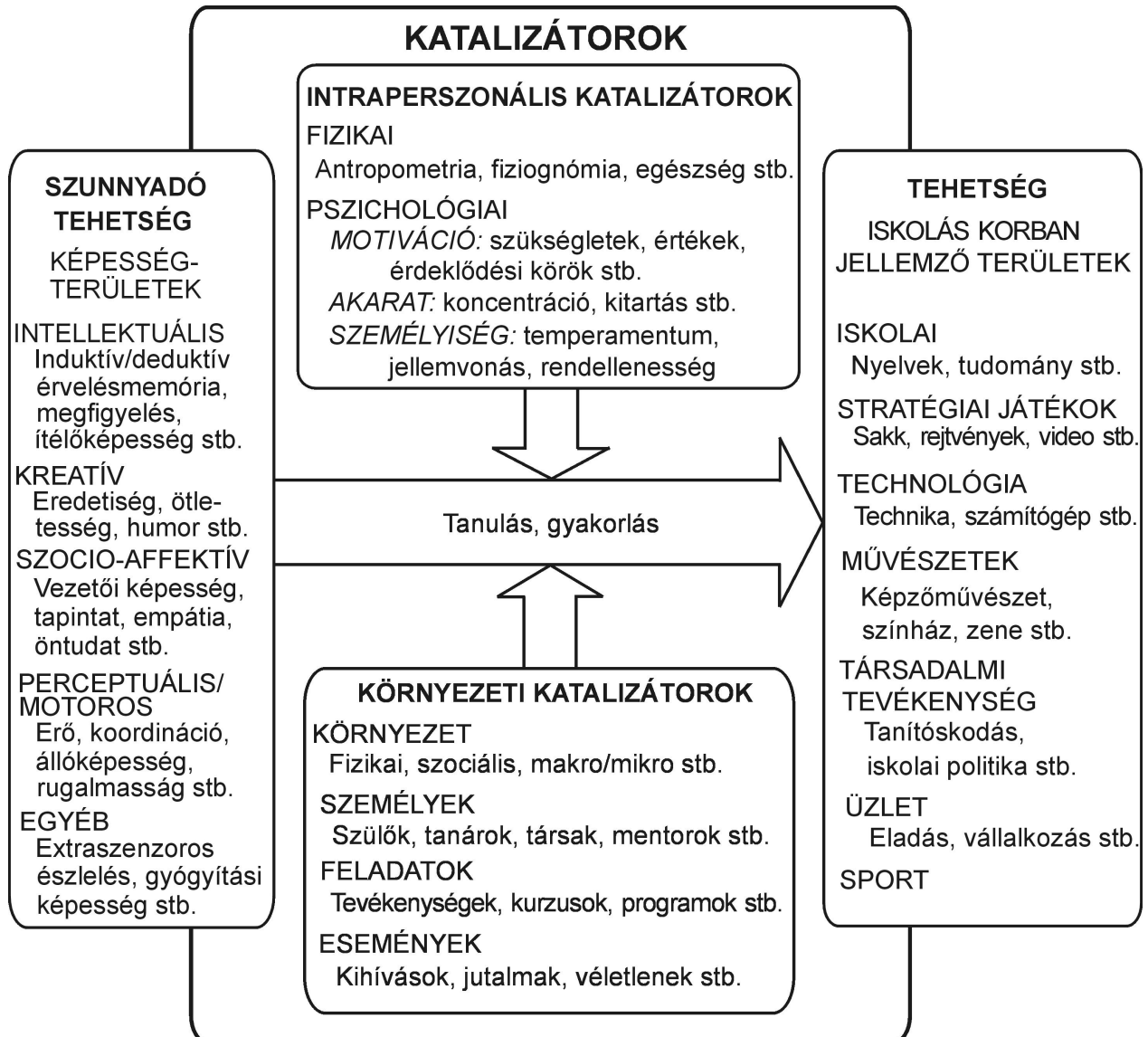
- François Gagné, kanadai pszichológus a szunnyadó tehetséget az adottságokkal asszociálja. Ezen a veleszületett emberi képességeket érti.
- Heller, Mönks és Passow (1993, 27.o.) szerint "A szunnyadó tehetség olyan kompetencia, amely az emberi adottságok valamilyen területén vagy területein jelentősen felülmúlja az átlagot". Gagné következőképpen definiálja a megvalósult tehetséget (1990, 66. o.):

‘különböző adottságok és interperszonális, valamint környezeti katalizátorok interakciójának fejlődési terméke”.

Gagné differenciált modellje ábrázolja, hogy a talent különböző adottságok alkalmazása az adott területen szerzett ismeretekre és képességekre. Ez a folyamat környezeti katalizátorok (család, iskola, közösség) valamint interperszonális katalizátorok (többek között motiváció, önbizalom) segítségével jön létre.

7. ábra

Mivel Renzulli modellje általánossá vált mára, meg kell jegyezni, hogy Révész Géza magyar pszichológus korábban – más szavakkal – ugyanazokat a tulajdonságokat írta le fogalmában.¹⁰

Szintén Révész Géza gondolata: „gyerekeknél a legritkább esetben beszélhetünk valóban tehetségről, hanem kizárólag „tehetségre irányuló hajlamokról”, tehetségre utaló jelekről, tehetség gyanújáról. Csak a felnőtt életszakaszban dől el, hogy valóban alkotó tehetséggé vált-e a tehetségígéret.”¹¹

Végül az amerikai Oktatási Hivatal 1972-ben elfogadott ún. *Marland-jelentése* amely igen széles határok között határozta meg a tehetség definícióját. Ennek alapján tehetséges gyerekeknek azok számítanak, akiknél a szakemberek valamilyen kimagasló adottságot és olyan tényleges vagy potenciális képességet állapítanak meg, amely révén rendkívüli teljesítmények elérésére alkalmasak, mégpedig egy vagy több felsorolt területen:

- ⊙ általános intellektuális képesség;
- ⊙ specifikus tanulási („iskolai”) kompetencia;
- ⊙ kreatív gondolkodás;
- ⊙ vezetői rátermettség;
- ⊙ művészi adottságok;
- ⊙ pszichomotoros képességek.¹²

20/118

1.3 A tehetség illetve a tehetséggondozás fogalma

A tehetség definiálása mindenképpen szükséges egyrészt a terminológiai zavarok elkerülése miatt, másrészt pedig a tehetséges tanulók azonosításának megkönnyítése végett.

Az általánosan elfogadott Renzulli-féle tehetségfogalom használatát javasoljuk:

Tehetségesnek azok tekinthetők, akik kiváló adottságaik:

- ⊙ átlag feletti általános képességek,
- ⊙ átlagot meghaladó speciális képességek,
- ⊙ kreativitás,

⁹Dr. Balogh László: Tehetségmodellek - server.borsod-ped.sulinet.hu/dokumentumok/mateh/Tehetsegmodellek.ppt

¹⁰ Dr. Gyarmathy Éva: A tehetség fogalma, összetevői, típusai és azonosítása Bp. 2006. 21. o.

¹¹ Gefferth Éva – Herskovits Mária: Csak keresni kell... Trefort Kiadó 2004. 22. o.

¹² Dr. Gyarmathy im. 23.o. ill. Döbör im. 18.o. de gyakran idézett a szakirodalomban

⊙ feladat iránti elkötelezettség –

alapján magas szintű teljesítményre képesek az élet valamely tevékenységi területén.

Ahol

- az átlag feletti általános képességek közé tartozik például a magas szintű elvont gondolkodás, fejlett anyanyelvi képességek, jó memória, hatékony információfeldolgozási stratégiák stb.

- a speciális képességek adják meg a jellegzetességét a tehetségnek. Ezekből sokféle van, a Gardner-féle csoportosítás általánosan elfogadott. E szerint hétféle speciális képességcsoport különíthető el: nyelvi, zenei, matematikai-logikai, vizuális-téri, testi-mozgásos, szociális-interperszonális, intraperszonális. Ezek a speciális tehetségfejlesztéshez kiindulási alapként szolgálnak.

- a kreativitás is több elemből épül fel: originalitás, flexibilitás, fluencia, problémaérzékenység stb.

- a feladat iránti elkötelezettség olyan személyiség-tényezőket foglal magába, amelyek a magas szintű teljesítményhez az energiát biztosítják: érdeklődés, versenyszellem, kitartás, emocionális stabilitás stb.¹³

Ugyanezeket a fogalmi elemeket használja a dr. Balogh László és dr. Mező Ferenc szerkesztette fogalomtár, amelyet a Magyar Génius Integrált Tehetségsegítő Programban részt vevő tehetségpontok számára készítettek (továbbiakban: Fogalomtár)¹⁴

21/118

A fenti fogalom megfelelően széles ahhoz, hogy kisebb valószínűséggel essenek ki a szűrőn a valóban tehetséges tanulók. A négyes adottság tényező részletesebb kifejtése lesz szükséges a tehetséges tanulók azonosítása során, a megfelelő helyen erre visszatérünk.

Bátran elfogadhatjuk a Fogalomtár tehetséggondozásra vonatkozó fogalmát is:

Tehetséggondozás az a folyamat, amelyben a szisztematikusan felderített tehetségigértéket fejlesztjük a gazdagítás, gyorsítás, differenciálás eszközrendszerével, komplex programok keretében.¹⁵

A továbbiakban tehát a fentieket fogjuk érteni a fogalmak használatakor.

Ennek a fejezetnek nemcsak az volt a célja, hogy a pályázati dokumentumot megalapozza, hanem az is, hogy a projektben részt vevő pedagógusoknak a mindennapi tehetséggondozó

¹³ server.borsod-ped.sulinet.hu/dokumentumok/mateh/Balogh_elmeleti_kiindulas.doc

¹⁴ <http://geniuszportal.hu/fogalomtar>

¹⁵ Uott.

„Bakonyi Szakképzés-szervezési Társulás”
8200 Veszprém, Megyeház tér 1.

TÁMOP-2.2.3-07/2-2F-2008-0026
“A szak- és felnőttképzés struktúrájának átalakítása” című konstrukció keretében
az “Esélyt a jövőnek!” elnevezésű pályázata

---

munkában a segítségére legyen azzal, hogy egységes terminológia alkalmazását teszi lehetővé a TISZK pedagógusai, szakemberei számára.

22/118

2 HATÁLYOS JOGI SZABÁLYOZÁS, JOGSZABÁLYTERVEZETEK, ORSZÁGOS TEHETSÉGGONDOZÓ PROGRAMOK

2.1 Hatályos jogi szabályozás

A jelenleg hatályos szabályozást a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény (továbbiakban: Kt.) tartalmazza törvényi szinten, illetve a végrehajtásáról szóló 11/1994. (VI. 8.) MKM rendelet (továbbiakban: Vhr.), valamint a kapcsolódó jogszabályok.

A Kt. a tehetséggel az alábbi helyeken foglalkozik:

4. § (7) *A közoktatás szervezésében, irányításában, működtetésében, feladatainak végrehajtásában közreműködők döntéseik, intézkedéseik meghozatalakor a gyermek mindenek felett álló érdekét veszik figyelembe. A közoktatásban a gyermek mindenek felett álló érdeke különösen, hogy*

...

b) az e törvényben meghatározottak szerint minden segítséget megkapjon képessége, tehetsége kibontakoztatásához, személyisége fejlesztéséhez, ismeretei folyamatos korszerűsítéséhez

10. § (3) *A gyermeknek, tanulónak joga, hogy*

a) képességeinek, érdeklődésének, adottságainak megfelelő nevelésben és oktatásban részesüljön, képességeihez mértén tovább tanuljon, illetve alapfokú művészetoktatásban vegyen részt tehetségének felismerése és fejlesztése érdekében;

19. § (7) *A pedagógus alapvető feladata a rábízott gyermekek, tanulók nevelése, tanítása. Ezzel összefüggésben kötelessége különösen, hogy*

...

b) nevelő és oktató tevékenysége során figyelembe vegye a gyermek, tanuló egyéni képességét, tehetségét, fejlődésének ütemét, szociokulturális helyzetét és fejlettségét, sajátos nevelési igényét, segítse a gyermek, tanuló képességének, tehetségének kibontakozását, illetve bármilyen oknál fogva hátrányos helyzetben lévő gyermek, tanuló felzárkózását tanuló társaihoz,

26. § (5) *Az általános iskolában a tanuló az érdeklődésének, képességének és tehetségének megfelelően felkészül középiskolai, illetve szakiskolai továbbtanulásra, valamint a társadalomba való beilleszkedésre.*

32. § (3) A kollégium feladata a tanuló

a) *humánus légkörben folyó nevelése, személyiségének fejlesztése, képességeinek és érdeklődésének megfelelően tehetségének kibontakoztatása, iskolai tanulmányainak segítése,*

36. § (2) *Pedagógiai-szakmai szolgáltatás*

...

f) *a tanulmányi és tehetséggondozó versenyek szervezése, összehangolása;*

41. § (6) *A nevelési-oktatási intézmény ellátja a tehetséggondozással és tehetséggondozással, a korai tanulási, beilleszkedési nehézségek korrekciójával, a hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatásával, valamint a gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatokat; felderíti a gyermekek és tanulók fejlődését veszélyeztető okokat, és pedagógiai eszközökkel törekszik a káros hatások megelőzésére, illetőleg ellensúlyozására. Szükség esetén a gyermek, tanuló érdekében intézkedést kezdeményez. A gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok ellátását a gyermekjóléti szolgálat segíti.*

48. § (1) *Az iskola pedagógiai programja meghatározza:*

a) *az iskola nevelési programját, ennek keretén belül*

- *az iskolában folyó nevelő-oktató munka pedagógiai alapelveit, céljait, feladatait, eszközeit, eljárásait,*
- *a személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatokat,*
- *a közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatokat,*
- *a beilleszkedési, magatartási nehézségekkel összefüggő pedagógiai tevékenységet,*
- *a tehetség, képesség kibontakoztatását segítő tevékenységet,*
- *a gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatokat,*
- *a tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatását segítő programot,*
- *a szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységet,*
- *a pedagógiai program végrehajtásához szükséges nevelő-oktató munkát segítő eszközök és felszerelések jegyzékét,*
- *a szülő, tanuló, iskolai és kollégiumi pedagógus együttműködésének formáit, továbbfejlesztésének lehetőségeit,*

(8) *Az alapfokú művészetoktatási intézmény pedagógiai programja meghatározza:*

a) *az iskola nevelési programját, ennek keretén belül*

- *az iskolában folyó nevelő-oktató munka pedagógiai alapelveit, céljait, feladatait, eszközeit, eljárásait,*

- egyes művészeti tevékenység oktatásának cél- és feladatrendszerét,
- a személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatokat,
- a közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatokat,
- a tehetség, képesség kibontakoztatását segítő tevékenységet,
- a pedagógiai program végrehajtásához szükséges nevelő-oktató munkát segítő eszközök és felszerelések jegyzékét,
- a szülő, a tanuló, a pedagógus együttműködésének formáit, továbbfejlesztésének lehetőségeit;

49. § (2) A kollégium pedagógiai programja tartalmazza:

- a) a kollégium nevelési alapelveit, célkitűzéseit,
- b) a tanulók életrendje, tanulása, szabadideje szervezésének pedagógiai elveit,
- c) a tanulók fejlődését, tehetséggondozását, felzárkóztatását, pályaválasztását, középiskolai kollégiumok esetén az önálló életkezdést elősegítő tevékenység elveit,
- d) nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozók kollégiumi nevelése esetén a nemzeti, etnikai kisebbség kulturális és anyanyelvi nevelésének feladatait,
- e) a hátrányos helyzetű tanulóknak szervezett felzárkóztató, tehetséggondozó, társadalmi beilleszkedést segítő foglalkozások tervét,
- f) a kollégiumi közösségi élet fejlesztésének módszereit, eszközeit, a művelődési és sportolási tevékenység szervezésének elveit,
- g) a gyermek- és ifjúságvédelemmel összefüggő tevékenységet,
- h) a kollégium hagyományait és továbbfejlesztésének tervét,
- i) az iskolával, a szülővel való kapcsolattartás és együttműködés formáit,
- j)
- k) a pedagógiai program végrehajtásához szükséges nevelő-oktató munkát segítő eszközök és felszerelések jegyzékét.

52. § (7) Az iskola a tanulók érdeklődése, igénye szerint nem kötelező (választható) tanórai foglalkozásokat szervez, felzárkóztatás, fejlesztés, tehetséggondozás, konzultáció, speciális, illetve kiegészítő ismeretek átadása céljából (a továbbiakban: nem kötelező tanórai foglalkozás). Ha az igazgató a fenntartó egyetértésével nagyobb időkeretet nem állapít meg, a nem kötelező tanórai foglalkozások heti időkerete - osztályonként - a (3)-(5) bekezdésben az évfolyamra meghatározott heti kötelező tanórai foglalkozások

- a) az első-negyedik évfolyamon tíz,
- b) az ötödik-hatodik évfolyamon huszonöt,

- c) a hetedik-nyolcadik évfolyamon harminc,
- d) a kilencedik-tizedik évfolyamon negyvenöt,
- e) a tizenegyedik-tizenharmadik évfolyamon hatvan,
- f) a szakképzési évfolyamon öt

százaléka. Ha az összevont osztályban az egyes évfolyamokra a (3) bekezdés eltérő mértékű heti kötelező tanórai foglalkozást állapít meg, a nem kötelező tanórai foglalkozás heti időkeretét a magasabb évfolyamra megállapított heti kötelező tanórai foglalkozás mértéke alapján kell meghatározni. A heti időkeret az egyes évfolyamok, osztályok, tanítási év közben a tanítási hetek között átcsoportosítható. Az iskola a nem kötelező tanórai foglalkozások megtartásához rendelkezésre álló időkeretet a tanórán kívüli foglalkozások megtartásához és - beleértve a szakmai előkészítő és szakmai alapozó oktatást is - osztálybontáshoz is igénybe veheti. Az e bekezdésben meghatározott időkeretből az iskolában igénybe vehető osztályonként heti egy óra az osztály közösségi programjának és a tanulókkal való egyéni törődés feladatainak megoldásához.

(11) Egyéni - egy-három tanuló részére szervezett - foglalkozás tartható

c) az általános iskolában, a középiskolában és szakiskola kilencedik-tizedik évfolyamán - ha az igazgató a fenntartó egyetértésével az egyéni foglalkozások megtartásához nagyobb időkeretet nem állapít meg osztályonként és hetente - a kötelező és a nem kötelező tanórai foglalkozás megszervezésére rendelkezésre álló órakereten felül, a (3) bekezdésben meghatározott heti kötelező tanórai foglalkozások tizenkettő százalékában a tehetség kibontakoztatása, a hátrányos helyzetű tanulók felzárkóztatása, illetőleg az első-negyedik évfolyamra járó tanulók eredményes felkészítése céljából

53. §

(7) A kollégium a kollégiumba felvett és az externátusi elhelyezésben részesülő tanulók részére felzárkóztató, tehetségkibontakoztató, speciális ismereteket adó felkészítő foglalkozásokat, továbbá a szabadidő eltöltését szolgáló a (2) bekezdés b) és d) pontjában felsorolt foglalkozásokat és a tanulóval való egyéni törődést biztosító foglalkozásokat szervez. A kollégiumi felkészítő foglalkozások szervezéséhez rendelkezésre álló időkeret nem lehet kevesebb - kollégiumi csoportonként - heti tizennégy óránál, a többi kollégiumi foglalkozásra rendelkezésre álló időkeret pedig - kollégiumi csoportonként - heti tíz óránál. A heti időkeret a kollégiumi feladatok, az egyes tanulócsoportok, tanítási év közben a tanítási hetek között átcsoportosítható. A kollégiumi foglalkozásokat csoportos és egyéni foglalkozás keretében lehet megszervezni. Az egyéni foglalkozások szervezésénél az e törvény 52. §-a (11) bekezdésének b) pontjában és (12) bekezdésében foglaltakat alkalmazni kell.

1. sz. melléklet 3. rész II.

9. A pedagógus az óráközi szünetben a tanulók felügyeletével, a következő tanóra előkészítésével összefüggő feladatokat látja el. A teljes rendes munkaidő tanítási órákkal le

nem kötött részében munkaköri feladatként - a munkaköri leírásában foglaltak szerint vagy a munkáltató utasítása alapján - ellátja a nevelő és oktató munkával összefüggő egyéb feladatokat, így különösen: felkészül a foglalkozásokra, tanítási órákra, előkészíti azokat, értékeli a gyermekek, tanulók teljesítményét, elvégzi a pedagógiai tevékenységéhez kapcsolódó ügyviteli tevékenységet, részt vesz a nevelőtestület munkájában, a hátrányos helyzetű tanulók és a tehetséges tanulók felkészülésének segítésében, az iskola kulturális és sportéletének, a szabadidő hasznos eltöltésének megszervezésében, az iskola pedagógiai programjában rögzített, a tanítási órák keretében meg nem valósítható osztály- vagy csoportfoglalkozások [53. § (2) bekezdés e) pontja] megtartásában, a gyermekek, tanulók felügyeletének ellátásában, a diákmozgalom segítésével, a tanuló- és gyermekbalesetek megelőzésével, a gyermek- és ifjúságvédelemmel összefüggő feladatok végrehajtásában, az intézményi dokumentumok készítésében. A gyakorlati oktatásvezető és a gyakorlati oktatásvezető-helyettes ellátja a gyakorlati képzést szervezők ellenőrzését. A pedagógus e bekezdés alapján végzett munkája kiemelt munkavégzésért járó keresetkiegészítéssel is elismerhető.

Fenti kiemelésekből kiderül, hogy a jelenlegi szabályozás a tehetséggondozást a nevelési-oktatási intézmények, illetve a pedagógusok feladatai közé soroltan, valamint a tanulói jogok között felsorolva tartalmazza. A fenti szabályozás nagyon fontos ismérve, hogy nem igazán lehet számon kérni.

Jellemző szóhasználat a törvényben: „A pedagógus e bekezdés alapján végzett munkája kiemelt munkavégzésért járó keresetkiegészítéssel is elismerhető”; valamint: egyéni foglalkozás tartható ...tehetség kibontakoztatására. Lehetőségek, amelyek következmények nélkül maradhatnak el a nevelés-oktatás folyamatában.

A Vhr. A következőképpen bontja ki a törvény rendelkezéseit:

17/A.§ (4) A központilag szervezett írásbeli vizsgához magyar nyelvi és matematikai kompetenciákat mérő külön-külön feladatlapok készülnek azok részére, akik

a) a nyolc évfolyamos gimnáziumba,

b) a hat évfolyamos gimnáziumba,

c) az általános tanterv alapján folyó felkészítést nyújtó középfokú iskola 9. évfolyamára,

d) a kiemelkedő tehetséget kibontakoztató felkészítést nyújtó (a továbbiakban: tehetséggondozó) középiskola kilencedik évfolyamára

jelentkeznek.

39/D. § (1) Az e rendelet 1. §-a (1) bekezdésének b)-d) pontjában felsorolt intézmény a tanuló szociális helyzetéből és fejlettségéből eredő hátrányának ellensúlyozása céljából képesség-kibontakoztató felkészítést szervez, melynek keretei között a tanuló egyéni képességének, tehetségének kibontakoztatása, a fejlődésének elősegítése, a tanuló tanulási, továbbtanulási esélyének kiegyenlítése folyik.

A fenti szakaszban meghatározott kibontakoztató felkészítésre az időkeretet a tanulók kötelező óraszámán felüli időkeretektől kell(ene) biztosítani az intézményeknek.

Külön fejezet foglalkozik a Hátrányos Helyzetű Tanulók Arany János Tehetséggondozó Programjával, amelybe nevelési-oktatási intézmények pályázat útján kerülhetnek. Veszprém megyében a veszprémi Lovassy László Gimnázium a tehetséggondozó programban.¹⁶

28/118

Szintén külön fejezetet szánt a jogalkotó a „tehetséggondozó középiskola”-nak:

„A tehetséggondozó középiskola

39/K. § (1) A középfokú iskolai felvételi eljárás tekintetében tehetséggondozó középiskola az az iskola, amelyik a pedagógiai programját a közoktatási törvény 95. § (1) bekezdésének j) pontja alapján kiadott „Tehetséggondozó oktatási program” (pedagógiai rendszer) alapján készíti el, feltéve, hogy azoknak a halmozottan hátrányos helyzetű tanulóknak, akik felvételt nyertek, legalább két évfolyamon keresztül felzárkóztató foglalkoztatást biztosít.

(2) A tehetséggondozó középiskola tehetség-kibontakoztató foglalkozásokat hirdet az általános iskola hetedik és nyolcadik évfolyamára járó halmozottan hátrányos helyzetű tanulók részére, amennyiben a költségvetési források vagy Európai Unió támogatások a pénzügyi feltételeket ehhez biztosítják. A foglalkozásokért ellenszolgáltatás nem kérhető a tanulótól, illetve a szülőtől. A tehetség-kibontakoztató foglalkozások iskola által

¹⁶ További információk a jogszabályban, valamint: <http://palyazatok.org/hatranynos-helyzetu-tanulok-arany-janos-tehetseggondozo-program-helyi-es-kisebbsegi-onkormanyzatok-szamaral>

meghatározott szakmai célrendszerét, megvalósítani kívánt szakmai programját, kéthavi bontásban tervezett ütemezését és az alkalmazni kívánt pedagógiai módszereket az iskola a honlapján köteles meghirdetni minden tanév szeptember 30-ig.

(3) A tehetséggondozó középiskola kiválasztása - az Oktatási és Kulturális Minisztérium által kiírt - nyilvános pályázat útján történik. A pályázatot az Oktatási és Kulturális Minisztérium honlapján kell meghirdetni.

(4) A pályázatokat az e célra létrehozott bizottság - a pályázati határidő lejártát követő harminc napon belül - bírálja el. A győztes pályázók nevét - a pályázatok elbírálásától számított öt napon belül - az Oktatási és Kulturális Minisztérium honlapján nyilvánosságra kell hozni, valamint a nyerteseket írásban értesíteni kell.

(5) A bizottság három tagból áll, amelybe az oktatási és kulturális miniszter, a Gimnáziumok Országos Szövetsége és a Tehetségsegítő Szervezetek Országos Szövetsége egy-egy tagot delegál. A bizottság maga határozza meg működésének rendjét azzal a megkötéssel, hogy döntését egyszerű szótöbbséggel hozza. A tagokat a tevékenységük ellátásáért díjazás nem illeti meg.

(6) A pályázathoz csatolni kell

a) az iskola alapító okiratát,

b) a fenntartó - a pályázaton való részvételt támogató - nyilatkozatát,

c) az iskola pedagógiai programját, a (2) bekezdésben meghatározott tehetségkibontakoztató foglalkozások tervét.”

Ilyen tehetséggondozó középiskolák a térségben:

- ⊙ Lovassy László Gimnázium, Veszprém,
- ⊙ Magyar-Angol Tannyelvű Gimnázium és Kollégium, Balatonalmádi,
- ⊙ Vetési Albert Gimnázium, Veszprém.

A Magyar Köztársaság 2011. évi költségvetéséről szóló 2010. évi CLXIX. törvényben külön forrás megjelölve a Hátrányos Helyzetű Tanulók Arany János Tehetséggondozó Programra, a Hátrányos Helyzetű Tanulók Arany János Kollégiumi Programjára, a Halmozottan Hátrányos Helyzetű Tanulók Arany János Kollégiumi-Szakiskolai Programjára van.

A tehetséggondozás tarthatatlan helyzetére a Sólyom László köztársasági elnök által életre hívott Bölcsék Tanácsa is felhívta a közvélemény figyelmét a Szárny és teher című ajánlásában.

„A tehetségek felismeréséhez és segítéséhez, a kreativitás megőrzéséhez tehetséges, kreatív pedagógusok kellene. Miközben rendkívül fontosak az egyéni kiteljesedést szolgáló, tanórán kívüli tevékenységek, napjainkra tragikus mértékben csökkent a szakkörök és önképzőkörök száma. A tehetségek felismerésének és gondozásának kiváló teljesítményei nem jelennek

meg kellőképpen sem a fejlesztőmunka és az iskolák értékelésében, sem pedig a tehetséggondozó pedagógus munkabérében, illetve a foglalkozások feltételrendszerének finanszírozásában.”¹⁷

2.2 Jogszabálytervezetek

A fenti intelmeket úgy tűnik, hogy az új közoktatási törvény előkészítésében részt vevők már figyelembe vették. A Nemzeti Erőforrás Minisztérium (továbbiakban: NEFMI) vitaanyagában ugyanis a törvény új vonásaként megjelölik, hogy a törvény szerves része a tehetséggondozás és a Nemzeti Tehetségprogram. Kiemelt célként a leszakadás megakadályozása mellett a tehetséggondozást jelölték meg a tervezet kidolgozói. A különleges bánásmódot igénylő gyermekek közé nemcsak a sajátos nevelési igényű gyermekeket sorolja a vitairat, hanem a kimagasló tehetségeket is.

„A tehetséggondozás

A nemzet elemi érdeke, hogy képességeiknek megfelelő fejlesztő képzést kapjanak azok a tehetséges gyermekek, akik valamilyen műveltségterületen, valamilyen művészeti, sport, kézműves stb. ágban kimagasló érdeklődést, motivációt, alkotóképességet, gyors előrehaladást, kiemelkedő eredményeket mutatnak az óvodában, általános iskolában, alapfokú művészetoktatási intézményben vagy a középfokú iskolában.

A tehetséggondozás kereteit a Nemzeti Tehetség Program jelöli ki, amelyet a Nemzeti Tehetség Alap támogat. A Program és az Alap jogszabály szerint, az oktatásért felelős miniszter irányítása alatt működik. A Nemzeti Tehetség Program kötelező feladatokat jelölhet ki a közoktatási intézmények számára, és tartalmazza a feladatok finanszírozásának módját is.

A közoktatási intézmény feladata a képességek kibontakoztatása, a tehetséges tanulók felismerése,

nyilvántartása, egyéni nyomon követése, a tehetségek gondozása és fejlesztése, élve az intézményi

és az intézményen kívüli együttműködések lehetőségeivel.

A tehetséggondozás a pedagógusok kötelező feladata, amelyet intézményenként szakképzett tehetség-koordináló pedagógus irányít, segít és ellenőriz”¹⁸

A tehetséggondozásra vonatkozó részletes szabályokat a Nemzeti Tehetség Programról szóló kormányrendelet fogja tartalmazni.¹⁹

¹⁷ Szárny és teher – Bölcsek Tanácsa Alapítvány 2009. 42.o.

¹⁸ <http://www.nefmi.gov.hu/download.php?docID=2710>

A tehetségigéretetek kibontakoztatása azonban továbbra is a pedagógusok, illetve az intézmények kötelezettsége marad. Szintén hasonló a korábbi szabályozáshoz, hogy külön intézménytípusra telepíti a kiemelt tehetségekkel elkülönült módon való foglalkozást. Ezt azonban úgy teszi, hogy egy már korábban is létező intézménytípust nevez meg a tehetséggondozás letéteményeseként, ez a hat-, illetve nyolc osztályos működő gimnázium. A működéshez azonban szigorú feltételeket szab a tervezet.

„A hat és nyolc évfolyamos gimnáziumok működésének szabályai”*

A tehetséggondozás speciális feladatának ellátására gimnázium működhet hat vagy nyolc évfolyammal is. A hat és nyolc évfolyamos gimnázium tanulóitól a fokozott tehetséggondozás eredményeképpen többlet-teljesítmény várható el. A kötelező tanítási órák száma évfolyamonként átlagosan 1,5 órával magasabb, mint más iskolák azonos évfolyamán. Jogszabályi keretek betartásával pedagógusaitól is

többletmunkát vár el.

A nevelő-oktató munka tartalmi szabályozásában irányadó a Nemzeti alaptanterv, a munka szervezésére az iskolatípusnak megfelelő külön kerettantervet ad ki a miniszter.

A hat és nyolc évfolyamos gimnáziumokban a két kötelező idegen nyelv mellett egy harmadik idegen nyelv tanulása is kötelező. A nyolc évfolyamos gimnáziumban meg kell teremteni a feltételeket a negyedik idegen nyelv fakultatív tanulásához.

A világosan megfogalmazott és dokumentált tehetséggondozó munka a párhuzamos osztályok sajátos képzési irányainak legalább a kétszeresén folyik, és legalább ugyanannyi szakkört, illetve más tanórán kívüli foglalkozást működtet az iskola, mint az osztályok összes száma. Ezeknek a szakköröknek egy része más iskolák tanulói számára is hozzáférhető.

A hat évfolyamos gimnáziumokban legalább két, a nyolc évfolyamosokban legalább három tantárgyi vagy műveltségi területen készítik fel folyamatosan a versenyekre a tanulókat a pedagógiai programban foglaltak szerint.

A nyolc évfolyamos gimnáziumokban a legkiválóbb tanulók tanári irányítás mellett legalább két önképzőkörben önálló kutatást végeznek.

Az iskola dokumentáltan részt vesz országos tehetséggondozó programokban.

A jelentkezők száma minden évben legalább másfélszeresen meghaladja az indítandó osztályokra számított átlagléttszámot.

A kompetencia-méréseken a hat és nyolc évfolyamos gimnáziumok tanulóinak átlageredménye az egyes mért évfolyamokon legalább 10%-kal meghaladja az országos átlageredményt.

¹⁹ Uo. A törvénytervezethez kapcsolódó tervezett jogszabályok felsorolása között.

A 9-12. évfolyamos tanulók legalább 20%-a indul évente valamilyen országos tanulmányi versenyen, és évente legalább egy tanuló országos döntőbe jut.

Minden tanuló legalább két tantárgyból emelt szintű érettségi vizsgát köteles tenni. A vizsgákon a tanulók átlagteljesítménye legalább 10%-kal meghaladja az országos átlagot.

A gimnázium vagy önálló kollégiumot működtet, vagy meg tudja oldani valamennyi 25 km-nél távolabb lakó tanulója kollégiumi elhelyezését.

A gimnáziumi oktatásban részt vevő valamennyi tanár egyetemi végzettséggel rendelkezik. A teljes állású tanárok legalább 40%-a kétszakos, és Pedagógus III. (Mesterpedagógus) vagy Tudóstanár fokozattal rendelkezik.

Az iskola tehetséggondozó profilja szerint területenként legalább két szaktanár rendelkezik tehetséggondozó tanúsítvánnyal.

A fenntartó abban az esetben alapíthat új hat vagy nyolc évfolyamos gimnáziumot, ha az egyéb jogszabályi feltételek mellett az iskola várakozási idő nélkül teljesíti a nevelőtestület képzettségi kritériumait, illetve a már működtetett évfolyamokon teljesíti a túljelentkezési követelményeket. Az engedély akkor adható meg, ha az iskola a méréseken az országos átlag felett teljesített, továbbá vállalja azokat a tehetséggondozó tevékenységeket, amelyeket a jogszabály előír.

Mivel az alapfokú oktatás felső tagozatát erősen befolyásolja ezeknek az iskoláknak a jó tanulókat elszívó hatása, számuk ésszerű határok között tartása a közoktatás érdeke. A hat, illetve nyolc évfolyamos gimnázium, mint kiemelt tehetséggondozó intézménytípus számára a törvény az állami támogatást a kritériumok teljesítéséhez köti.”²⁰

*A mellékletben felsorolt kritériumok teljesítése három év átlagában értendő. A megfelelést az OH ellenőrzi, először a 2016-17-es tanévben. A teljesülés hiányában a hat vagy nyolc évfolyamos gimnázium négy évfolyammal működhet tovább, vagy a fenntartónak át kell szerveznie.

Kevésbé tűnik esélyesnek a TISZK intézmények közül bármelyik a fent felsorolt követelmények teljesítésére, de a fenntartó dönthet úgy, hogy valamelyik gimnáziumi intézményegységgel rendelkező intézményt fejleszteni kívánja hat-, vagy nyolc évfolyamos gimnáziummá. A fenti tervzet szerint legkorábban a 2016-2017. tanévben lesz erre lehetőség. A tehetséggondozó stratégiát azonban célszerű úgy felépíteni, hogy a TISZK-en kívüli számba vehető kiemelt tehetséggondozó középiskolák dúsító, vagy gyorsító programjait fel lehetne ajánlani – megállapodás alapján – a TISZK intézményeibe járó kiemelkedően tehetséges tanulóknak.

²⁰ Uo. 5. sz. melléklet

Komoly szerepet szán a jogalkotó a tehetséggondozásnak a pedagógusok életpályamodelljében a NEFMI honlapján megjelent koncepció szerint. A pedagógusok osztályokba sorolásának (Gyakornok, PedagógusI., PedagógusII., PedagógusIII., Tudóstanár) egyik fontos eleme a minősítés. A minősítést minősítő bizottság végzi, a tervek szerint objektív szempontsor alapján. A minősítési szempontok egyik eleme a tehetséggondozás:

„A minősítés

A minősítés megszerzése a Pedagógus II. fokozatba kerülés feltétele, illetve a Pedagógus III. fokozatba lépés feltételrendszerének eleme. A minősítő bizottság a következő szempontok alapján – a tanórai tevékenységet súlyozottan figyelembe véve – értékeli a pedagógus teljesítményét:

- ⊙ Szakmai felkészültség
- ⊙ A tanítási órák és foglalkozások, valamint a tanulók munkájának tervezése, szervezése, értékelése
- ⊙ Tanórai nevelő-oktató munka
- ⊙ Tanórán kívüli nevelő-oktató munka
- ⊙ Kapcsolattartás és együttműködés a gyermekekkel illetve tanulókkal, a szülőkkel és a munkatársakkal

Részvétel az intézmény szakmai munkájában és a fejlesztésekben

33/118

Tehetséggondozás

- ⊙ Új módszerek iránti fogékonyság
- ⊙ Problémamegoldó képesség
- ⊙ Az adminisztratív teendők ellátása
- ⊙ A továbbképzések teljesítése
- ⊙ Speciális és többletfeladatok (pl.: osztályfőnöki munka) teljesítése és minősége
- ⊙ A munkavégzés pontossága
- ⊙ A pedagógus etikai szabályok tiszteletben tartása
- ⊙ Többletpontok adhatók a munkaköri leírásban nem szereplő, de az intézmény szempontjából hasznos tevékenységért, intézményi programok szervezéséért, szakmailag jelentős tudományos tevékenységért.

A minősítést a jelölt akkor kapja meg, ha az összpontszámnak legalább a 60 százalékát eléri.

A minősítés részletes szempontjairól, módszereiről, a szempontok egyenként és összességében történő értékeléséről külön jogszabály rendelkezik.

Amennyiben a pedagógust a minősítés eredménye nem jogosítja fel a továbblépésre, az eljárás két év múltán, a pedagógus saját költségére, egyszer megismételhető, ennek sikertelensége esetén azonban munkaviszonya pedagógusként megszűnik abban az intézményben, ahol addig dolgozott.

Az a pedagógus, akinek munkaviszonya megszűnt, két év elteltével – saját költségén – újra megismételheti a minősítési eljárást, amennyiben más nevelési-oktatási intézmény alkalmazza.

A minősítést nem teljesítők nem pedagógusi munkakörben továbbra is alkalmazhatók.”²¹

A TISZK tehetséggondozási stratégiájának elfogadásakor valószínűleg még nem lesz hatályos a pedagógusok életpályamodelljéről szóló törvény, a részletes szabályokat tartalmazó rendeletek pedig legfeljebb tervezet szintjén, de javasolt tekintetbe venni a tervezett intézkedéseket.

2.3 Országos tehetséggondozó programok

Az országos szinten működő tehetséggondozó programokat, amelyekhez a TISZK intézmények csatlakozhatnak, részt vehetnek a programokban. Az alábbiakban felsoroljuk a legfontosabb kezdeményezéseket:

A legfontosabb tehetséggondozó program ma az országban a Magyar Géniuszt Integrált Tehetségsegítő Program, amely uniós forrást felhasználva országos tehetségsegítő hálózat kialakítását tűzte ki célul. A projekt megvalósításának időtartama: 2009. június 4. - 2011. október 31. A Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége nyerte el a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség által kiírt pályázatot, 698 millió Ft-ot használhatnak fel a pályázati időszak alatt. A programot a Magyar Géniuszt Projektiroda gondozza, ez a szervezet üzemelteti a geniuszportal.hu honlapot, ahol a projektről elérhető minden lényeges információ. A projektet bemutatja a megvalósíthatósági tanulmány, amelyet elhelyeztek a honlapon.²²

A projektiroda tájékoztatója a projektről:

„Ma már több mint 300, állami, egyházi fenntartású vagy civil szervezethez kötődő tehetséggondozó műhely csatlakozott a Tehetségpontok hálózatához. A Tehetségpontok megalapítását a Nemzeti Tehetségsegítő Tanács kezdeményezte és támogatja mind Magyarországon, mind a határon túli magyarok részeken. A Tehetségpontok abban segítenek, hogy az érdeklődő fiatalok hatékony segítséget kapjanak tehetségük felismeréséhez és kibontakoztatásához. Ennek érdekében kapcsolatokat építenek ki a Tehetségpontok hálózatával, és mindazokkal, akiken a tehetségek sorsa múlhat: a szülőkkel,

²¹ <http://www.nefmi.gov.hu/> 1. sz. melléklet

²² http://geniuszportal.hu/sites/default/files/kprojekt_megvaltanulm.pdf

az iskolával, az önkormányzattal, civil szervezetekkel, a helyi vállalkozásokkal, hogy minél több emberi és anyagi erőforrást tudjanak bevonni a tehetségsegítés folyamatába.

A Magyar Génius Program egyik célja, hogy megalkossa a Tehetségterképet, vagyis kereshető formában megjelenítse az interneten a hazai és határon túli tehetségsegítő kezdeményezések lehetőség szerint teljes körét. A Tehetségterképen a több mint 300 regisztrált Tehetségpont adatai mellett megtalálható több tucat követésre érdemes tehetségsegítő jó gyakorlat leírása is. A Tehetségterképen megjelenítjük a már megalakult Tehetségsegítő Tanácsokat is. A térképes megjelenítés célja, hogy ki-ki könnyebben informálódhasson a lakóhelyéhez legközelebbi tehetségsegítő műhelyekről, szolgáltatásokról. A térképet részletes keresővel ellátott adatbázis egészíti ki. A Tehetségterkép reményeink szerint egyszerre segíti a tehetséges gyermekeket, fiatalokat és szüleiket, pedagógusaikat abban, hogy szakmailag megalapozottan működő, magas színvonalú tehetséggondozó intézményeket, jó gyakorlatokat találjanak érdeklődési területüknek illetve tehetségterületüknek megfelelően - lakóhelyük közelében.

A tehetségsegítő intézmények szakmai megerősítése a Magyar Génius Program egyik legfontosabb célkitűzése. A Génius által kínált mintegy 80 féle továbbképzési programra eddig több mint 6000, fiatal tehetségekkel foglalkozó szakember jelentkezett, hogy elmélyítse a szakterülettel kapcsolatos ismereteit. Ugyancsak a szakmai-elméleti megalapozást és a módszertani képzést szolgálják majd a Génius konferenciái és kiadványai is.

35/118

Emellett országsszerte 50 Génius Tehetségnapot szerveznek a tanév során a Magyar Génius Program kezdeményezésére iskolákban, művészetoktatási intézményekben és civil szervezetek égisze alatt azért, hogy a tehetséggondozó műhelyek munkájának eredményét minél többen élvezhessék. A Tehetségnap nyilvános esemény, melynek célja, hogy nyitott, színes, fesztivál jellegű rendezvény formájában lehetőséget kínáljon fiatal tehetségeknek és mestereiknek a bemutatkozásra, példájukon keresztül rávilágítson a tehetséggondozás fontosságára, ezáltal is előmozdítva a tehetségbarát társadalom kialakulását. A Génius Tehetségnap a tehetséggondozó szakemberek tájékozódását, tapasztalatcseréjét is szolgálja, a fesztiválhoz kapcsolódó szakmai konferencia keretében.

A Magyar Génius Integrált Tehetségsegítő Program tevékenységi területei:

A Magyar Génius Integrált Tehetségsegítő Program pályázatainak előkészítését, és háttérének folyamatos megteremtését a Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége által megvalósítandó kiemelt projekt fogja szolgálni 2009 és 2011 között összesen 698 mFt-os összeggel. A projekt központja a Magyar Génius Projektiroda. A TÁMOP keretében javasolt kiemelt projekt együttműködik a tehetségsegítés eddigi hazai intézményi, civil, egyházi, önkormányzati és kisközösségi, egyéni formával, valamint az Arany János Tehetséggondozó Programmal és az Útravaló Programmal és a TÁMOP más,

tehetséggondozással kapcsolatos programjaival. A kiemelt projekt megvalósítása során a projektgazda együttműködik a szakminisztériummal és annak háttérintézményeivel, valamint a tehetségsegítésben érintett köz- és felsőoktatási intézményekkel. A kiemelt projekt az Új Tudás Programmal összhangban valósul meg. A kiemelt projekt tevékenységi területei a következők.

1. Nemzeti tehetségsegítési formák rendszerének megismerése

A kedvezményezett feltárja a hazai és határon túli magyar tehetségsegítő kezdeményezések lehetőség szerint teljes körét. E feltáró munka kiterjed a tehetség minden területére (pl. tudományos, művészi, sport, manuális, mesterségbeli, stb.), valamint az országos programoktól a regionális és a kistérségi, helyi programokig bezárólag minden tehetségsegítő programra és a tehetségtérképet elkészülte után folyamatosan naprakészen tartja. A kedvezményezett a folyamatos feltáró munka során megismert tehetségsegítő programok adatait áttekinthető formákban (tehetségtérkép, honlap, kiadványsorozat) közzéteszi.

2. Tehetségsegítés külföldi példáinak összegyűjtése

A kedvezményezett összegyűjti az EU és más, a tehetségsegítésben kiemelkedő országok tehetségsegítő tapasztalatait. E tapasztalatgyűjtés során az 1. pontban megismert tehetségsegítő programok tapasztalatait és kapcsolatrendszerét is felhasználja, és különös figyelmet fordít az itthon nem ismert, illetve kiemelkedően sikeres tehetségsegítő módszerekre. A kedvezményezett a megismert külföldi tapasztalatok tárházát könnyen áttekinthető formákban (honlap, kiadvány) közzéteszi.

36/118

3. Tehetségpontok® létrehozása: áttekintés és regionális szint

A kedvezményezett áttekinti, hogy milyen létező infrastrukturális és hálózati formák lennének alkalmasak olyan regionális, helyi és kistérségi Tehetségpontok® működtetésére, ahol az 1. pontban nyert információkat személyes és lehetőség szerint pszichológiai mélységű tanácsadással kiegészítve a tehetséges fiatalok, szüleik, tanáraik és környezetük tanácsot kaphatnak a tehetségsegítés az adott fiatal számára alkalmas formáiról. A kedvezményezett kidolgozza a Tehetségpontok® akkreditálásának és folyamatos minőségellenőrzésének rendszerét. A központi Tehetségpontot® működtetéséről, a regionális valamint kistérségi Tehetségpontok® létrehozásáról és együttműködéséről a kedvezményezett gondoskodik.

4. Regionális Tehetségnapok rendezése

Az 1. pontban nyert információk elterjesztésére és további gazdagítására, az 3. pontban megalakult Tehetségpontok® megismertetésére, a helyi tehetségsegítő kezdeményezések

összefogására, kibővítésére, valamint ezek helyi támogatási lehetőségeinek kiterjesztésére a kedvezményezett támogatja a helyi önkormányzatok, civil szervezetek, iskolák és művelődési intézmények összefogásában regionális, kistérségi és helyi Tehetségnapok megrendezését.

5. Tehetségsegítési formák kapcsolatrendszerének fejlesztése

A kedvezményezett a hálózatfejlesztő tapasztalatok felhasználásával biztosítja a tehetségsegítő szerveződések hálózatképzésének folyamatos monitorozását. Azokon a pontokon, ahol a hálózat „túlkötődik”, illetve strukturális lyukak találhatóak a keletkező hálózatban, a kedvezményezett szervezett akciókkal „hálózatjavítást” végez. A kedvezményezett megszervezi az 1. pont feltáró munkája során megismert tehetségsegítő kezdeményezések képviselőinek elmélyült és rendszeres tapasztalatcseréit. E tapasztalatcseréket felhasználja a szerveződések informálására, vezetőik képzésére, valamint a 3. és 4. pontok megvalósításának előkészítésére. A tapasztalatcserék eredményeit a kedvezményezett a honlapján közzéteszi. A kapcsolatrendszer során a kedvezményezett programot dolgoz ki a tehetségsegítés állami formáival (OKM, annak háttérintézményei, köz- és felsőoktatási intézmények, Arany János Tehességgondozó Program, Útravaló Program, Új Tudás Program, a TÁMOP más konstrukcióinak tehetségsegítő formái, így a közoktatási program, a felsőoktatási program, az Eötvös Loránd Pályatárs program) való szervezett és hatékony kapcsolattartásra. E kapcsolattartás megszervezése, és rendszeres formáinak bevezetése során az állami, illetve más TÁMOP programok hatékonyságáról és javítási lehetőségeiről szerzett tapasztalatait a kedvezményezett a felelős államigazgatási szervezetekhez a Nemzeti Tehetségsegítő Tanácsnak a 1043/2006. (IV. 19.) Korm. határozattal biztosított lehetőségekkel is élve eljuttatja.

37/118

6. Tehetségsegítő Tanácsok megalakulásának támogatása

Az 1. pontban megismert, valamint a 3., 4. és az 5. pontok kapcsán együttműködő tehetségsegítő kezdeményezések regionális és helyi összefogására a Szövetség támogatja regionális, kistérségi és helyi Tehetségsegítő Tanácsok megalakulását és működésük elindítását (tapasztalatcserék szervezése, stb). A Szövetség kidolgozza a Tanácsok működésére adott ajánlásait és a működést folyamatos monitoring rendszerrel segíti. A Szövetség előmozdítja, hogy a Tanácsok segíthessék a Szövetség programirányító, programszervező munkáját is.

7. Hazai és határon túli magyar tehetségsegítő intézmények kapcsolatai

A 8.1.3-8.1.6 pontok kapcsán kialakult együttműködés kiterjesztésére a Szövetség segíti a magyarországi és határon túli magyar tehetségsegítő szervezetek közötti rendszeres, szervezett kapcsolatok kialakítását.

A kapcsolatok kiterjednének a szervezetek programjain résztvevő fiatalok más szervezetek programjaiba való bekapcsolódásra, valamint a szervezetek vezetőinek tapasztalatcseréjére is. A 7. pontban tervezett programok során nem magyar állampolgárok és tehetségsegítő szervezeteik a támogatásból nem részesülnek.

8. A tehetségsegítés oktatása az óvónő, tanító- és tanárképzésben

A Szövetség EU-s tehesség gondozási tapasztalatrendszerrel is bíró szakértői csoportoknak megbízást ad arra, hogy a jelenleg létező formák kiterjesztésével, valamint a tehetségek megtalálásában, kiválasztásában és segítésében szerzett eddigi hazai tapasztalatok és a 2. pontban nyert tapasztalatok összegzésével szülessenek javaslatok az oktatási programok tartalmára a tehetségsegítés területén. E javaslatok terjedjenek ki mind a BA, mind az MSc, mind a PhD szinten a tehetségsegítés oktatására és kutatására az óvónő-, a tanító- és a tanárképzésben, valamint a tanártovábbképzés különböző formáiban és a formális képzési rendszeren kívüli tanfolyamok és tréningek formájában is. A folyamat során a Szövetség együttműködik az OKM-mel, háttérintézményeivel és a hasonló képzéseket kidolgozó intézményekkel és csoportokkal az átfedések elkerülésére, a szinergiák kihasználására és az eredmények közül az arra megfelelőeknek a formális, akkreditált képzési rendszerbe való átültetésére.

9. A tehetséges fiatalok vezetői, innovációs és menedzseri készségeit fejlesztő programok kialakítása és bevezetése

A Szövetség kidolgozza a tehetséges fiatalok vezetői, innovációs és menedzseri készségeinek kialakítására alkalmas képzés-sorozatot. A képzést beindítja fiatalok más-más módon tehetséges és szocializált csoportjaival, majd elterjeszti a tehetséges fiatalok nagyobb körében.

10. „Tehetségbarátok Körének” kialakítása

A Szövetség koordinálja és támogatja a tehetségeket pártolók köreinek kialakítását mind nemzetközi, mind országos, mind regionális, mind kistérségi, mind pedig intézményi és helyi szinteken. A támogatók köre mentorokból, szponzorokból, illetve a tehetségsegítés iránt elkötelezett polgárokból állna, és e kategóriák szerint strukturálódhatna.

11. Tehetségbónusz program

A Szövetség a tehetségüket már bizonyított fiatalok számára elérhetővé teszi tehetségük további kibontakoztatásához szükséges kurzusok, hazai és külföldi tanfolyamok támogatását (Tehetségbónusz program). A Tehetségbónusz program része egy kölcsönös tehetségsegítő rendszer kialakítása is, amelyben a belépők és családjuk által megkapott és adott képzések és tehetségsegítés „ellenértékét” mínusz, illetve plusz bónuszokkal

(Tálcntum/tehcstégbatka) nyilvántartják. Az „alternative currency”-jellegű nyilvántartás az igen sikeres francia és svájci példák szerint „visszafizetési kényszer” nélkül is egyszerre növeli tehetségségitésben résztvevők felelősségét (kölcsönösségre törekvés, társadalmi áldozatvállalás) és önértetét (nem csak kapnak, hanem adni is tudnak). A Szövetség elkészíti e kölcsönös tehetségségitő rendszer vázát és megszervezi bevezetését.

12. Tehetség Rt. és Tehetség hitel megalakítása

A Szövetség széleskörű szakmai előkészítés után javaslatot dolgoz ki a kiemelkedően tehetségs fiatalok speciális és nagy-értékű támogatásainak sikeres életpályájuk esetén később visszafizetendő formában történő finanszírozására (Tehetség hitel), valamint a hasznosítható eredményeket elérő, kiemelkedően tehetségs fiatalok eredményeinek kezdeti hasznosítását segítő, alakuló cégekbe átmenetileg beszálló kockázati tőke-jellegű alap (Tehetség Rt.) megalakítására.

13. Tehetség alap létrehozása

A Szövetség széleskörű szakmai előkészítés után javaslatot dolgoz ki a tehetségségitést támogatni kívánó hazai és külföldi cégek és magánszemélyek adományait egyszerű és kedvező formában befogadó Tehetség alap létrehozására.

14. A kiemelt projekt hazai és nemzetközi kommunikációja, minőségbiztosítása, értékelése

A Szövetség a kiemelt projekt koordinációjának részeként a kiemelt projekt minden elemére minőségbiztosítási rendszert dolgoztat ki, és az előrehaladást, a kiemelt projekt elemeinek egymásra épülését, egymással és a környezet hasonló kezdeményezéseivel való szinergiájukat, valamint a fenntarthatóságuk érdekében tett lépéseket rendszeresen értékeli. A kiemelt projekt értékelésére és ismertetésére nemzetközi konferenciákat szervez, valamint elősegítené a kiemelt projekt példaszerű elemeinek adaptálását más európai és egyéb országokban.”²³

39/118

²³ http://geniuszportal.hu/content/magyar-geniusz-kiemelt-projekt-tamop-344-celjai_2010. december 21-dikei állapot

Veszprém megyei tehetségpontok:

- Erdős Pál Matematikai Tehetséggondozó Iskola – Veszprém, Egyetem utca 10.
- Dohnányi Ernő Zeneművészeti Szakközépiskola és Diákotthon – Veszprém, Völgyhíd tér 2.
- Veszprémi Közgazdasági Szakközépiskola – Veszprém, Csap u.9.
- Képesség- és Tehetségfejlesztő Magán Általános Iskola, Szakképző Iskola, Gimnázium, Kollégium és Alapfokú Művészeti Iskola Várpalota - Dankó Pista utca 16.²⁴

Az Arany János Tehetséggondozó Programokról fentebb már volt szó. A program lényege, hogy nevelési-oktatási intézmények pályázhatnak a programban való részvételre és vehetnek részt, ha megfelelnek a feltételeknek.

„Az 5 éves program keretében folyó oktató-nevelő munka az iskola - kollégium párok folyamatos és kölcsönös együttműködésére épít, azaz a tanulók számára az oktatás közösen történik a gimnáziumban és a kollégiumban.

A négy gimnáziumi évet megelőzően a diákoknak az ún. előkészítő évfolyamon lehetőségük van a gazdagító programok mellett az esetleges tudásbeli és kulturális különbségeik leküzdésére. Ezen az évfolyamon kiemelt szerepe van az idegen nyelvi és a számítástechnikai képzésnek, a komplex tantárgyi programoknak.

Heti 4 órában már itt elkezdődnek az 5 éven keresztül átívelő Arany János-i blokk órák, ahol a diákok egyrészt a tanulás módszertanával ismerkedhetnek meg, és ezen belül számtalan területtel a beszédműveléstől a retorikáig, a gondolkodási képességek fejlesztésétől a kutatói gyakorlat elsajátításáig. Külön kiemelendő a kreativitást fejlesztő tréningek. Másrészt a tanulók részt vesznek a számukra életkori sajátosságok figyelembevételével kialakított 5 éves önismereti képzésen, mely a teljes személyiségfejlesztését - a reális énkép kialakításától a helyes pályaválasztásig - célozza meg.

Az előkészítő évfolyamon belül figyelemre méltó az a képzési forma, mely egy-egy intézmény szervezésében versenyek, vagy szaktáborok keretében valósul meg kötelező vagy fakultatív jelleggel. Ilyen például az évente több száz gyereket megmozgató pécsi művészeti tábor, a bonyhádi sporttalálkozó és még 9 különféle program az újságíró tábortól a matematikaversenyig.

A felsőbb évfolyamokon már szerényebb mértékben, de szintén vannak közös programok. A kollégiumokban mind az 5 év folyamán havi egy hétvégén előre tervezett formában a tanulók kulturális programokon vesznek részt, ez az ún. kollégiumi hétvége az előkészítő évfolyam

24

[http://geniuszportal.hu/?q=tehetsegterkep&keys=&type\[\]=tehetsegpont&celcsoport_op=or&celcsoport\[\]=71&megye_op=or&megye\[\]=130](http://geniuszportal.hu/?q=tehetsegterkep&keys=&type[]=tehetsegpont&celcsoport_op=or&celcsoport[]=71&megye_op=or&megye[]=130)

első félévében fokozatosan kerül bevezetésre a kollégium és az iskola sajátosságainak figyelembe vételével.

Mint talán az eddigiekből is látszik a programban tanító középiskolai és kollégiumi tanárok mind a tanórai és a tanórán kívüli szervezeti és munkaformákat kihasználhatják és összekapcsolják a tehetséggondozás és a hatékonyság érdekében a kirándulásoktól az egyéni tehetséggondozásig, vagy ha úgy adódik az egyéni hátránykompenzációig.

Az intézmények oktatási szerkezetétől függően az előkészítő év kivételével a diákok vagy egy osztályt képeznek, vagy az intézményben más osztályokba betagozódva folytatják tanulmányaikat.²⁵

Szintén központi támogatással működik az „Útravaló ösztöndíjprogram”. A 2005. óta működő program átfogó célja a hátrányos helyzetű tanulók esélyegyenlőségének elősegítése, a fiatalok továbbtanulásának, szakma, érettségi és diploma szerzési esélyeinek javítása, a számukra elérhető ösztöndíjrendszer megújítása, valamint a természettudományok érdeklődésű tanulók tehetséggondozása.

„Az Útravaló Ösztöndíjprogram az alábbi alprogramokból áll:

Esélyegyenlőségi alprogramok:

- Út a középiskolába ösztöndíj, amelynek célja a résztvevő tanulók felkészítése érettségit adó középiskolában való továbbtanulásra.

- Út az érettségihez ösztöndíj, amelynek célja a részt vevő tanulók támogatása a középiskola sikeres befejezése céljából.

- Út a szakmához ösztöndíj, amelynek célja a részt vevő tanulók a részt vevő szakiskolai tanulók sikeres tanulmányainak elősegítése, tanulási nehézségeinek leküzdése.
Tehetséggondozó alprogram:

- Út a tudományhoz alprogram, amelynek célja a természettudományok, a műszaki tudományok és a matematika területe iránt kiemelt érdeklődést mutató tanulók tehetséggondozása.

Az esélyegyenlőségi alprogramok keretében a tanuló ösztöndíjban és – nem pénzügyi – mentori támogatásban, a mentor ösztöndíjban részesül.

A tehetséggondozó alprogram keretében a kutatócsoportok legfeljebb 500 000 Ft összegű támogatásban részesülnek.

Az Útravaló Ösztöndíjprogram jogszabályi háttéréül az Útravaló Ösztöndíjprogramról szóló 152/2005. (VIII.2.) Korm. rendelet szolgál.

²⁵ http://store1.digitalcity.eu.com/store/clients/release/AAAABJFV/doc/mit_csinaltal_2007.08.27-08.03.12.pdf

Kiváló tanuló-mentor pár pályázat

A pályázat célja az Útravaló Ösztöndíjprogram esélyegyenlőségi alprogramjai keretében kimagasló teljesítményt nyújtó tanuló-mentor párok teljesítményének elismerése.

A pályázat keretében a tanuló-mentor párok oklevélben és ajándékutalványban részesülnek.”²⁶

A Neumann János Számítógép-tudományi Társaság Tehetséggondozási Szakosztálya²⁷ - célja, hogy versenyeket és más tehetséggondozó rendezvényeket szervezzen elsősorban a középiskolások és részben az általános iskolások számára.

A Csányi Sándor Alapítvány Életút Programja bár valóban egyedülálló, mert egy-egy tehetséges gyermeket akár fiatal felnőtt koráig segíti öt éves korától, nem foglalkozunk vele részletesebben, mert még nem terjed ki országos szintre, de az alapító tervezi kiterjeszteni. Jó példa lehet viszont tehetséggondozó programoknak.²⁸

Az Új Európa Alapítványt a MOL hozta létre 2006-ban a fiatal tehetségek, illetve a gyermekegészségügy támogatására. Az alapítvány évente pályázatokat ír ki a sport, tudomány, művészetek kategóriákban, valamint a tehetséggondozásban részt vevő szakemberek támogatására.²⁹

Minisztériumi irányítású a Héraklész program, amely tehetséges utánpótlás korú sportolókat támogat a sportági szakszövetségeken keresztül. A Héraklész program olyan tehetséggondozási rendszer, amely a kiválasztástól az olimpiai felkészülésig segíti az utánpótlás legtehetségesebb versenyzőit.³⁰

Fentiek mellett említhetünk még olyan támogatási formákat, mint a Microsoft Tehetséggondozó Program, amely megyei és országos szintű informatika versenyek lebonyolítását támogatja³¹, az Oktatásért Közalapítvány Tehetség Alkuratóriuma által kiírt pályázatokat, amelyeket az alkuratórium a fent már említett Nemzeti Tehetség Program keretében bonyolítja.³²

A kérdőíves felmérés során a pedagógusok a Pannon Lapok Társasága által német mintára életre hívott „Sajtó és tanulás” (SÉTA) programot említették tehetséggondozó programként,

²⁶ http://www.wekerle.gov.hu/?oldal_id=489

²⁷ <http://tehetseg.inf.elte.hu/index.html>

²⁸ http://www.csanyialapitvany.hu/hu/a_program_leirasa

²⁹ <http://www.ujeuropaalapitvany.hu/>

³⁰ <http://www.heraklesz.hu/?m=12>

³¹ <http://terminal.hu/Hirek//Bejegyzes/35476/Microsoft-Tehetseggondozo-Program>

³² <http://www.oktatasert.hu>

„Bakonyi Szakképzés-szervezési Társulás”
8200 Veszprém, Megyeház tér 1.

TÁMOP-2.2.3-07/2-2F-2008-0026
“A szak- és felnőttképzés struktúrájának átalakítása” című konstrukció keretében
az “Esélyt a jövőnek!” elnevezésű pályázata

---

azonban az nem az, a program elindítói szerint sem, bár a sajtó is biztosíthat terepet a kommunikáció terén a tehetséges gyerekeknek.³³

43/118

---

³³ <http://www.plt.hu/hu/projects/seta/>

3 A TISZK INTÉZMÉNYEINEK HELYZETE A TEHETSÉGGONDOZÁS TERÜLETÉN

3.1 Dokumentumvizsgálat

Az intézmények helyzetének megítélése az intézményi alapdokumentumok: pedagógiai programok, intézményi minőségirányítási programok, esélyegyenlőségi tervek vizsgálata, illetve egy kérdőíves felmérés kiértékelése alapján történt.

Az intézmények helyzetét annak ismeretében határozzuk meg, hogy milyen lehetőség van az országos tehetséggondozó programokhoz való csatlakozásra, illetve az új közoktatási törvény tervezete milyen követelményeket állít a nevelési-oktatási intézmények elé. Előző konkrétabb, míg az utóbbi általánosabb, tekintve, hogy a törvény általánosabb rendelkezéseit rendeletek fogják kibontani.

Fentiekben foglalkoztunk a jogszabálytervezetekkel, országos tehetséggondozó programokkal.

A társuláshoz tartozó intézmények:

- Várkerti Általános Iskola, Szakiskola és Tagiskolái,
- Öveges József Szakképző Iskola, Gimnázium és Kollégium,
- Faller Jenő Szakképző Iskola és Kollégium,
- III. Béla Gimnázium és Művészeti Szakközépiskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény,
- Reguly Antal Szakképző Iskola és Kollégium,
- Medgyaszay István Szakképző Iskola, Gimnázium és Kollégium.

Fontos, alapvető kérdés, hogy a Bakonyi TISZK intézményei számára kidolgozandó tehetséggondozási stratégia kizárólag a szakképzést érinti-e, vagy a szakképzésben részt nem vevő intézményegységeket is.

A megyében az oktatás irányításának alapdokumentuma a közoktatási feladatellátási, intézményhálózat-működtetési és fejlesztési terv. (fejlesztési terv)

A fejlesztési terv meghatározza, hogy mely intézményekben folyik az Arany János Tehetséggondozó Program, amit fent már említettünk. A kollégiumokkal kapcsolatban pedig megjegyzi:

„A tanulókkal való foglalkozás, a kollégiumok belső élete szervezettebbé vált, a tanulókkal való egyéni bánásmód, a mentálhigiénés foglalkozások, a tehetséggondozás és a felzárkóztatás kiemelt területei a kollégiumi munkának.”

A pedagógiai szakmai szolgáltatások között a Veszprém Megyei Pedagógiai Intézet és Egységes Pedagógiai Szakszolgálat ellátja a tanulmányi és tehetséggondozó versenyek szervezését és összehangolását a versenykiírásban meghatározott feladatok ellátását, az

OKM által megbízott szervezővel kötött megállapodás alapján. Az intézmény és a Veszprém Megye Közoktatásáért Alapítvány 2003. óta PRO TALENTO elismerő oklevélben részesíti azokat a pedagógusokat, akik több évre visszamenőleg eredményesen vesznek részt a tehetséges diákok felkutatásában és felkészítésében.

Várpalotán működik a nem önkormányzati fenntartású Képesség- és Tehetségfejlesztő Magán Általános Iskola, Szakképző Iskola, Gimnázium, Alapfokú Művészeti Iskola és Kollégium. Az intézmény nem kizárólag tehetségigérettekkel foglalkozik, a hagyományos keretek között, az értékközvetítő program szerint.

A fejlesztési terv egyéb módon nem foglalkozik a tehetséggondozással, de az sem kevés, amit felvállalt, hiszen a megyei önkormányzat alapította díjhoz hasonló nem minden megyében található.

A Bakonyi Szakképzés-szervezési Társulás Közoktatási Esélyegyenlőségi Helyzetelemzése annak kapcsán foglalkozik a tehetséggondozással, hogy az intézmények kevésbé veszik igénybe az erre igényelhető normatívát:

„Az oktatási intézmények az integrációs, illetve képesség kibontakoztató normatívát csak nagyon kevés számú tanulóra veszik igénybe. Mindenképpen indokolt továbbra is a szülőket ösztönözni a nyilatkozattételre, és annak függvényében tervezni az Integrációs Pedagógiai Rendszer (IPR) működtetését.

Az IPR keretei között a tanulók egyéni képességének, tehetségének kibontakoztatása, a fejlődésének elősegítése, a tanuló tanulási, továbbtanulási esélyének kiegyenlítése folyik. A képesség-kibontakoztató felkészítésben részt vevő tanulók nevelése és oktatása a többi tanulóval együtt, azonos osztályban, csoportban folyik.”

A Bakonyi TISZK intézményeiben lezajlott pedagógus-továbbképzések között sajnos nem voltak a tehetséggondozással kapcsolatos képzések, ami a társulás honlapján közzétett pedagógus továbbképzések hatásvizsgálatából derül ki.

3.1.1 Medgyaszay István Szakképző Iskola, Gimnázium és Kollégium

Az intézmény a Veszprém Megyei Önkormányzat fenntartásában működik, alapító okiratában meghatározottak szerint informatika illetve építészet szakmacsoportban folytat szakképzést. A szakmai tehetséggondozásban kiemelkedő sikereket értek el. A 2009-2010. tanévben a szakképzésben 6 osztályban 119 tanuló vett részt.

Az intézmény a pedagógiai programjában a cél és feladatrendszerének meghatározásakor a speciális kompetenciák fejlesztése cím alatt foglalkozik a tehetséggondozással:

„ a felismert speciális képességek fokozott fejlesztése csoportos és egyéni, illetve differenciált foglalkozások megszervezésével

· az egyéni adottságokkal és szorgalommal rendelkező tanulókat városi, megyei vagy országos tanulmányi vagy szakmai versenyre készítik fel tanáraik vagy szakoktatóik

- a nyelvek és az informatika oktatása, célunk magas szintű tudás átadása, és felkészítés legalább egy középfokú nyelvvizsgára,
- az életkori és az egyéni sajátosságok figyelembevételével biztosítjuk az eltérő haladási ütemű diákjaink számára az ismeretek megszerzését, alkalmazását, a tanulók fejlődését.”

A pedagógia program szerint a tehetséggondozás fontos színtere az intézményben a szakkörök, sportkörök, ill. az ún. előkészítő foglalkozások működtetése. „...a tehetséges tanulók gondozását teszi lehetővé a fakultációs keretek közötti emelt szintű érettségire való felkészítés. A tehetséges tanulók fejlődése érdekében a fakultációs csoportba azok a tanulók kerülhetnek, akiknek érdemjegye a tantárgyból legalább közepes.”

„Tehetséggondozásra iskolánkban minden évben a kötelező órákon felül finanszírozott szabadon felhasználható órákat használjuk. A foglalkozások tanulói igények alapján szervezhetők akkor, ha foglalkozásra jelentkezők száma eléri a 10 főt. Országos és nemzetközi versenyre való felkészítés esetén a felkészítés létszámkorlátozás nélkül szervezhető. A foglalkozásokról a foglalkozást vezető tanár szakköri naplót köteles vezetni.”

Általánosság szintjén a kollégiumi programban vállalják a tehetségsegítést: „Feladatunk, hogy pedagógiai módszerek segítségével megismerjük a diákok képességeit, kiválasszuk a tehetséges tanulókat és segítsük kibontakozni tehetségüket. Segítsük a pályaválasztást, illetve a választott életpályára való felkészülést.”

Az intézményi minőségirányítási program a pedagógiai programban rögzítetteket ismétli meg, tehát a tehetséggondozás színtereit, órakereteit. Új tartalmi elem a pedagógiai programhoz képest a pedagógusok munkáját értékelő lapon a kompetenciák között a tehetséggondozás, a tartalmi elemek között a tehetséges tanulókkal való foglalkozás.

„Bakonyi Szakképzés-szervezési Társulás”
8200 Veszprém, Megyeház tér 1.

TÁMOP-2.2.3-07/2-2F-2008-0026
“A szak- és felnőttképzés struktúrájának átalakítása” című konstrukció keretében
az “Esélyt a jövőnek!” elnevezésű pályázata

Az intézmény esélyegyenlőségi intézkedési terve a hátrányos helyzetű tanulók számára előírja az ingyenesen igénybe vehető iskolán kívüli programok között a tehetséggondozást. A pedagógiai program vizsgálata során megállapítja a terv, hogy a tehetséges tanulók számára szakköri foglalkozást kell szervezni. Az intézkedési terv egy akcióttervet is tartalmaz, amelynek egyik eleme:

<i>A célcsoport átlag alatti tanulmányi teljesítménye</i>	<i>A célcsoport egyénre szabott felzárkóztatása</i>	<i>Egyéni felzárkóztatás; Mentorálás; Kommunikációs fejlesztés; Tehetséggondozás</i>	<i>A megvalósítás folyamatos. Felelősök: szaktanárok</i>	<i>Célcsoportot érintő korrepetálások száma; Célcsoportot érintő egyéb fel-zárkóztató tevékenységek száma; A felzárkóztatásban részt vevők száma.</i>	<i>Célcsoport tanulmányi eredményének javulása; Célcsoporton belüli, valamely szakirányon tehetségesnek mutakozó tanulók száma.</i>	<i>Továbbtanulási esélyek növekedése; Tanulmányi versenyeken résztvevők (célcsoporton belüliek) száma; Tehetségkutató versenyeken résztvevők (célcsoporton belüliek) száma.</i>
---	---	--	--	---	---	---

A tehetséggondozásra vonatkozó dokumentum-elemeket érvényesítik a munkaterveikben is.

47/118

3.1.2 Öveges József Szakképző Iskola, Gimnázium és Kollégium

A pedagógiai program az iskolai élet, a pedagógiai folyamat részeként határozza meg a tehetséggondozást. *„Nagy szerepe van a tehetséges tanulók esetében a műhelyrendszerű oktatásnak, ahol a tanulók határozzák meg a feladatokat és tervezik meg a munka menetét. A tehetséggondozásban fontos szerepet játszik a különböző szakkörök működése is.”*

A kollégium feladatai között is szerepel a tehetséggondozás, pontosabban a tehetségek kiválasztása és gondozása. A kollégiumnak kötelezettsége együttműködni az iskolával a tehetséggondozás terén, a tehetséggondozó foglalkozás a kollégiumi csoportvezető nevelő, valamint a nem csoportvezető nevelő feladatai között szerepel a többi tevékenység mellett, összesen heti 15 órakeretben, de nincs meghatározva mennyit kell tehetséggondozásra fordítani.

Az intézményi minőségirányítási programban a fenntartói elvárások között is szerepel a tehetségek segítése, továbbá a kollégiumok meghatározó tevékenysége a tehetséggondozás. Az IMIP minőségpolitikájában a pedagógiai alapelvek között szerepel a személyiségközpontúság, amelynek része a tehetség kibontakozásának elősegítése. Az irányított önértékelési modellben a folyamatos fejlesztés egyik mutatója a tehetséggondozásban, felzárkóztatásban részt vevő csoportok száma.

Az esélyegyenlőségi intézkedési terv a tehetséggondozás legfontosabb színterének nevezi a szakköröket. *„A szakkörök megteremtik a lehetőségét a műhelyrendszerű oktatásnak, ahol tanári felügyelettel és irányítással, a tanulók határozzák meg a feladatokat és tervezik meg a munka menetét.”* Az intézkedési terv szakmai céljai között szerepel: *„a tehetséggondozás érdekében a tanulmányi versenyeken eredményesen szereplő tanulók elismerési módjának kidolgozása.”*

3.1.3 Faller Jenő Szakképző Iskola és Kollégium

Az intézmény pedagógiai programja az alapfeladatok között sorolja fel a tehetséges tanulók felkészítését a különböző versenyekre. *„A felzárkóztatás mellett megkülönböztetett figyelmet kell fordítanunk a tehetségek felkutatására, felkarolására.”*

„A tehetséges tanulókkal megkülönböztetett módon kell foglalkoznunk. Erre fel kell használunk a tanítási órákat, a tanórán kívüli foglalkozásokat, a szülőkkal való szorosabb kapcsolatot, a különböző versenyeket, pályázatokat és a főiskolák, egyetemek ajánlásait. A képességek kibontakoztatásának segítése érdekében iskolánk tantestülete vállalkozott a HEFOP 3.1.3 program keretében a kompetencia alapú oktatás bevezetésére.”

„A tehetségek kibontakoztatásában fontos pedagógiai eszköz az értékelés. Az elvégzett jó munka nem maradhat jutalmazatlanul. Itt nem feltétlenül az osztályozásra kell gondolnunk, hanem a további munkára ösztönző bátorításra.

Lényeges eszköze a tehetségek segítésének, ha megfelelő tanulási módszerek elsajátítására, a lényeges-lényegtelen dolgok elválasztására neveljük őket. Szükséges a tanulóknak kialakítani az idővel való gazdálkodás helyes módszerét is.”

„A tehetségek gondozásában jelentős szerepe van a tanórán kívüli foglalkoztatásnak. Nálunk biztosított erre a könyvtár használata, az iskolai sportfoglalkozások és szakkörök rendszere, amely nem elsősorban tantárgyi, hanem az érdeklődéseknek megfelelő.

Nagyon sok nevelői munkát igényel a tanulóink kreativitásának a kibontakoztatása. Erre pedig nagyon alkalmasak a különböző szaktárgyi versenyekre, kulturális és művészeti találkozókra, versenyekre való felkészítés. Úgy látjuk, hogy ezen a területen követni kell a szakmai foglalkozásokon alkalmazott módszereket, az egyéni foglalkoztatást.

Szorosan kell együttműködnünk a tehetségek felkarolása érdekében a szülővel. A szülővel kialakított jó kapcsolat révén kívánjuk elérni, hogy a családban nagyobb tisztelet illesse a tanulást, a tudás iránti vágyat és egyáltalán az olvasást. Meg kell értetnünk a szülővel (többnyire meg is értik), hogy gyermekük fokozottabb tanórai és tanórán kívüli terhelése az ő lehetőségeinek a kibontakoztatását szolgálja. El kell érünk, hogy a család otthoni légköre biztosítsa ehhez a megfelelő alapot, hátteret.”

A tanórán kívüli foglalkozások közül a művészeti foglalkozások szolgálják leginkább a tehetséggondozást. A tehetséggondozó tevékenység színterei: szakköri óra, sportfoglalkozás és minden egyéb diákjaink részvételével kapcsolatos foglalkozás pl. kollégiumi versenyekre való felkészítés, rendezvény-előkészület, kézműves kör, fotó szakkör, kollégiumi stúdióban való munka, szervezőmunka, iskolai és kollégiumi DÖK-ben való aktív részvétel.

A kollégiumnak itt is kiemelt feladata a tehetséges tanulók kiválasztása és gondozása. A kollégium a tehetséggondozásról: *„A tehetséges tanulókat motiválni kell, a kiemelkedő eredmények elérése érdekében megkülönböztetett figyelmet, programokat, egyéni fejlesztést igényelnek. Mivel sok diákunk a művészeti gimnázium tanulója, számukra intézményi keretek biztosítják a bemutatkozás és további fejlődés lehetőségét, de kollégiumunk mindig nyitott műveik megmutatására.”*

A minőségirányítási program szintén különösen a kollégium feladatává teszi a tehetséggondozást, ami a fenntartói elvárások között is szerepel, de része a pedagógiai minőségcéloknak is. Az iskola elve, hogy: *„az emelt szintű és emelt óraszámú oktatással a tehetséges, az érdeklődő tanulóink számára magasabb szintű, elmélyültebb tudást kínálunk.”*

A minőségi bérpótlék meghatározásánál a tanulmányi versenyeredményeket is figyelembe veszik, és itt az indokolást fontos kiemelni: *„Az iskolai tanulmányi versenyeken való eredményes szereplés tükrözi az iskolai tehetséggondozás színvonalát.”*

Az esélyegyenlőségi intézkedési terv nem tartalmaz a tehetségfelismeréssel, -gondozással kapcsolatos bejegyzést.

3.1.4 III. Béla Gimnázium és Művészeti Szakközépiskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény

Az intézmény pedagógiai programjában az intézmény feladatai közé tartozik, hogy *„tehetséges tanulóinkat igényes követelmények elé állítsuk, segítve ezzel a felsőfokú továbbtanulásra alkalmasságukat”*

Konkrét célként fogalmazzák meg, hogy a tehetséges tanulók eljussanak a különböző szintű versenyekre. A gimnáziumi képzésben meg is jelölik a tehetséggondozás időkeretét: az egyéni foglalkozások időkeretének felhasználásával.

Konkrétan felsorolják a tehetséggondozás lehetőségeit: emelt óraszámú képzés; szabadon választott órák; egyéni foglalkozás; differenciált órai foglalkozások; egyéni konzultáció; szakkörök; szakkönyvek, folyóiratok ajánlása, megbeszélése; tanulmányi, művészeti és sportversenyre való felkészítés; külföldi tanulmányutak biztosítása; pályázati lehetőségek felkutatása; tudományos diákköri munkák segítése.

Az intézményi minőségirányítási programban a fenntartói elvárások között itt is szerepel a tehetséggondozás, valamint az intézmény küldetésnyilatkozatában is említésre kerül.

A szakmai munkaközösségek vezetői a beszámolóikban kötelesek a tehetséggondozás terén végzett munkáról beszámolni. A tanári értékelésbe bevont területek egyike a tehetséggondozás eredményessége.

Az intézmény közoktatási esélyegyenlőségi helyzetelemzése, illetve –terve nem tartalmaz a tehetséggondozással kapcsolatos intézkedéseket.

3.1.5 *Reguly Antal Szakképző Iskola és Kollégium*

A szakképző iskola pedagógiai programja a tanítási órán kívüli tevékenységek között sorolja fel a tehetséggondozó és felzárkóztató korrepetálásokat.

50/118

Külön alcím foglalkozik a tehetséggondozással, amelynek szervezeti formái:

- ⊙ *Tehetséggondozó foglalkozások szervezése különböző tantárgyakból.*
- ⊙ *Az évfolyam legjobbjainak megválasztása minden év májusában, a szakmai munkaközösségek szervezésében.*
- ⊙ *Házi vetélkedő vagy verseny*
  - *történelem*
  - *magyar nyelv és irodalom*
  - *matematika*
  - *fizika*
  - *kémia*
  - *biológia*
  - *földünk és környezetünk tantárgyakból*
- *(díjazás: tárgyjutalom, oklevél)*
- ⊙ *Veszprém megye közoktatásáért” Közalapítvány által adományozott ösztöndíj.*
- ⊙ *Irodalmi szakkör, szavalóversenyek szervezése, a megyei kiírású versenyeken való részvétel.*

Felkészítés, benevezés a Szakma Kiváló Tanulója versenyre

A tanulmányi, szakmai, kulturális versenyek, sportversenyek célja a tehetséges tanulók képességeinek kibontakoztatása.

Ebben az intézményben is a kollégium kiemelt feladata a tehetséges tanulók felkutatása, képességeik fejlesztése. A kollégium vállalása a tehetséggondozással kapcsolatban:

„A tehetséges tanulókat segíteni kell képességeik kibontakoztatásában, tudásuk bővítésében. Lehetőséget biztosítunk a diákok alkotó képességeinek megnyilvánulására, sikerélmények átélésére, önbizalmuk erősítésére. Erre kiváló lehetőséget nyújtanak a különböző kollégiumi versenyek, vetélkedők.”

A tehetséggondozó foglalkozások a heti 14 órás időkeretbe vannak beágyazva.

Az intézményi minőségirányítási program az oktatási –nevelési elvek között hozza: a tehetség felkarolása a lehetőségek kiszélesítésére. Ezen túlmenően a dokumentumban nincs utalás a tehetséggondozásra.

A közoktatási esélyegyenlőségi intézkedési terv nem foglalkozik a tehetséggondozás témakörével.

3.1.6 Várkerti Általános Iskola, Szakiskola és Tagiskolái

A pedagógiai program már az intézmény bemutatásakor utal a tehetséggondozásban és a felzárkóztatásban alkalmazott ún. nívócsoportos foglalkozásokra magyarból és matematikából 5. osztálytól kezdve.

A tehetséggondozó tevékenységről:

„Tanítási órákon a jó képességű tanulókkal alsó tagozaton differenciáltan, egyénre szabott pedagógiai eljárásokkal és módszerekkel foglalkozunk. A felső tagozaton magyar, matematika és idegen nyelv tantárgyakból nívócsoportos oktatást szervezünk, ahol a hasonló képességű, tempójú tanulókkal hatékonyabb, gyorsabb fejlesztésre van lehetőség. Így lehetőség nyílik kiegészítő anyag elvégzésére, kutató-gyűjtő munkára.

A tehetséges tanulók számára tanórán kívüli tehetséggondozó foglalkozásokat indítunk: tantárgyi szakkörök, énekkar, rajz szakkör, barkács, környezetvédelem, számítástechnika, sport, helytörténet, bábozás.

Rendszeresen részt vesznek tanulóink szaktárgyi és egyéb versenyeken, melyre lehetőség szerint egyénileg, vagy kiscsoportokban készítjük fel őket. Évek óta szerepelnek a mesemondó, szavalóversenyeken, mesevetélkedőn, szépkiejtési versenyen, Ney Dávid kórusversenyen, népdaléneklési versenyen, néptánc találkozón stb.

Iskolánk ünnepi műsorain szereplési lehetőséget kapnak (évnyitó, évzáró, karácsony, farsang, március 15. október 23.). A Kultúra Napján rendezett műsoron nemcsak társaik és nevelőik, hanem a szülők közössége előtt is bemutatathatják tudásukat. A rajzból tehetséges tanulók munkáit rendszeresen kiállítjuk iskolánkban, emellett évente több rajzpályázatra elküldjük munkáikat.

A sportban tehetséges tanulók számára külön foglalkozást szervezünk, és lehetőség szerint benevezünk minden városi, városkörnyéki sportversenyre.

A tehetséges, kimagasló eredményeket elérő tanulókat dicséretben, jutalomkirándulásban, tárgyjutalomban részesítjük, lehetőleg az osztály közössége, esetenként az egész iskola közössége előtt.”

A szociális hátrányok enyhítésének egyik eszköze is a tehetséggondozásba való bevonás. A fogadóórán is foglalkozni kell a szülőkkel való kapcsolattartás során. A tehetséggondozás az intézményben térítésmentes. Az egyéni felkészítésre fordítható időkeretet használhatják fel a tehetséggondozó tevékenység folytatására. A tanulói közösségek értékelésének szempontjai között találjuk a tanulmányi eredményeket, kiemelve a tehetséges tanulók eredményeit.

Az intézményi minőségirányítási program egy nagyon fontos alapelvet fogalmaz meg, ami az új közoktatási törvény tervezetében is megjelenik: a tehetségekkel és a hátrányos helyzetűekkel való egyenrangú törődés, bár a szóhasználat kevésbé szerencsés, hiszen a hátrányos helyzetű tanuló is lehet tehetséges, tehát megfelelőbb lenne a sajátos nevelési igényű tanuló kifejezés.

A nevelési célok egyike: *„Egyenlő lehetőségeket biztosítani az általános műveltség alapjainak elsajátításához, a tanulók képességeinek kibontakoztatásával, tehetséggondozással, a hátrányok leküzdésével.”*

Egyebekben nem tartalmaz a tehetséggondozásra vonatkozó intézkedést, feladatot az IMIP.

Az intézmény közoktatási esélyegyenlőségi programja nem állt rendelkezésünkre.

3.2 Megállapítások

Az intézményi dokumentumok alapján megállapíthatjuk, hogy valamilyen szinten illetve formában eleget tettek az intézmények azon kötelezettségüknek, hogy a tehetséggondozást beépítsék az intézmény pedagógiai programjába.

Az időkeretet, valamint a tehetséggondozás színtereit is megjelölték a pedagógiai programok, általában a szakköri foglalkozásokat, egyéni foglalkozásokat, versenyekre felkészülést jelölték meg, valamint a Kt. szerint az egyéni fejlesztésre, vagy a nem kötelező foglalkozásokra felhasználható időkeretet használták fel tehetséggondozásra.

A legfontosabb tehetséggondozást ellátó intézményegység a kollégium, ahol van ilyen intézményegység.

A pedagógiai programokban illetve az IMIP-ekben nincsenek meghatározva a tehetség fogalma, a tehetségkritériumok, a kiválasztás lépései, a tehetséggondozó tevékenységek tervszerűnek nem nevezhetők, nem, vagy esetlegesen vezetnek nyilvánartást a tehetséggondozásról, illetve a tehetséges tanulókról. Nincs rögzítve, hogy ki vehet részt a tehetséggondozásban. Jó alapokat teremthetnek azonban a tehetséggondozó stratégia kialakításához. Olyan elemeket tartalmaznak a dokumentumok, amelyek felhasználhatók a

stratégia elemeiként, ilyenek: az időkeretek kialakítása, szakköri foglalkozások, versenyprogramok, a pedagógusok elismerése, a pedagógusok értékelésében a tehetséggondozás szerepe, szakköri napló vezetése.

Az iskolai dokumentumokban a tehetséggondozás túlzottan általánosítva lelhető fel, kevés a konkrétum. A TISZK szinten egységes tehetséggondozó stratégia megteremti a lehetőségét annak, hogy az intézmények az erősségeiket kihasználva, kölcsönösen egymást segítve jobb eredményeket érjenek el a szakterületen.

3.3 Kérdőíves felmérés elemzése, kiértékelése

Kilenc kérdésből álló kérdőívvel próbáltuk felmérni az intézményekben a pedagógusok körében a tehetséggondozással kapcsolatos ismereteiket, illetve a hozzáállásukat. A témafelelősöknek kiküldött kérdőívet a jelen tanulmányhoz mellékeljük. Az anonimitást biztosítottuk. Nem kértük, hogy csak a szakképzésben részt vevő pedagógusok töltsék ki a kérdőívet. A hat intézményben oktató 266 fő pedagógusból 40 juttatta vissza hozzánk a kitöltött kérdőívet. Két intézményből nem kaptunk visszajelzést.

Rákérdeztünk a kérdőívet kitöltő intézményére, illetve munkakörére, jogviszonyára. Az intézmények között nem tudunk összehasonlítást végezni, tekintve, hogy két intézményből nem jött vissza kérdőív.

A munkakörök, illetve jogviszonyok tekintetében az alacsony szám miatt felesleges osztályozást végezni. Arra lettünk volna kíváncsiak, hogy a határozott, vagy a határozatlan időre kinevezettek, illetve a közalkalmazotti, vagy a megbízásos jogviszonyban foglalkoztatottak elkötelezettebbek-e a tehetséggondozás iránt, erről azonban tehát le kell mondanunk.

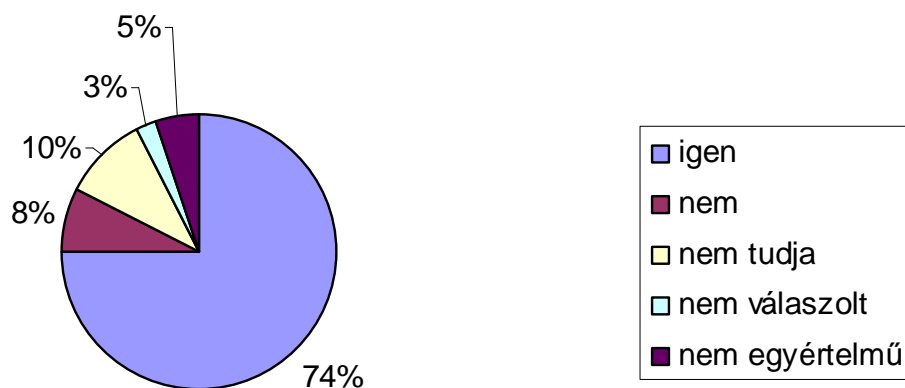
Az első kérdés arra vonatkozott, hogy a válaszoló tudomása szerint folyik-e tehetséggondozás az intézményben. Mint láttuk a pedagógiai programok vizsgálata során, minden intézmény feladatai között szerepel. Ennek ellenére nem minden pedagógus tud róla, aminek lehet oka az is, hogy a pedagógust nem érinti közvetlenül.

A pedagógusok nagyjából háromnegyede tud arról, hogy valamilyen formában folyik tehetséggondozó tevékenység az intézményében. A legtöbben a pedagógiai programban meghatározott formákat említették: szakköröket, versenyre felkészítést, egyéni foglalkozást, differenciált foglalkozást.

Az igen válaszok indokolásából az derül ki, hogy programszerű tehetséggondozás nem, viszont az iskolai, kollégiumi tanítási-tanulási folyamatba ágyazottan folyik tehetséggondozás.

1. Tudomása szerint az Önök intézményében folyik-e tehetséggondozás?

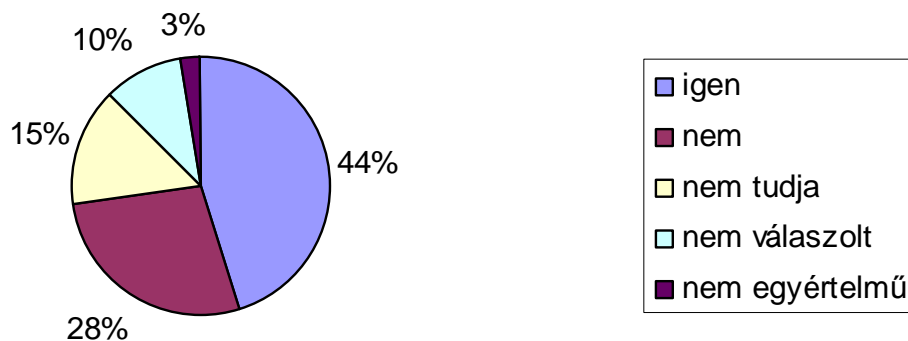
8. ábra

A második kérdés már konkrét tehetséggondozó programra kérdez rá, illetve hogy ismer-e a pedagógus olyan tanulót, aki tehetséggondozó programban részt vesz. Míg az előző kérdésre egyértelműen magas az igen válaszok száma, itt az 50%-ot sem éri el. Az oka az lehet, hogy – mint arra később rákérdeztünk – a pedagógusok nagy része nem is ismer tehetséggondozó programokat.

Szándékoltan nem írtunk a kérdésbe a tanulmány fenti részében ismertetett egy országos tehetséggondozó programot sem. Az igen válaszok mellé kérhettük volna, hogy jelöljék meg mely programban, inkább külön kérdést szántunk a tehetséggondozó programok ismertségének feltérképezésére.

**2. Van-e tudomása arról, hogy az Önök intézményében
valamely tanuló részt vesz valamilyen tehetséggondozó
programban?**

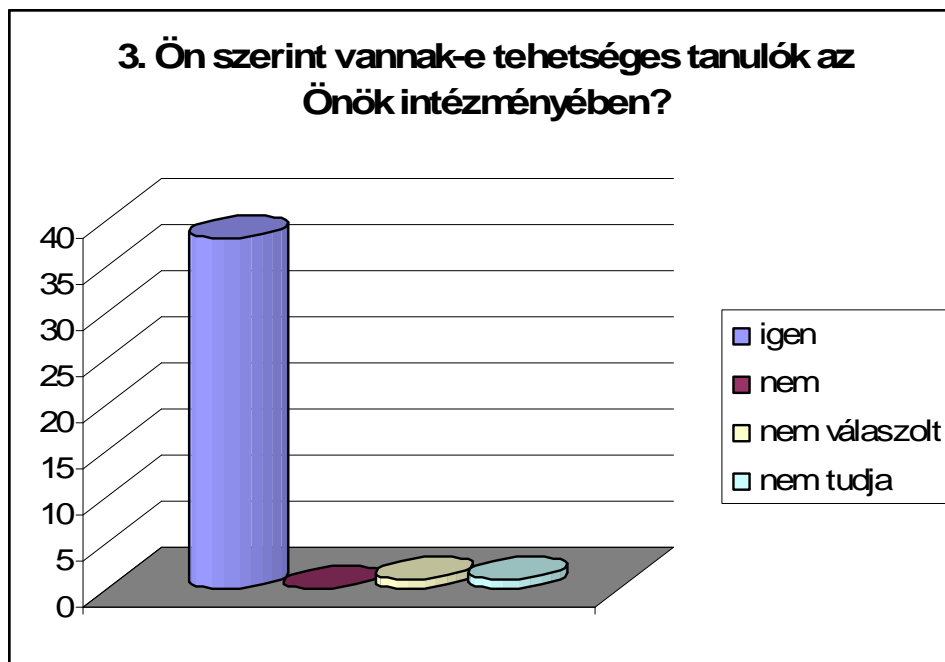
9. ábra

Többen említették a SÉTA programot, amellyel fentebb foglalkoztunk.

55/118

A harmadik kérdés a tanulók ismeretére illetve arra irányult, hogy a pedagógusok megítélése szerint mennyire tehetséges tanulók járnak az intézménybe. A tehetségterületek megjelölését is kértük a pedagógusoktól. Véleményünk szerint szélesen körülhatároltak a területek, ezért besorolható minden tehetség valahová.

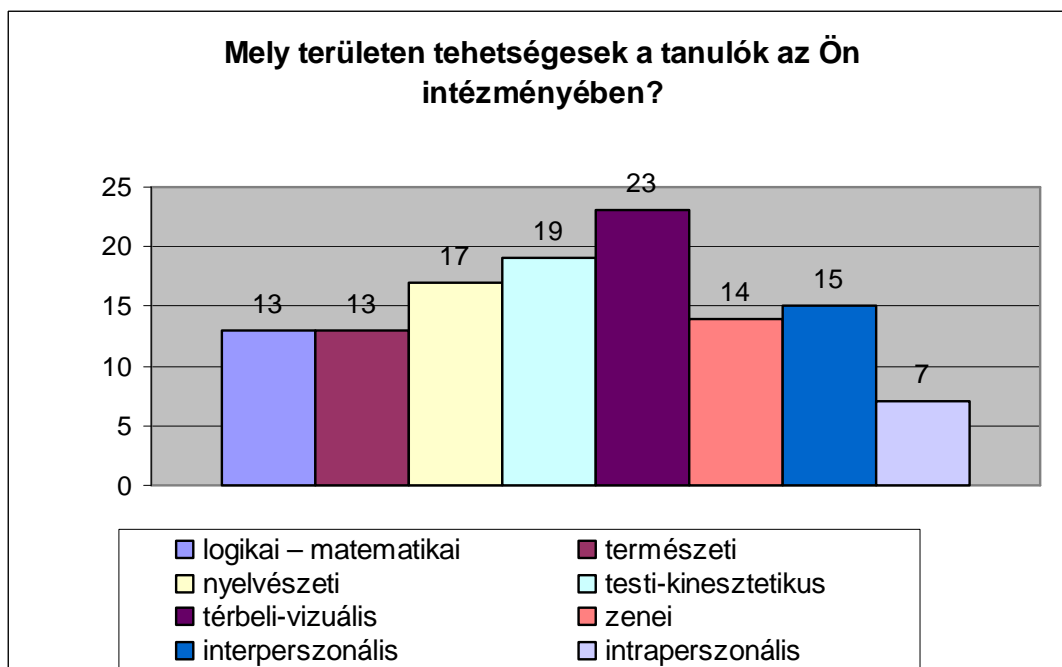
A területek megjelölésénél sokat nyomhatott a latban a pedagógus szakterülete, ezen a területen bátrabban nyilvánított véleményt, de sokan minden területen találtak tehetséges tanulót.

10. ábra

Megállapíthatjuk tehát: a pedagógusok megítélése szerint tehetségek mindenhol vannak.

56/118

11. ábra

Szakképző intézmények pedagógusairól lévén szó, nem csodálkozunk azon, hogy térbeli-vizuális területet jelölték meg legtöbbször, ide kellett sorolni a szakmai tevékenységeket is.

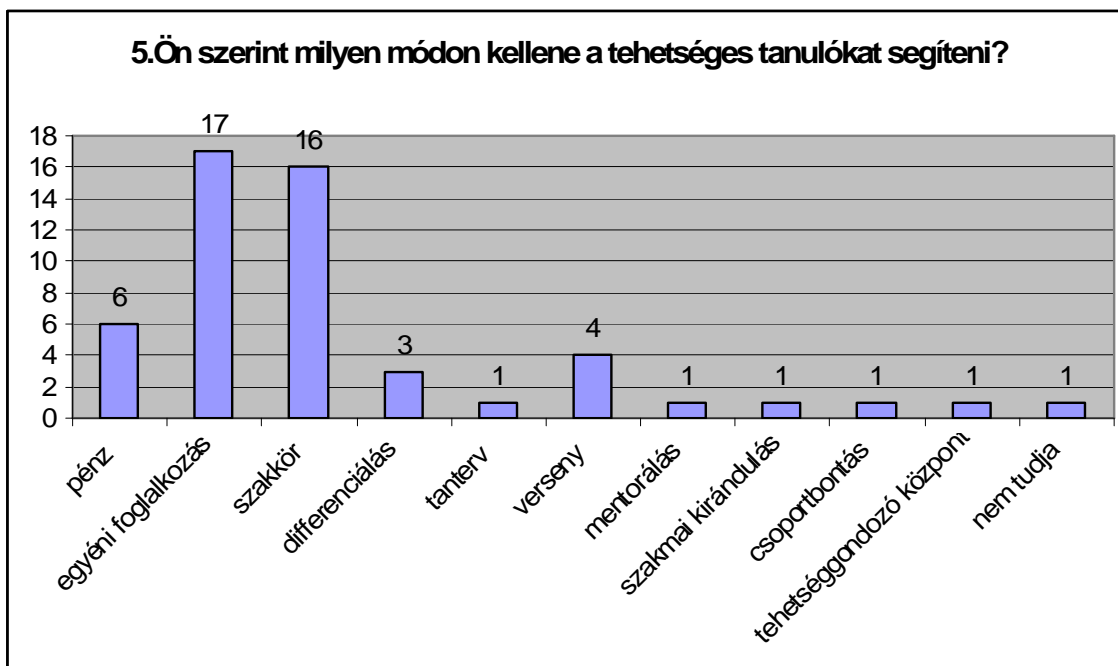

A negyedik kérdés a tehetséggondozás szükségességére kérdezett rá. A pedagógusok többsége szükségesnek ítélte a tehetséggondozást az intézményben. A kérdés a tehetségek azonosítására és a külön programok szervezésére vonatkozott. Talán szerencsésebb lett volna külön kezelni a két kérdést, de így sem kaptunk különböző válaszokat.

12. ábra

A pedagógusok elképzeléseit a tehetséggondozás formáiról a következő kérdésre adott válaszokból ismerhetjük meg. A pedagógiai programok elemzésekor megismert eszközöket sorolták a pedagógusok, leggyakrabban a valószínűleg gyakorlatban is alkalmazott módszereket: szakkör, egyéni foglalkozás.

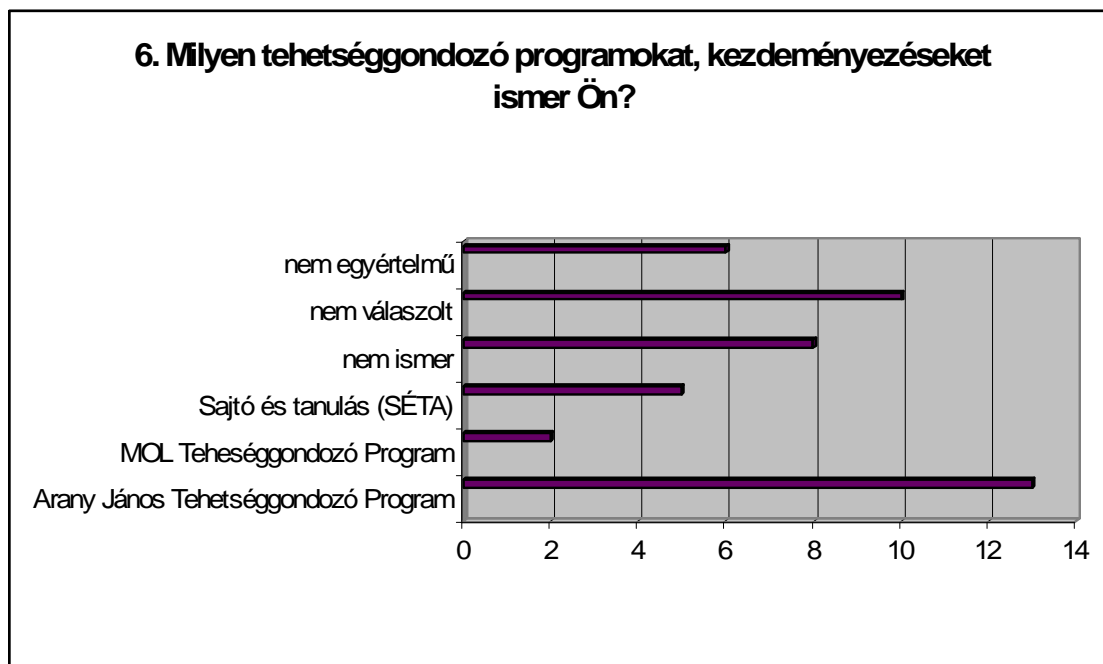

13. ábra

Nem említették a klasszikus tehetséggondozó eljárásokat: gazdagítás, dúsítás, gyorsítás. Ez jelzésértékű a tehetséggondozási ismeretekre vonatkozóan. A mentorálás valószínűleg az Útravaló programból ismerős a pedagógusoknak. A differenciálást felfoghatjuk a dúsítás szinonimájaként, hiszen a tehetséges tanuló tananyagát differenciált munkaformában dolgoztathatjuk fel a tanulókkal. A pénz említése kicsit a mai gondolkodásmódra utal: a pénzzel mindent meg lehet oldani. Ismeretek hiányában a sztereotípiákat vesszük elő.

A hatodik kérdés konkrétan arra kérdez rá, hogy a pedagógus milyen tehetséggondozó programokat ismer. A fentebb ismertett országos programok említését vártuk a válaszadóktól: Arany János Tehetséggondozó Programok, Nemzeti Tehetséggondozó Program, Útravaló Ösztöndíj Program, Neumann János Tehetséggondozó Program, Héraklész Program, MOL Tehetséggondozó Program...stb. Ezeket a programokat kevésbé ismerik a pedagógusok, annak ellenére, hogy esetleg szülőként is érintettek lehetnek.

Legtöbben az Arany János Tehetséggondozó Programokat ismerik. Többen jelölték meg a már többször említett SÉTA programot, ami nem kifejezetten a tehetséggondozásról szól, mint fentebb kifejtettük.

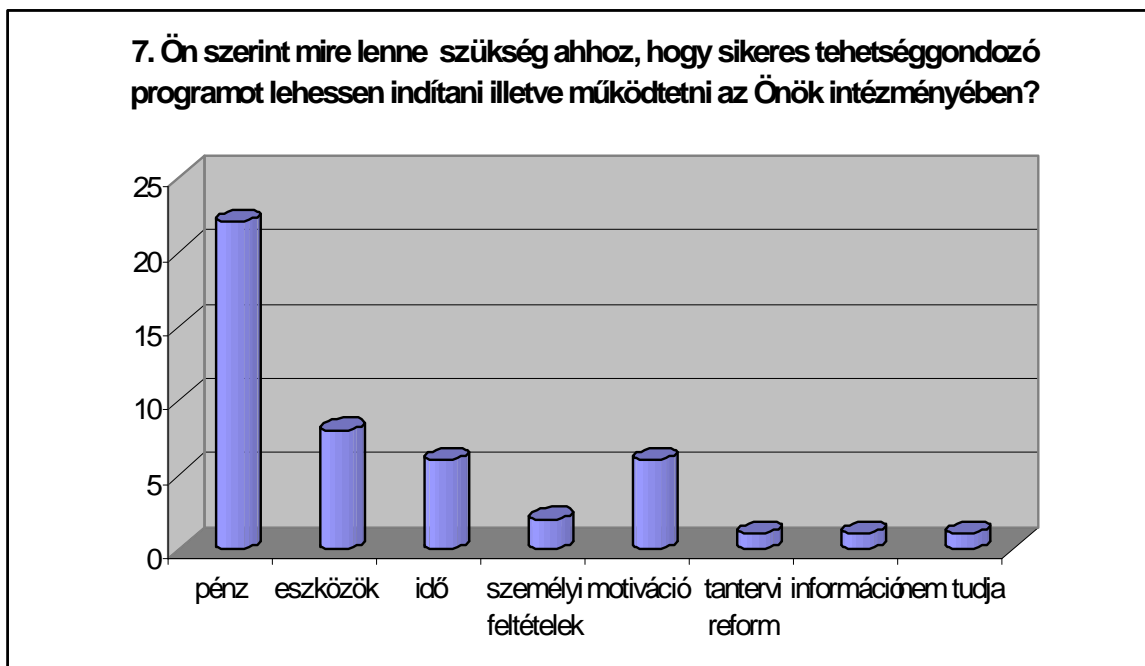

14. ábra

A válaszadók többsége nem ismeri a tehetséggondozó programokat, nem válaszolt, vagy nem adott értékelhető választ. Ez azt jelzi, hogy a pedagógusok többsége nem került kapcsolatba még a sajtón keresztül sem ezekkel a kezdeményezésekkel. Vagy nem érdekeltek a programokba való bekapcsolódásban, vagy az ismeretek bővítése szükséges, hiszen tehetséges tanulókat mindannyian ismernek.

Egyértelműen kidomborodik a hetedik kérdésre adott válaszokból, hogy a pedagógusok szerint a tehetséggondozó program indításának, működtetésének előfeltétele az anyagi eszközök megléte. Fontosnak tartják még, hogy rendelkezésre álljon megfelelő idő, illetve eszközök.

Jól érezték egyes válaszadók, hogy a motivációnak különösen fontos szerepe van a tehetséggondozásban, véleményünk szerint mind a tanulók, mind a pedagógusok részéről. A motiválatlan pedagógustól ugyanis nem várhatjuk el a tehetséges tanulók kiválasztását, a tehetségének megfelelő gondoskodást.

15. ábra

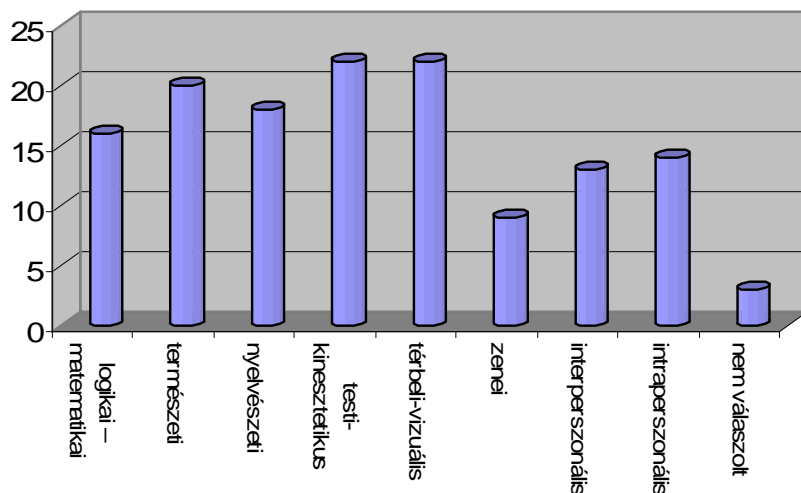
Az intézmény pedagógusok szerinti lehetőségeire kérdeztünk rá a nyolcadik kérdésben: *Ön szerint az iskolának a tehetséges tanulók közül melyek támogatását kellene felvállalnia?* Megadtuk a válaszlehetőségeket, amelyeket a harmadik kérdésben is a tehetségterületenként jelöltünk meg.

60/118

Az intézmények sajátosságai, valamint a tanárok képzettsége meghatározta szerintünk a válaszokat, saját szakterületükön ugyanis valószínűleg jártasabbak a pedagógusok.

8. Ön szerint az iskolának a tehetséges tanulók közül melyek támogatását kellene felvállalnia?

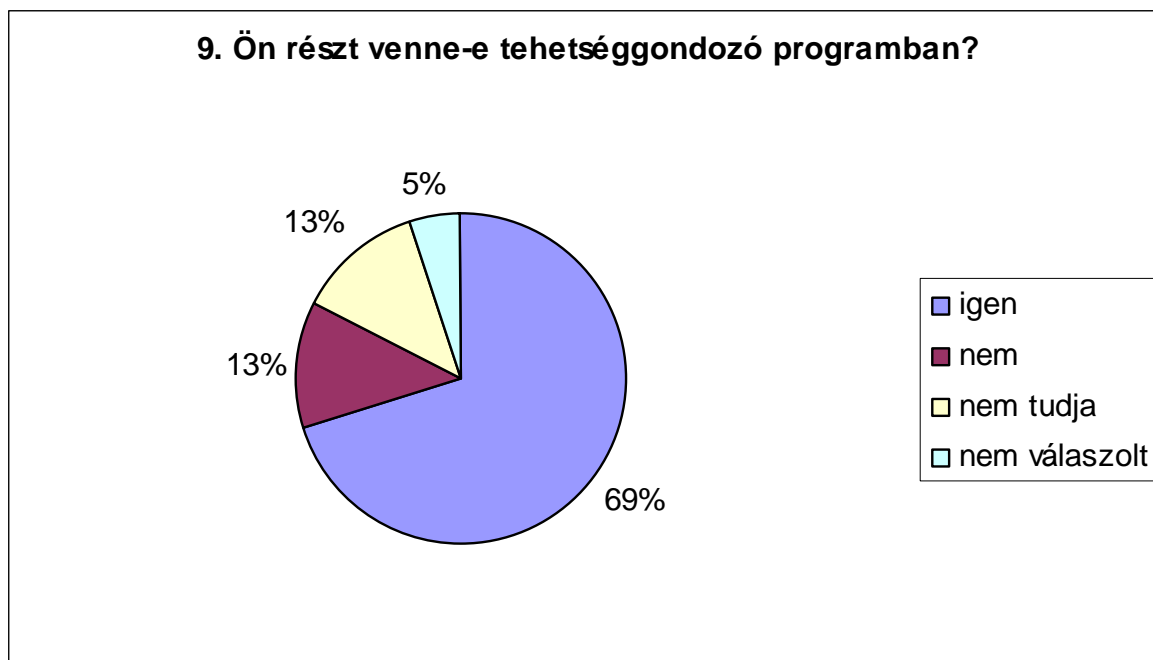

16. ábra

Szinte minden területen alkalmasnak tartják intézményüket a tehetséggondozó program indítására a tanárok.

A TISZK közössége lehetőséget nyújthat az intézmények közötti ésszerű feladatmegosztásra a tehetséggondozási munka területén, az intézmények erősségeire építve.

Az utolsó kérdés arra vonatkozott, hogy vállalna-e a pedagógus feladatot a tehetséggondozó tevékenység ellátásában.

17. ábra

A válaszadók nagy többsége szívesen venne részt a munkában, azonban érdemes a válaszok mögé nézni és felidézni a válaszok motivációit.

Néhány idézet a válaszokból:

- *Konkrét gyermek/gyermekek esetén tudnám eldönteni, hogy vállalnám-e.*
- *Igen, mivel kihívást jelentene számomra, s szeretek másoknak, másokon segíteni.*
- *Igen, mert a tanórákon nincs lehetőség a tehetséges tanulókkal való külön foglalkozásokra.*
- *Igen. Mert fontosnak tartom a gyerekek és a társadalom szempontjából.*
- *Nem. Időhiány.*
- *Igen, ha megfelelően támogatnák. Örömmel töltenek el a tanulóink sikerei, sikerélményei.*
- *Természetesen, egyrészt, mert látom, hogy tehetséges tanulókat veszítünk el a képzés jelenlegi helyzete miatt, másrészt a szakképzést és a közismereti képzést és a tehetséggondozást egyaránt szívügyemnek tekintem.*
- *Igen,, mert e programok alatt sokak számára ismertebbé válna az iskola, valamint sok tapasztalatot szerezhethet a tanár is.*
- *Ha az a tanulók érdekeit szolgálja, igen. Bár vannak kétségeim az ilyen programokkal szemben.*
- *Igen, mert érdekes, gondolatébresztő és a tanulságos lenne. Tapasztalataimat későbbi munkámban tudnám hasznosítani.*
- *Igen. Az a véleményem, hogy minden tanulóból ki kellene tudnunk „csalogatni” azt, amiben ő a legjobb és elsősorban ezen a területen fejleszteni. Így lehet boldog embereket nevelni.*
- *Igen, mert az számomra is lehetőséget nyújtana, hogy még magasabb színvonalon oktathassak.*
- *Szaktárhoz kapcsolódóan, megfelelő anyagi megbecsülés esetén igen.*
- *Nem, mert így is nagy a leterheltségünk.*
- *Igen, mivel bizonyára sok olyan gyerek tehetségét, jó képességeit lehetne felfedezni-fejleszteni, alakítani, akiről esetleg a tanítási órák szűk keretein belül nem is derül/derülhet ki „rejtett” képességük.*
- *Igen, mert szeretek gyerekekkel foglalkozni, és sokkal kellemesebb lenne olyan gyerekeknek segíteni, akik akarnak is tanulni. Ezen kívül örülnék egy kis túlóra pénznek, mert legalább nem kellene a szabadidőmben más pénzkereseti lehetőséget keresni, hogy el tudjam tartani a gyerekeimet.*
- *Azért mert hivatásbeli és hazafias kötelességem.*
- *Nem, mert a munkaidő leteltével egyéb bevételek szerzésére kényszerülök.*

Végül egy gyöngyszem ugyanattól a válaszadótól:

Igen. Fontosnak tartom, hogy a tehetséges tanulók szintjüknek megfelelő lehetőséghez jussanak.

Nem. Kevés szabadidővel rendelkezem jelen pillanatban.

A fenti válaszok igen fontos mondanivalókat tartalmaznak, nem feltétlenül kizárólag a tehetséggondozáshoz fűződően, de erre a tevékenységre is kihatással. A pedagógusok leterheltségét 2008-ban közösen vizsgálta az Oktatási és Kulturális Minisztérium és a Pedagógusok Szakszervezete, a kutatást a Tárki –TUDOK Zrt. végezte.³⁴ A leterheltségre vonatkozó kijelentések, illetve az emiatti elutasító válaszok kétség kívül megalapozottak a pedagógusok részéről.

Több cikk, kutatás foglalkozik a pedagógusok bérezésével, a megállapítások abban megegyeznek, hogy a pedagógusok bérezése Magyarországon - de tegyük hozzá, hogy nemzetközi összehasonlításban nem egyedülálló módon – elmaradnak a hasonló végzettségű diplomás munkavállalókéval. Aki tudja, arra törekszik, hogy kiegészítse jövedelmét, iskolán belül, vagy kívül. Nem meglepő tehát az sem, ha a jövedelem kiegészítése miatt hivatkoznak a megkérdőjelezett az időhiányra.

A motiváció jelentőségét mutatják azok a válaszok, amelyek a tehetségek elkallódásáért érzett felelősségről, a magasabb színvonalú oktatásról, az eredményes tanítás feletti elégedettségéről, hivatásbeli elkötelezettségről szólnak. Ide tartozik még az iskola presztízisének várt növekedése, mint motiváló tényező.

A válaszokból arra következtethetünk, hogy a tehetséggondozó stratégia kidolgozása fontos, de a pedagógusok támogatása nélkül nem képzelhető el a megvalósítása, megnyerésükhöz pedig rendezni kell kereseti viszonyaikat, terheltségüket csökkenteni kellene. Ez természetesen nem az intézmény kompetenciájába tartozik, de a változásokig a tehetséggondozó program megvalósulása inkább csak papíron fog létezni.

3.4 Székhelyintézmény tehetséggondozó tevékenysége

A Bakonyi Szakképzés-szervezési Társulásnak jogilag nincs székhelyintézménye, a társulási megállapodás, jegyzőkönyvek, más dokumentumok nem tartalmaznak erre vonatkozó rendelkezést. A TISZK-es közmegegyezés a társulás székhelyét tekinti székhelyintézménynek, annak ellenére, hogy nem intézmény.

Fentiekől eltekintve mi is a TISZK székhelyét fogadjuk el „székhelyintézménynek”.

A székhely jelenleg nem lát el tehetséggondozási feladatokat. Az 5. fejezetben kifejtettek szerint koordinálni fogja a tehetséggondozásért felelős szakmai csoportok tevékenységét, vagyis az intézményekben folyó munkát, működteti a létrehozandó adatbázist, akkreditálja a TISZK-et, mint tehetségpontot.

³⁴ A pedagógusok munka- és munkaidő-terhelése – TÁRKI-TUDOK Zrt. – 2009. január, a tanulmány megtalálható: http://www.tarki-tudok.hu/file/tanulmanyok/kutbesz_pedteher.pdf

„Bakonyi Szakképzés-szervezési Társulás”
8200 Veszprém, Megyeház tér 1.

TÁMOP-2.2.3-07/2-2F-2008-0026
“A szak- és felnőttképzés struktúrájának átalakítása” című konstrukció keretében
az “Esélyt a jövőnek!” elnevezésű pályázata

A székhely vezetője megköti azokat a megállapodásokat a pedagógusokkal, pszichológusokkal, szervezetekkel, amelyek az előfeltételeit jelenti a tehetségponttá válásnak.

A TISZK vezetője egyben a tehetségpont vezetője is, képviseli a TISZK-et mint tehetségpontot.

A szakképzés-szervezési társulás székhelyének feladata a képzések megszervezése, a létrehozandó tehetségalap forrásainak kezelése valamint a kapcsolattartás a tehetséggondozás rendszerében.

65/118

4 A TEHETSÉGIGÉRETEK AZONOSÍTÁSA

„A tehetségazonosítás az a folyamat, amelynek során felderítjük az emberekben rejlő tehetségigéretet.”³⁵

Alapvető kérdések a tehetséges tanulók felismerésének folyamatában:

- mi a célja a kiválogatásnak;
- mely populációból válogatjuk ki a tehetséges gyermekeket, tanulókat;
- kit tekintünk tehetségesnek;
- milyen módszereket alkalmazunk a kiválasztáshoz;
- ki végzi a szűrést.

4.1 A tanulói kör feltérképezése

A tehetséges gyerekek azonosításának célja a Bakony TISZK-ben az, hogy minden tehetséges tanuló képesség-összetevőit felmérjük, hogy számukra a legmegfelelőbb feltételeket megteremtjük fejlődésükhöz minden tehetségterületen.

A Bakony TISZK-ben az azonosításban részt vevő tanulói kör meghatározása egyszerűnek tűnik: a TISZK intézményeinek azon tanulói, akik középfokú tanulmányokat folytatnak. Figyelembe kell vennünk azonban azt, hogy a megyében több középfokú oktatási intézmény működik, ezért vizsgálni kell, hogy mely intézmények milyen helyen állnak az intézményi rangsorban, vagyis milyen tanulók járnak az egyes intézményekbe.

³⁵ <http://geniuszportal.hu/fogalomtar>

Veszprém megyében az oktatásstatisztikai adatok, amelyeket érdemes figyelembe venni:³⁶

	1990/91.	2000/01.	2005/06.	2006/07.	2007/08.	2008/09.	2009/10.
Szakiskolák száma	23	23	22	22	23	24	25
	3	8	10	9	8	9	8
Gimnáziumok száma	11	21	24	23	23	23	25
	19	32	32	32	31	29	29
Általános iskolások száma	47 095	36 040	30 801	29 279	28 231	27 119	26 501
	9 005	5 720	5 881	5 469	5 810	5 821	6 084
Spec. szakiskolások száma	148	270	579	552	535	431	436
	4 336	6 910	7 881	7 994	7 708	7 653	7 563
Szakközépiskolások száma	7 032	9 615	9 169	9 183	8 959	8 989	8 857
	20 521	22 515	23 510	23 198	23 012	22 894	22 940
Főállású pedagógusok szakisk.	587	365	354	352	402	360	371
	12	34	74	90	71	79	70
Főállású pedagógusok gimn.	327	510	580	616	612	589	586
Főállású pedagógusok szki.	387	630	676	681	631	606	608

67/118

1. táblázat

³⁶ http://www.nefmi.gov.hu/letolt/statisztika/okt_evkonyv_2009_2010_100907.pdf

A Bakony TISZK intézményeiben a szakképzésben részt vevő tanulók száma 2143 fő volt a TISZK alapításakor, ami a Veszprém megyei 2009. évi 15 377 főnek kb. 14%-a, az összes középfokon tanulónak még alacsonyabb hányada. A különböző tehetség-definíciók 0,001 és 30% között határozzák meg azt az arányt, hogy a tanulók hány százalékát tekinthetjük tehetségesnek. Figyelembe kell vennünk tehát egyrészt, hogy a megyei középfokon tanulók megoszlása az intézmények között egyenetlen, az intézménytípusok eleve más-más területhez vonzódnak, a tehetségterületeknek csak egyike az általános intelligencia.

Ha abból indulunk ki, hogy minél kevesebb tehetséget akarunk elveszíteni, akkor, ha 30%-ot túlzásnak is tartjuk, önkényesen mondhatjuk azt, hogy a tanulók ötöde valamely területen tehetséges. Tekintsünk most el attól a parttalan állítástól, hogy minden gyermek tehetséges valamiben.

A tehetség fogalmát fentebb már meghatároztuk (lásd 15.o.), és a Fogalomtár ajánlását elfogadva a Gardner-féle tipizálást alkalmazzuk a tehetség fajtáira.

A tehetségek kiválasztása módszereinek meghatározásakor igyekeztünk megtalálni a középutat a szubjektív és az objektív között.

<u>szubjektív</u>	Véleménygyűjtés	Tanulmányi teljesítmény	Tanulmányi verseny	Pszichológiai vizsgálatok	<u>objektív</u>
-------------------	-----------------	-------------------------	--------------------	---------------------------	-----------------

68/118

A legszubjektívebb módszer a véleménygyűjtés. Mégis azt mondhatjuk, hogy a tehetségazonosítás egyik legkedveltebb eljárása, a mindennapi életben ez a legelterjedtebb módszer.³⁷

A vélemények származhatnak diaktársaktól, magától a tanulótól, iskolatársaktól, iskolán kívüli kortársaktól, családtól, a diákot valaha nevelő-oktató pedagógusoktól, szülőktől és külső szakemberektől. A vélemények begyűjthetők explorációval, interjúval, kérdőívvel, szavazással, konzultációval, tehetségrangsorral, valamint strukturált megfigyelések végeztetése utáni konzultációval.³⁸

Javasoljuk a módszer alkalmazását kérdőívvel, illetve interjúval a lehető legszélesebb körben: tanuló, tanulótársak, pedagógusok, külső szakemberek (sport, művészeti ...stb.)

Ugyancsak a szubjektív módszerek közé sorolják a tanulmányi teljesítmény alapján történő tehetség-azonosítást, hiszen sokféle tényező befolyásolhatja: tanuló, tanár, pedagógiai feltételek, társadalmi feltételek, stb. Az osztályzatok nem a valódi teljesítményt tükrözik, hanem az iskolai elvárásoknak való megfelelést, amely nem esik egybe az életben való

³⁷ Ceglédi Tímea: A tehetség azonosításának elméleti és gyakorlati kérdései – Debrecen 2009.

³⁸ Mező Ferenc: A tehetségazonosítás problémái a vélemények és a teszteredmények összefüggése kapcsán, PhD értekezés, 2004, Debreceni Egyetem, Pszichológiai Intézet, kézirat

boldogulás képességével.³⁹ Az oktatásban jó eredményt elérők nem feltétlenül azonosak a később kiemelkedő alkotásra képes tehetségekkel. E módszer előnye, hogy nagyon egyszerű az adatokat (azaz az osztályzatokat begyűjteni). Hátránya viszont, hogy azok, akik az iskolában alulteljesítenek, elkerülhetik a figyelmünket.⁴⁰

Egyszerűsége miatt javasoljuk a módszer alkalmazását, az iskolai tanulmányi eredmények figyelembe vételét, már csak azért is, mert a tantárgyak valamelyest fedik a tehetségterületeket. Nem kizárólag a félévi, vagy év végi osztályzatok figyelembe vételét szorgalmazzuk, mert tapasztalatból tudjuk, hogy a szociális körülmények, az élethelyzetek, de az értékelés szubjektív volta is torzíthat, nem beszélve arról, hogy az ötfokozatú értékelési skála nem teszi lehetővé a tehetségek kiemelkedését.

Külső és objektív módszert jelentenek a tanulmányi és más versenyek. Ez elmondható a tehetségek felkutatásának bevált terepeiről, a tanulmányi versenyekről. Ezek alapja a megmérettetés, s azt feltételezik, hogy a tehetség győz.⁴¹ A versenyekre általában a legjobb osztályzattal rendelkezők mennek, így nem kapnak esélyt a „megbúvó” tehetségek. A versenyen nyújtott teljesítmény háttérében emellett igen sok tényező együttes hatása érvényesül. A teljesítmények nagy arányban függenek a pedagógus munkájától, de nem elhanyagolható az iskola és a szülő befolyása sem, az, hogy hány éve mélyült el a diák az adott tantárgyban, sőt, még maga a verseny hatékonysága is hatással van a versenyen nyújtott teljesítményre: a versenykiírás, a versenyszervezés, minden esélyest sikerült-e mozgósítani, a verseny napjára jellemző egészségi állapot, stb.. Figyelembe kell vennünk azt is továbbá, hogy nem minden tehetség viseli egyformán a versenyhelyzet kihívásait. Az egy időben zajló, különböző tárgykból meghirdetett versenyek is veszélyesek lehetnek, különösen a sokoldalú tehetségek számára, akiket sokszor túlhajszolnak tanáraik.⁴²

Kisebbsúlyal, de javasoljuk a versenyeredmények figyelembe vételét a kiválasztás során.

Elsősorban tesztek, illetve kérdőív jellegű vizsgálatokat értünk a pszichológiai vizsgálatok kategóriája alatt. A tehetségazonosításban ezek az elterjedtebb módszerek, de a pszichológiai vizsgálatok közé tartoznak még a megfigyelés, az interjú, az exploráció és a kísérlet módszerei is.⁴³

³⁹ Uo.

⁴⁰ Ceglédi Timea im.

⁴¹ Mező Ferenc – Mező Katalin: Kreatív és iskolába jár! Tehetségvadász stúdió – Kocka Kör

Tehetseggondozó Kulturális Egyesület, 2003. Debrecen

⁴² Ceglédi Timea im.

⁴³ Uo.

Ceglédi Tímea összegyűjtötte, mire kell figyelni a pszichológiai vizsgálatok alkalmazása során, érdemes megszívlelni:

- ⊙ A humán képességek teljes univerzumát egyetlen teszt sem képes felölelni.
- ⊙ A tehetségkonceptiók önkéntes, szubjektív jellege (mert mi döntjük el, hogy melyik koncepciót választjuk, esetleg újat alkotunk, és ennek megfelelően, tehát szubjektíven döntünk az alkalmazott tesztről, a tehetségeküszöbről).
- ⊙ A különböző tesztek eredményei nem mindig fedik egymást.
- ⊙ A kreatív-produktív képességeket is mérni kell. Tehát nem csak elég az IQ és teljesítményteszteket alkalmazni.
- ⊙ Csak szakember (pszichológus) veheti fel ezeket a teszteket.
- ⊙ Nem mérhető jól, ki hogyan jutott el a végeredményhez (például egy matematikai feladatnál).
- ⊙ Egy igazán kiemelkedő teljesítmény mögött olyan komplex intellektuális műveletek állnak, amelyeket szinte lehetetlen mérni.
- ⊙ A vizsgálati szituáció torzításai – a gyermek fél, szorong vizsgahelyzetben, vagy nem motivált a feladat jó megoldásában.
- ⊙ Nem egyforma a különböző pszichológiai vizsgálatok objektivitása sem. Egy önkéntes kérdőívénél erősebb a torzítás.⁴⁴

70/118

Mivel a tesztek felvétele, illetve a többi pszichológiai vizsgálati módszer alkalmazása szakember alkalmazásához kötött, amivel az intézmények külön, illetve a szakképzés-szervezési társulás sem rendelkezik, igénybe kell venni a megyében pedagógiai szakszolgálati feladatot ellátó intézmény szolgáltatásait. Igényünk tehát olyan tesztekkel megvalósított mérés, amely alkalmas a kiemelkedően tehetséges tanulók azonosítására.

A fent említett szerző, Ceglédi Tímea hivatkozik egy kutatásra, ami megszívlelendő:

„A kutatók többsége tehát többféle módszer együttes alkalmazására esküszik. Ennek érvényességére példás bizonyítékot szolgáltatnak a Herskovits-Gyarmathy szerzőpáros tapasztalatai (1995), akik 1987 és 1994 között valósítottak meg egy vizsgálatot, amelyben 1033 kiváló képességű 9 év körüli gyermek útját követték nyomon. Háromféle „objektív” eljárást alkalmaztak azonosítási módszerként: a konvergens, kultúrafüggő OTIS-LENON tesztet, a viszonylag kultúra-független Raven-tesztet, és a divergens gondolkodás vizsgálatként a Torrance-körök tesztet. Mindezt kiegészítették egy szubjektív módszerrel is, a tanároktól és tásaktól származó véleményekkel. Összevetve ezen módszerek eredményeit, mindössze 6 olyan gyermeket találtak, aki mindhárom objektív eljárásban a felső 10 %-ba került. Közöttük pedig csupán egyetlen olyan tanuló volt, aki a tanárok és diáktársak

⁴⁴ Uo.

értékelése alapján is a legjobbak közé tartozott. A vizsgálat tanulsága, hogy - mivel a különböző szempontok alapján kiválasztott tehetség-csoportok csak kis részben fedik egymást - a tehetség azonosításánál többféle módszer együttes alkalmazása szükséges. Mindemellett Martinson még azt is fontosnak tartja, hogy az azonosítás folyamatos legyen, ne egyszeri, továbbá, hogy a nem intellektuális tényezőkre is figyelmet kell fordítani.”⁴⁵

Heller szerint az azonosításnál kétféle hibát követhetünk el. Az 1. típusú hiba akkor következik be, ha egy személyt tehetségesként diagnosztizálunk, holott nem az. 2. típusú hibáról akkor beszélünk, amikor egy tehetséges személyt nem azonosítunk. Egyidejűleg lehetetlen mindkét hibát elkerülni.⁴⁶

A protokoll kialakításakor konkrétan megfogalmazzuk az azonosítandó tanulók körét, a szűrés egyes mozzanatait kik végzik, milyen módszerrel, illetve a tehetséggondozás további lépéseit.

4.2 TISZK adatbázis létrehozása

Az azonosított tehetségigéretet érdemes TISZK szinten nyilvántartani, ami az alapja annak, hogy az azonos területen, hasonlóan tehetséges tanulók megközelítőleg azonos, nekik megfelelő ellátást kapjanak.

Az adatbázis létrehozásához biztosítani kell az informatikai háttérrel, ugyanis ma már elképzelhetetlen, hogy egymástól földrajzilag távol eső, esetenként eltérő körülmények között működő intézmények közösen alkalmazhassanak adatbázist korrekt informatikai háttér nélkül.

Internetes felületen az adatok forgalmazása intézményenként kiosztott belépőkóddal lenne lehetséges. A nyilvántartandó adatok szenzitívek, vagyis egyrészt szükséges lehet az érintettek hozzájárulása az adatok felvételéhez, kezeléséhez (pl. intelligenciaquotiens), másrészt az ilyen jellegű adatokat harmadik személyek számára nem lehet hozzáférhetővé tenni.

Célszerű a TISZK költségvetésében szerepeltetni az adatbázis létrehozására, működtetésére szánt összeget, illetve ha megfelelő szakmai, infrastrukturális háttérrel rendelkezik, akkor az adatbázis kezelését is a szervezetre kell bízni.

A tárolandó adatok körének meghatározása a felálló tehetségsegítő szakmai csoport feladata lesz, fel kell mérni, hogy mely adatok felvétele, tárolása feltétlenül szükséges, feleslegesen nem kell terhelni sem a tanulókat, sem a szervet.

⁴⁵ Uo.

⁴⁶ Uo., idézi: Heller, Kurt A.: Identification of Gifted and Talented Students, Psychology Science, Volume 46, 2004 (3), p. 302-323

„Bakonyi Szakképzés-szervezési Társulás”
8200 Veszprém, Megyeház tér 1.

TÁMOP-2.2.3-07/2-2F-2008-0026
“A szak- és felnőttképzés struktúrájának átalakítása” című konstrukció keretében
az “Esélyt a jövőnek!” elnevezésű pályázata

Ha már tudjuk, hogy mely adatokat akarjuk eltárolni, akkor keressük meg az informatikai szakembert, aki az adatbázist létrehozza, működési elveit elmagyarázza, kiosztja a hozzáférési lehetőségeket.

Javasolt tehetségterületenként megosztani az adatbázist, a könnyebb használat érdekében. A tárolandó adatok körét is érdemes csoportosítani: személyi adatok (név, lakcím, elérhetőségek...stb.); tehetségazonosítási adatok (tanulmányi-, verseny-, teszteredmények, vélemények); tehetségút adatai (tehetséggondozó program adatai, amelyben részt vesz a tanuló, a program segítségével elért eredmények, produktumok); visszacsatolás adatai (életpályakövetés: igazolta-e a tanuló a tehetségígéretet).

A meghatározott adatok szolgáltatása az adatbázis számára az intézmények, illetve az intézményben kijelölt tehetséggondozó szakember feladata lenne, de felelős minden esetben az intézmény vezetője. Megfontolandó, hogy a TISZK rendszerében bevezessenek egy adatszolgáltatási szabályzatot a felelőségek meghatározásával, valamint a mulasztás szankcionálásával. Nemcsak a tehetséggondozás területén fontos a pontos, aktuális adatszolgáltatás, hanem a többi, pl. pénzügyi területen is. A gyakorlatban bebizonyosodott, hogy a korrekt adatszolgáltatás csak ott működik, ahol következménye van az adatszolgáltatás elmaradásának, ilyen statisztikai adatszolgáltatás, ami a normatíva igénylésének alapja, tehát elemi érdeke az intézménynek a pontos, korrekt adatlap kitöltése. Ezzel ellentétben a közoktatás információs rendszerében már súlyos hiányosságok mutatkoznak, ott ugyanis csak lehetőség van a szankcióra, de a hatóság nem szokott élni bírságotlasi jogával.

Az adatbázis korrekt működtetése később lehetőséget biztosít pl. országos adatbázishoz csatlakozásra.

72/118

5 A TEHETSÉGGONDOZÁS ÖSSZEHANGOLT KIALAKÍTÁSA A BAKONYI TISZK- BEN

A helyzetelemzés során láttuk, hogy a Bakonyi TISZK minden intézményében folyik tehetséggondozó tevékenység. Ezeket a tevékenységeket kívánja a tehetséggondozó stratégia rendszerbe foglalni, fejleszteni. Az intézményekben az erősségeket fenntartani, általánosan elvárhatóvá kell tenni, a gyengeségeket pedig feltárni és erősíteni kell.

A koordináció feladata a TISZK munkaszervezetére hárul, a helyi tehetséggondozásért felelős szakmai csoportok kialakítása pedig az intézményeké. A tevékenység összehangolt végzése szintén TISZK szintű feladat.

A stratégiai cél nem lehet más, mint csatlakozni a Tehetségpontok hálózatához és betagozódni annak rendszerébe. Rövid távú cél az, hogy egy térségi tehetségpontot hozzon létre a TISZK, amely összefogja az intézményekben folyó tehetséggondozó munkát. Az intézményekben „Tehetségkuckók” működnek. (tehetséggondozó szakmai csoport)

„A Tehetségpontok négy általános feladatköre: a) tehetségazonosítás, b) tehetséggondozás, c) tehetség tanácsadás, d) tehetséggondozó hálózatban való közreműködés. Ezek közül egy vagy több területen vállal feladatokat a Tehetségpont.”⁴⁷

A Bakonyi TISZK, mint tehetségpont a fenti kritériumokból az a), b), illetve d) pontokban jelzett feladatok ellátását tudja vállalni térségi (TISZK) szinten.

⁴⁷ <http://geniuszportal.hu/content/tehetsegpont-regisztracioja>

A térségi tehetségpont létrehozásának minimum követelményei:

A Tehetségpont területi hatóköre:	Pedagógiai jellegű diagnosztikai, gondozói, tanácsadói tevékenység ellátáshoz:	Pszichológiai jellegű diagnosztikai, gondozói, tanácsadói tevékenység esetén:
Helyi (intézményi/ települési) Térségi	A tehetséggondozásnak legalább egy részterületén (pl.: intellektuális, sport, művészet, kézügyesség) programot kell indítani, s nyomon követni a tehetséges fiatal fejlődését. Tehetség témában legalább 30 órás akkreditált továbbképzést végzett szakember alkalmazása és/vagy a tehetségazonosítást, -gondozást, tanácsadást érintő pedagógiai, diagnosztikai feladatok ellátásáról szóló, mindkét fél részéről aláírt keretszerződés legalább egy szakemberrel, aki a tehetség témakörben legalább 30 órás akkreditált továbbképzést végzett.	Diplomás pszichológus (lehetőleg a pedagógiai-pszichológia és a tehetség témákban jártas) munkatárs alkalmazása és/vagy a tehetségazonosítást, -gondozást, tanácsadást érintő pszichodiagnosztikai feladatok ellátásáról szóló, mindkét fél részéről aláírt keretszerződés legalább egy pszichológussal, pszichológiai szolgáltatást nyújtó szervezettel.

74/118

2. táblázat

A TISZK véleményünk szerint a művészet (zene) illetve a térbeli-vizuális, ezen belül a kézügyességet igénylő szakmai tevékenységekben tehetséges tanulók számára kellene programot kidolgozni, mivel az intézmények a szakképzésben érintettek, de ezt az intézményeknek és a TISZK munkaszervezetnek közösen kell eldönteniük.

A személyi feltételeket a saját pedagógus szakemberek képzésével lehet megoldani, illetve a pedagógiai szakszolgálati feladatot ellátó intézménnyel kötött megállapodással a pszichológiai feladatok ellátását.

Tehetséggondozó tevékenységek:

Szükséges lehet az intézmények tehetséggondozó tevékenységeinek összehangolása, ugyanis a rendszerszerűség előnyeit érdemes kihasználni: a kiemelkedő tehetségek megtalálhatják helyüket és a nekik legmegfelelőbb körülményeket úgy is, hogy tanulmányaikat az intézményükben folytatják, a tehetséggondozó program, -projekt, amelyben részt vesznek azonban más intézményben folyik, ez esetben intézményük mindent megtesz azért, hogy tehetsége kibontakoztatásához hozzájusson a megfelelő körülményekhez.

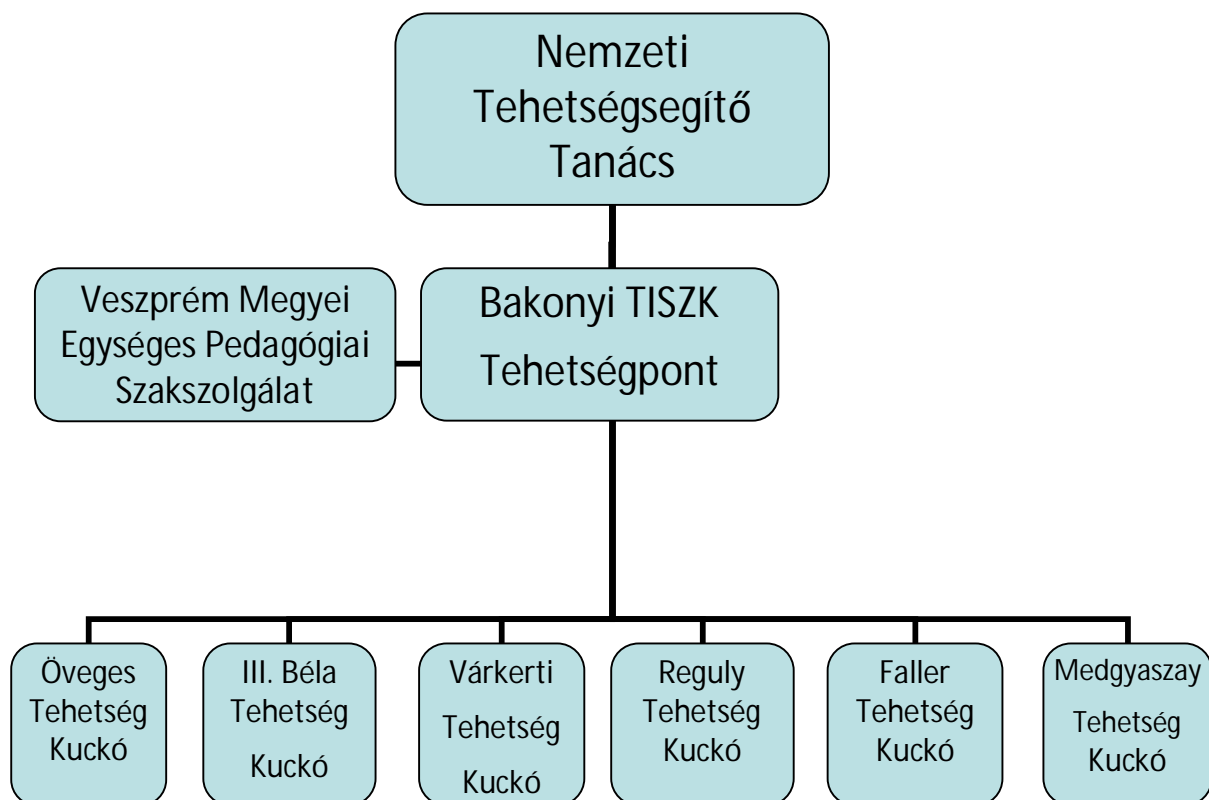
Az intézmények saját tehetséggondozó programjuk (projektjük) megvalósítása során igénybe vehetik társintézményeik kiváló pedagógusait, illetve helyszínt biztosíthatnak más

intézmények tehetséggondozó programjának. Az intézmények egymással egyeztetve vállalhatják egyes kiváló képességű tanulók közös felkészítését pl. tantárgyi vizsgára, ha az iskolán kívüli (pl. sport) tevékenységei miatt arra szükség van.

5.1 A rendszer kialakítása

75/118

18. ábra

Az ábra a szervezeti felépítést mutatja a tehetséggondozás területén. Már azokat az

Az ábra a szervezeti felépítést mutatja a tehetséggondozás területén. Már azokat az elnevezéseket használtuk, amelyek a nemzeti tehetséggondozó programban használatosak: tehetségpont, tehetségkuckó. A Tehetségpont megjelölés védjegy-oltalom alatt áll, a Tehetségpont megjelölés és logo csak a Nemzeti Tehetségsegítő Tanácsnak a Tehetségpont regisztrációs kérelmét elfogadó értesítése után használható.

A tehetségpont létrehozásának követelményeit ismertettük a korábbiakban, a tehetségkuckót, vagyis tehetséggondozó szakmai csoportot a következőkben fogjuk ismertetni.

A Nemzeti Tehetséggondozó Tanács regisztrálja, illetve akkreditálja a tehetségpontokat, az akkreditáció feltételei: programindítás, pedagógus szakember alkalmazása vagy

keretszerződés megkötése vele, diplomás pszichológus alkalmazása, vagy pszichodiagnosztikai feladatok ellátásáról szóló szerződés szakemberrel, vagy szervezettel.

Ha a TISZK munkaszervezete nem rendelkezik szakemberrel és nem is vállalja alkalmazott a szükséges végzettség megszerzését, akkor bármelyik intézmény bármely pedagógusa köthet szerződést a feladat ellátására.

A pszichológusi feladatok ellátására a Veszprém Megyei Egységes Pedagógiai Szakszolgálattal lehet szerződést kötni.

A Bakonyi TISZK-ben létszámot nem szükséges beállítani a tehetséggondozó feladatok ellátására, hanem szerződésekkel is megoldható. A tehetségpontot regisztráltatni kell, majd egy év elteltével, ha a feltételek adottak, akkor akkreditáltatni lehet.

A tehetségpontoknak vállalniuk kell, hogy együttműködnek a többi tehetségponttal, azokkal hálózatot alkotnak, közös rendezvényeket is szerveznek. A Veszprém megyében működő tehetségpontokat a fentiekben ismertettük. Mindenképpen szükségesnek tűnik az egyeztetés, mivel egyrészt a térségben művészeti tehetséggondozást már vállalt tehetségpont: a Dohnányi Ernő Zeneművészeti Szakközépiskola és Diákotthon, másrészt pedig amely tehetségterületen nem tud programot indítani a TISZK, ott be lehetne kapcsolódni a többi tehetségpont által szervezett programba és fordítva, felajánlani az együttműködés lehetőségét a saját programmal kapcsolatban.

5.2 Tehetségsegítő szakmai csoport kialakítása

76/118

A tantestületekben a tehetséggondozó feladatokat a Fogalomtárban a *Speciális szerepek a tehetségfejlesztésben* cím alatti ajánlásban meghatározottak figyelembe vételével javasoljuk megosztani. Az ajánlás szerinti szöveget dőlt betűvel jelöltük.

A külföldi és hazai tapasztalatok alapján a tantestületen belül a következő munkamegosztás ajánlott.

- Programvezető /igazgató, igazgatóhelyettes/.: *általános áttekintés, bátorítás, segítség, ellenőrzés, a téma napirenden tartása.*

Az intézmény vezetője, vagy annak helyettese képviseli az intézményét a TISZK-ben, igaz ez a tehetséggondozási ügyekre is. Emellett az általa vezetett intézményben gyakorolja a munkáltatói jogokat a munkavállalók felett, tehát a tehetséggondozó munka végrehajtását is elrendeli, illetve ellenőrzi a végrehajtását. Szerepe ezért igen fontos, a tehetséggondozó munka kulcsfontosságú szereplője. A programvezető az intézmény vezetője, vezető-helyettese, vagy az intézményvezető megbízottja.

- Munkaközösség-vezetők: *átfogó programok készítése, tanórai és tanórán kívüli gondozás, folytonosság és előrehaladás, forrásanyagok biztosítása, hatékonyság ellenőrzése.*

A munkaközösség-vezetőknek eleve fontos szerepe van a munkaterv kidolgozásánál, amikor is megtervezik a munkatervben többek között a tehetséggondozási feladatokat is. A munkaközösség-vezetők közalkalmazottak.

- Tehetséggondozó koordinátor: *össziskolai azonosító és ellenőrző programok készítése, órán /iskolán/ kívüli tevékenységek koordinálása, mentor-programok irányítása, versenyek szervezése.*

A TISZK-kel, mint tehetségponttal a kapcsolattartásért felelős szakember. A legfontosabb feladata, hogy az azonosító programokat kidolgozza, végrehajtását ellenőrizze. Tulajdonképpen ezen kívül inkább szervezőmunka amit végez, a versenyek szervezése például a pedagógiai szakmai szolgáltatást végző szervezet feladata, a koordinátor az iskolai részét szervezi a versenyekre jelentkezésnek. Megbízással teljesíthető a feladat, vagy az igazgatóhelyettes munkakörében elláthatja a feladatokat.

- Tehetség-tanácsadó szakember */erre képzett pedagógus vagy pszichológus/*: *problémás helyzetekben – elsősorban egyéni és kiscsoportos formákban – konzultációs keretek között segíti a tehetség-program megvalósítását. Munkájának három fő iránya van: tanácsadás a gyerekeknek, a közreműködő pedagógusoknak, valamint a szülőknek. A tehetség-tanácsadói munka elemzése részletesen megtalálható Mező /2003/ könyvében.*

Szükséges az intézményben olyan pedagógus, aki rendelkezik azokkal a speciális ismeretekkel, amelyek a tehetséggondozási tevékenység végzéséhez szükségesek, ezért a beiskolázási tervben rögzíteni kell, hogy mely pedagógus fogja elvégezni a tehetséggondozó akkreditált képzést. (Veszprémben 2011. március 4-5-én, illetve március 18-19-én 30 órás akkreditált pedagógusképzést tartanak a Magyar Géniusz Integrált Tehetségsegítő Program - Országos Tehetségsegítő Hálózat kialakítása TÁMOP-pályázat keretein belül.) A tehetség-tanácsadó szakember belső, vagy külső megbízott pedagógus-szakember.

- Mentor: *olyan szakember, aki közvetlenül és folyamatosan irányítja egy-egy tehetséges diák tevékenységét. Ez a személy tanulmányi tervezési célokat és pszicho-szociális célokat is szolgálhat, mivel a mentor példaképet is jelent a tanuló számára. A mentor lehet főállású pedagógus az iskolában, aki csak ezzel foglalkozik, s rendes tanórákat nem tart. Ugyanakkor részmunkaidőben is lehet ezt a tevékenységet végezni, illetve külső szakemberek is sikeresen láthatják el ezt a feladatkört. A hatékony tehetségfejlesztés e szerepkör felhasználása nélkül ma már nehezen képzelhető el, Magyarországon most van elterjedőben.*

Abban az intézményben, ahol eddig is részt vettek az Útravaló programban, már nem ismeretlen a mentorálás. Az osztályfőnökök látták el a feladatot, némi ellenszolgáltatást is kaptak munkájukért. A mentori feladatokat az osztályfőnökök láthatják el.

- Az egyes szaktanárok: *közreműködés a programok kidolgozásában, tehetséges tanulók azonosítása, egyéni szükségletek és érdeklődés felderítése és fejlesztése, tanórai és órán kívüli gazdagítás.*

Az azonosítás folyamatában igen fontos szerepük van a szaktanároknak, de nem szükséges túlmunkában végezniük feladatukat, hanem a napi feladatok közé illesztve. Annyi plusz terhet jelenthet nekik a tehetség gondozás, hogy a tehetségigéretekről véleményt kell írniuk. A tanórai és órán kívüli gazdagítás eddig is a feladatai közé tartozott, a differenciálás eddig sem lehetett ismeretlen.

A tehetségsegítő szakmai csoport (a tehetségpontok rendszerében: tehetségekuckó) intézményenként jönne létre (röviden: TSZCS). A TSZCS tagjai: programvezető, tehetség gondozó koordinátor, tehetség-tanácsadó szakember. A fent megjelölt tehetség gondozásban részt vevő további szakemberek alkalmanként kapcsolódnak be a TSZCS munkájába.

A tehetségsegítő szakmai csoport munkáját dokumentáltan végzi éves munkaterv alapján, amely része lesz az intézmény munkatervének.

A tehetségsegítő szakmai csoport saját működésének rendjét maga határozza meg, figyelembe véve a tehetség gondozásban részt vevő többi érintett véleményét. Az intézmény a működés rendjéről szóló szabályokat beépíti az intézmény szervezeti és működési szabályzatába.

5.3 Tehetségsegítőik képzése

A tehetségsegítő munkáját azok az akkreditált továbbképzések alkotják, amelyeket általában felsőfokú képzőintézmények indítanak, vagy a fent már említett Magyar Génius Program keretein belüli képzések, ahol a megfelelő végzettséget megszerezhetik a részt vevő pedagógusok.

A Magyar Génius Program keretein belüli képzések a résztvevők számára ingyenesek, javasolt kihasználni a lehetőséget. Az 1. sz. mellékletben található a tájékoztatás a képzésekről.

A képzések egyik típusa a pedagógus szakvizsgára felkészítő posztgraduális képzés, amely 360 órás illetve a tanfolyami képzések, amelyek változó időtartamúak, de általában 30 órák.

Mindkét típusú képzést indít például a Debreceni Egyetem, illetve a vele kapcsolatban álló szolgáltatók.⁴⁸

Az intézmény pedagógusai részt vehetnek egyéb, máshol meghirdetett szakmai képzéseken is, a továbbképzési tervben meg kell jeleníteni a tehetségsegítőik képzését.

5.4 Tehetségsegítő projektek menedzselése

Induljunk ki a projekt definíciójából (ISO 8402): egyedi folyamatrendszer, amely kezdési és befejezési dátumokkal megjelölt, specifikus követelményeknek beleértve az idő-, költség- és

⁴⁸ http://www.tehetsegpont.hu/dokumentumok/AKKREDITaLT_KePZeSEK_TEHETS_G.doc

erőforráskorlátokat – megfelelő célkitűzés elérése érdekében vállalt, koordinált és kontrollált tevékenységek csoportja.

A projektek gyakorlati korlátai:

- ⊙ költséghatár (csak X költség felett),
- ⊙ bonyolultsági szint (csak adott bonyolultsági szint után),
- ⊙ időhatár (csak Y időtartam után),
- ⊙ erőforrásigény (csak Z erőforrásigény felett).

Esetünkben javaslatunk szerint tehetséggondozó projektnek csak azokat a tevékenységcsoportokat nevezük, amelyek

- ⊙ az intézmény éves költségvetésében a szokásos működtetést meghaladó forrásigényű tehetséggondozási tevékenység,
- ⊙ a több tanuló részvételével megvalósuló programok,
- ⊙ a tanulók teljes tanulmányi idejét kitevő programok,
- ⊙ több tehetségsegítő részvételével megvalósuló programok.

Projektjavaslatok:

- ⊙ adott tehetségterületen – amihez az intézmény a legjobb adottságokkal rendelkezik - a tehetségigérek számára tehetség-kibontakoztató programok szervezése, a teljes tanulmányi időszak alatt a tehetségigérek karrierjének megtervezése, az érvényesülésük előtt álló akadályok lebontása;
- ⊙ adott tehetségterületen, amelyen az intézmény nem rendelkezik a tehetségigérek számára megfelelő fejlődéshez szükséges feltételekkel, az intézményen kívüli tehetségfejlesztő program megkeresése, az érvényesülésük előtt álló akadályok lebontása.
- ⊙ A projektek a tehetséggondozás klasszikus elemeit tartalmazhatják:
  - ⊙ gazdagítás, dúsítás,
  - ⊙ gyorsítás, léptetés,
  - ⊙ AP-kursus (főiskolai kurzus középiskolásoknak általában hétvégén),
  - ⊙ kutatókhoz kapcsolódás.

A szegregáció, mint módszer alkalmazására nem látunk túl sok lehetőséget, de ha a helyi közösségek szerint erre nyílik lehetőség, akkor ki lehet dolgozni programot.

A konkrét projekt kidolgozásához a programban részt vevő szakembereknek meg kell határozniuk:

- ⊙ a program célját, mit akarnak elérni a projektidőszak alatt a tehetséggondozó szakemberek,
- ⊙ a programba válogatás szempontjait, módszereit, körülményeit,
- ⊙ a fejlesztés eszközzrendszerét,
- ⊙ végrehajtásának ütemezését,
- ⊙ a személyi feltételeket,
- ⊙ a tárgyi feltételeket,
- ⊙ a kapcsolatrendszert,
- ⊙ a forrásigényt,
- ⊙ a várható eredményeket.

Elvárás lehet, hogy minden a TISZK-es intézmény legalább két tehetséggondozó projektet elindítson adott határidőn belül, aminek kidolgozása a tehetségsegítő szakmai csoportok feladata lenne.

5.5 Tehetségalap létrehozása

80/118

Elengedhetetlen feltétele a tehetséggondozó programok működtetésének a megfelelő források biztosítása. A források allokációja a tehetséggondozó szakmai csoport vezetőjének lehet a kifejezett feladata, de természetesen, ha a programban részt vevő érintetteknek érdeke fűződik a sikeres megvalósításhoz, minden pedagógus, szülő feladatot vállalhat a szükséges összegek előteremtésében.

Az intézményi költségvetésen, vagy a TISZK költségvetésén belül érdemes elkülönítetten kezelni azt a pénzügyi alapot, amelyet a tehetséggondozó projektek finanszírozására kívánnak felhasználni.

A tehetségalap forrásai lehetnek:

- ⊙ az alapszabályzatban kifejezetten a tehetséggondozásra szánt része,
- ⊙ a fenntartói támogatásnak kifejezetten a tehetséggondozásra szánt része,
- ⊙ intézményi alapítványoknak a személyi jövedelemadó egy százalékából, illetve adományokból gyűjtött forrásai,
- ⊙ uniós és nemzeti pályázati pénzeszközök,
- ⊙ a szakképzési hozzájárulásból erre a célra fordítható összegek – a jogszabályokban rögzített feltételek megtartásával (főként dologi kiadások, illetve például szakoktatók képzése),
- ⊙ cégek által biztosított adományok,

- ⊙ az intézményi infrastruktúra használata,
- ⊙ önkéntes munka.

A projektek költségvetésében természetesen minden szükséges forrást meg kell tervezni, azokat is, amelyeket például nem a tehetségalap finanszíroz, hanem más érdekelt szervezet, pl. sportszervezet, szülő, szponzor...stb., későbbi pályázatoknál ugyanis egyrészt önerőként feltüntethetőek a források, másrészt nagyobb támogatási hányad elérése lehetséges.

A tehetségalapokat végső soron tehát a fenntartó hagyja jóvá, akár a TISZK, akár az intézmény költségvetésének részeként.

A Magyar Géniuszt Integrált Tehetségsegítő Program keretein belül a Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége ún. „tehetségbónusz” programot indít. A program lényege:

„A Szövetség a tehetségüket már bizonyított fiatalok számára elérhetővé teszi tehetségük további kibontakoztatásához szükséges kurzusok, hazai és külföldi tanfolyamok támogatását (Tehetségbónusz program). A Tehetségbónusz program része egy kölcsönös tehetségsegítő rendszer kialakítása is, amelyben a belépők és családjuk által megkapott és adott képzések és tehetségsegítés „ellenértékét” mínusz, illetve plusz bónuszokkal (Talentum/tehetségbatka) nyilvántartják. Az „alternative currency”-jellegű nyilvántartás az igen sikeres francia és svájci példák szerint „visszafizetési kényszer” nélkül is egyszerre növeli tehetségsegítésben résztvevők felelősségét (kölcsönösségre törekvés, társadalmi áldozatvállalás) és önértékét (nem csak kapnak, hanem adni is tudnak). A Szövetség elkészíti e kölcsönös tehetségsegítő rendszer vázát és megszervezi bevezetését.”

A Bakonyi TISZK Tehetségpontnak kitűzött célja lehet bekapcsolódni a tehetségbónusz programba, természetesen a megfelelő feltételek elérése mellett.

A megszerzett források felhasználásáról a Bakonyi TISZK Tehetségpont illetve a tehetséggondozó szakmai csoportok döntenek a programok jellegétől függően.

5.6 Kapcsolatkialakítás

A tehetséggondozó rendszer kialakítása feltételezi a szervezeten belüli illetve azon kívüli kapcsolatrendszer kialakítását.

Szervezeten belüli kapcsolatok a tehetséggondozásban részt vevők között:

- ⊙ legerősebb kapcsolatnak a Bakonyi TISZK Tehetségpont és az intézményi tehetséggondozó szakmai csoportok között kell lennie,
- ⊙ a tehetséggondozó szakmai csoportok az intézményeiken belül kapcsolatot tartanak a tehetségígéretekkel (vagy a diákönkormányzattal), szülőkkel (vagy a szülői szervezettel), ha van az iskolaszéssel, intézményegységekkel (pl. kollégium) az intézmény működéséhez kapcsolódó formális és informális szervezetekkel: DSK, alapítvány, önképzőkör...stb.

Szervezeten kívüli kapcsolatok:

- ⊙ a Bakonyi TISZK Tehetségpont kapcsolatot tart a Tehetségpontok hálózatával, amely formális: regisztráció, akkreditáció; illetve informális: jó gyakorlatot végző tehetségpontokkal, szervezetekkel,
- ⊙ mind a tehetségpont, mind a tehetséggondozó szakmai csoportok kapcsolat tartanak a fenntartókkal, a lehetséges támogatókkal (pályázat kiíró szervezetek, alapítványok, cégek), társadalmi szervezetekkel,
- ⊙ a tehetséggondozásban részt vevők keresik a lehetőséget kapcsolatok kialakítására, illetve felhasználják nemzetközi kapcsolataikat a tapasztalatszerzésre a tehetséggondozás terén.

Nemzetközi kapcsolatok, határmenti, határon túli lehetőségek a tehetséggondozásban

Maga a TISZK szervezete és az intézmények is rendelkeznek nemzetközi kapcsolatokkal. A TISZK a Leonardo programban való részvételével nemzetközi partnerekkel oszthatja meg tapasztalatait, illetve veheti át a hazai környezetben alkalmazható jó gyakorlatokat partnereitől. Ennek egyik aspektusa az Európai Kreditátviteli Rendszer (ECVET)-hez kapcsolódó partnerség kialakítása és folyamatos fejlesztése..

A Bakonyi TISZK honlapján sokrétű tájékoztató anyag, információ található a nemzetközi kapcsolatokról. Szintén elérhetőek az intézmények már kialakult nemzetközi kapcsolataira vonatkozó információk az intézményi honlapokról. A TISZK szervezetén keresztül a tehetséggondozásra vonatkozó nemzetközi tapasztalatokat megoszthatják egymással az abban résztvevők. A TISZK feladata az erre alkalmas fórumok megteremtése. Szintén a TISZK, mint tehetségpont kapcsolatba kerül a tehetségpontok hálózatában nemzetközi partnerekkel, az ott szerzett tapasztalatait szintén megoszthatja a tehetséggondozásban résztvevőkkel, illetve szervezhet programokat a nemzetközi partnerek részvételével.

A székhelyintézmény vagy az erre kijelölt pályázatfigyelő iskola vagy munkatárs folyamatosan figyeli azokat a nemzetközi pályázatokat, amelyek a tehetséggondozással, a legtehetségesebb tanulók ösztöndíj lehetőségeivel, a diákcserével vagy intézmények közötti tapasztalatcserével kapcsolatosak. A TISZK-et létrehozó önkormányzatok, a települési önkormányzatok külföldi kapcsolataiba ajánlatos az oktatással-szakképzéssel foglalkozó intézményeket, szakembereket bevonni.

A szakmában tehetségesek számára meg kell találni azokat a külföldi partnereket, akik időszakosan vállalják a gyakorlóhely biztosítását a legkorszerűbb technológiák megismertetésére (ideális esetben a tanulót oktatójával együtt fogadhatja a partner).

Határon túli kapcsolatokat és együttműködéseket érdemes kialakítani egyrészt a Veszprémhez legközelebb eső határmenti régiókkal, olyan együttműködést, amely szakképzési témában is lehetőséget nyújt a kooperációra, másrészt a régiós együttműködések erősítésével a szomszédos megyék ilyen jellegű együtt működéseiben kell lehetőség szerint részt vállalni.

A határon túli magyarokkal való kapcsolattartás a társosztályok, partneriskolák keresésén, a tanulmányi kiránduláson túl terjedjen ki a szakmai együttműködés olyan dimenziójára is,

„Bakonyi Szakképzés-szervezési Társulás”
8200 Veszprém, Megyeház tér 1.

TÁMOP-2.2.3-07/2-2F-2008-0026
“A szak- és felnőttképzés struktúrájának átalakítása” című konstrukció keretében
az “Esélyt a jövőnek!” elnevezésű pályázata

---

amely lehetővé teszi az adott szakma hagyományos eszközeinek, technológiájának, terminus technikusainak hagyományos környezetben való megismerését, megismertetését is (pl. székelyföldi öreg ácsmesterek, műhelyek meglátogatása).

83/118

6 ISKOLAI TEHETSÉGPONTOK KIALAKÍTÁSÁNAK SEGÍTÉSE

A távolabbi cél lehet a tehetséggondozási rendszer továbbfejlesztése úgy, hogy a TISZK-es intézmények szintén megfeleljenek a tehetségpont kritériumoknak. A tehetségpontok akkreditációs feltételeivel foglalkoztunk, a tervezett Bakonyi TISZK Tehetségpont kialakítása után az intézményekben fel kell, fel lehet készülni a „tehetségkuckó” tehetségponttá alakítására.

A feltételek fokozatosan, az intézmény, illetve a fenntartó teherbíró képességének megfelelő ütemben teremthetők meg. Az előkészületek között a tehetséggondozási feladatok ésszerű ellátásának megszervezése is szerepelhet, akár programszerűen, akár a rendszeren kívüli tehetséggondozás ellátása terén. Maga a tehetség is sokszínű, a tehetségterületek közül kiemeljük a tanulmányi versenyeket, a művészi alkotásokat, az aktív társadalmi szerepvállalást.

6.1 Tanulmányi versenyek

Az intézmények nemcsak pl. az országos tanulmányi versenyeket megelőző „házi” versenyeket szervezhetik meg közösen, hanem az azokra való felkészülést is. Ki lehet használni a modern technika adta lehetőségeket a földrajzi távolságok áthidalására pl. videokonferencia szervezésével, vagy az internet nyújtotta lehetőségekkel. Az országos, nem speciális szakterület versenyeit a munkaszervezet-vezetők egyeztetethetik egymással mind a felkészítés, mind a lebonyolítás tekintetében. Ilyen módon megszervezve a versenyeket a források felhasználását is ésszerűsíthetik, valamint motiváló tényező lehet a tanulók számára, hogy nem csupán számukra ismert ellenfelekkel mérik össze tudásukat.

84/118

6.2 Művészi alkotások

A versenyszervezéshez hasonlóan közös szervezésben bonyolíthatók le a művészeti szemlék, kiállítások, irodalmi rendezvények, hangversenyek, filmvetítések, színdarabok, illetve bármilyen művészeti tevékenységet bemutató rendezvények, ahol a tehetséges tanulók bemutathatják alkotásaikat. Elképzelhetőnek tartjuk akár virtuális térben is a művészeti alkotások megjelenítését, amikor az intézményi honlapokra belinkelik az alkotások elérhetőségét.

A szakmai konzultáció a rendezvények szervezéséről ebben az esetben is a munkaközösség-vezetők feladata lehet. Hasonlóan a tanulmányi versenyekhez itt is elérhető költségtakarékosság a közös szervezéssel.

6.3 Aktív társadalmi szerepvállalás

Bár a középiskolás korosztályokat - életkorukra jellemző módon - kevéssé foglalkoztatják a társadalomban lezajló folyamatok, nem lehet eltekinteni amellest, hogy később közülük kerülnek ki azok akik a helyi, térségi, esetleg országos szinten meghatározóak lesznek azok alakításában.

„Bakonyi Szakképzés-szervezési Társulás”
8200 Veszprém, Megyeház tér 1.

TÁMOP-2.2.3-07/2-2F-2008-0026
“A szak- és felnőttképzés struktúrájának átalakítása” című konstrukció keretében
az “Esélyt a jövőnek!” elnevezésű pályázata

A fiatalokat foglalkoztató társadalmi témák megkeresésével, akár az aktuális, széles közvéleményt érdeklődésére számot tartó ügyek felvetésével talán aktivizálhatók a tanulók.

Ezeknek a témáknak a felvetésével pl. oktatási rendszer változásai, környezetvédelem, fiatalkori munkavállalás, önkéntes segítségnyújtás, társadalmi szolidaritás...stb. fórumok szervezhetők az érdeklődők számára. Közös, gyakorlati együttműködést is lehetővé lehet tenni, például a diákönkormányzati választások lebonyolítása, kampányok megszervezése. Itt inkább a közös gondolkodást kell elősegíteni, a pedagógusoknak csak a katalizátor szerepét kell felvállalni.

A tanulók közösen szervezhetnek különböző programokat, például filmvetítés, majd annak közös megbeszélése, hívhatnak a szakterületén neves előadót (orvos, jogász, környezetvédő, médiaszemélyiség...stb.), aki beszélgetésen járja körül az általa felvetett problémát, de akár helyi ügyeket is felkarolhatnak a fiatalok (szelektív hulladékgyűjtés, szegénység elleni küzdelem, drogprobléma).

6.4 Integrációs és integrált tehetséggondozás

Az integrált tehetséggondozás esetünkben azt jelenti, hogy a tehetséges tanulók a tanulási folyamatba ágyazottan vesznek részt a tehetséggondozó tevékenységben, amire az eddig is alkalmazott tehetséggondozó tevékenységek adnak lehetőséget, így a differenciálás, a tanórán belüli projektmunka, csoportmunka, kiselőadás tartása.

A pedagógiai programok tartalmazták ezeket az oktatási formákat, lehetőséget kaphatnak a tehetséggondozó programokban részt vevők szintúgy, mint azok a szűrőkön nem mentek át, de érdeklődésük, motivációjuk adott a tevékenységük bemutatásához.

85/118

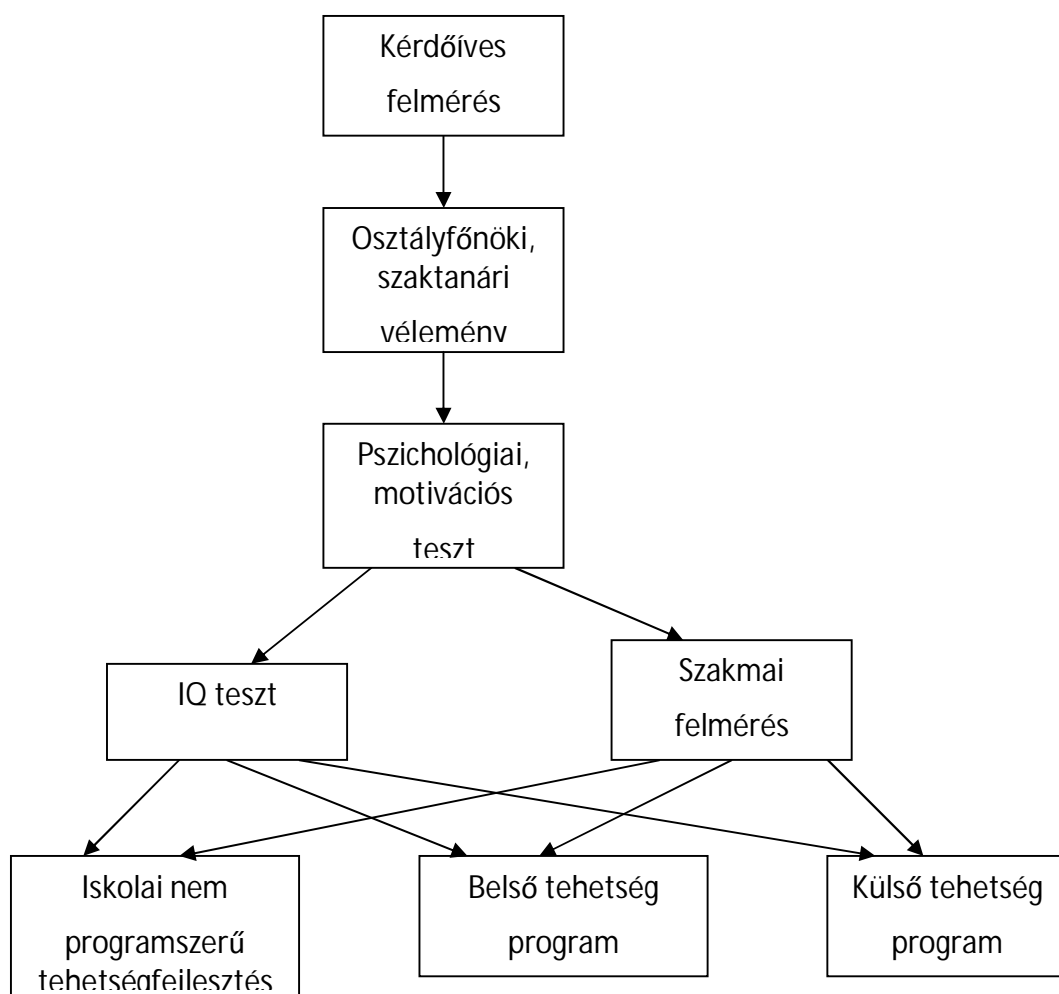

7 TEHETSÉGGONDOZÁSI PROTOKOLL

Tehetségszűrési protokoll alatt értjük azt az eljárási rendet, amely alatt az intézmény tanulói közösségéből a megfelelő szűrők segítségével kiválogatjuk azokat a tehetségígéretet, akik számára az intézményen (TISZK-en) belül tehetséggondozási, tehetségsegítési tevékenységet folytatunk.

7.1 Tehetségszűrési protokoll

Alapvető kérdés, hogy az indítandó tehetséggondozó programba a szűréshez az intézmények teljes tanulói állománya, vagy csak a bejövő évfolyamok adják az alapot. Véleményünk szerint felmenő rendszerben kell bevezetni a 9. évfolyamtól a tehetséggondozási rendszert. Egyrészt a források fokozatos megteremtésével lehet kiteljesíteni a programot, másrészt nincs akadálya annak, hogy felsőbb éves tanulók bekapcsolódjanak a programba, ha a pedagógusok megítélése szerint erre szükség van.

19. ábra

„Bakonyi Szakképzés-szervezési Társulás”
8200 Veszprém, Megyeház tér 1.

TÁMOP-2.2.3-07/2-2F-2008-0026
“A szak- és felnőttképzés struktúrájának átalakítása” című konstrukció keretében
az “Esélyt a jövőnek!” elnevezésű pályázata

A tehetségigéret lehetséges útját mutatja az ábra a tehetséggondozási rendszerben, a szűrésből kieső tanulók a normál iskolai képzésben maradnak

87/118

„Bakonyi Szakképzés-szervezési Társulás”
8200 Veszprém, Megyeház tér 1.

TÁMOP-2.2.3-07/2-2F-2008-0026
“A szak- és felnőttképzés struktúrájának átalakítása” című konstrukció keretében
az “Esélyt a jövőnek!” elnevezésű pályázata

Tehetségdiagnosztikai protokoll

srsz.	tevékenység	célcsoport	végrehajtó szerv, személy	felelős	vizsgálati eszköz, dokumentum	idő	eredmény	megjegyzés
	véleménygyűjtéshez kérdőív összeállítása	9. évf. tanulók	tszcs.	pv.	felj.	augusztus utolsó hete	kérdőív	miben érzed magad tehetségesnek?
2.	kérdőív egységesítése	ua	tp.	tisz. vez.	felj.	augusztus utolsó hete	egységes kérdőív	visszajuttatni a tszcs-khez
	kérdőíves véleménygyűjtés	ua	m.	pv.	kérdőív	szeptember első hete	-	tanulók töltik ki
4.	véleménygyűjtés elemzése – javaslat a kiválogatásra	ua.	tszcs.	tszcs-n belüli munkamegosztás szerint	felj.	szeptember	rangsor, javaslat	-
	döntés	ua.	tszcs.	pv.	jkv.	szeptember vége	első szűrés	-
6.*	adattovábbítás	-	pv.	pv.	lista	október	-	tehetségpontnak
	interjú készítése	szakemberek (edzők, szaktanárok stb.)	tszcs-n belüli munkamegosztás szerint	tszcs-n belüli munkamegosztás szerint	felj.	november	második szűrés	mennyire tehetséges?
						<u>88/118</u>		

„Bakonyi Szakképzés-szervezési Társulás”
8200 Veszprém, Megyeház tér 1.

TÁMOP-2.2.3-07/2-2F-2008-0026
“A szak- és felnőttképzés struktúrájának átalakítása” című konstrukció keretében
az “Esélyt a jövőnek!” elnevezésű pályázata

8.	adatkérés	család	tszcs-n belüli munkamegosztás szerint	tszcs-n belüli munkamegosztás szerint	levélváltás, vagy interjú	november	harmadik szűrés	karrierterv
	konzultáció	pedagógiai intézet vezetője, munkatársai	pv., tisztk vez.	tisztk vez.	-	november	megállapodás	pszichológiai vizsgálatok
10.	vizsgálat	9. évf. tanulók	pedagógiai intézet	pedagógiai intézet vezetője	teszt	december-január	negyedik szűrés	javaslat
	adatkérés versenyeredményekről	volt 8. évfolyambeli osztályfőnökök	m.	m.	levélváltás	december-január	ötödik szűrés	érintett hozzájárulásával
12.	adatkérés, véleménykérés	osztályfőnök	tszcs-n belüli munkamegosztás szerint	tszcs-n belüli munkamegosztás szerint	felj.	február	adatok, vélemény	tanulmányi eredmények, tanulási attitűd
	összegzés	9. évf. tanulók	tszcs-n belüli munkamegosztás szerint	tszcs-n belüli munkamegosztás szerint	elemzés	február-március	javaslat	rangsor
14.	konzultáció	9. évf. tanulók	tszcs.	pv.	jkv.	február-március	rangsor	-
	döntés	9. évf. tanulók	tszcs.	pv.	jkv.	március	tanulói kör	tehetséggondozó program (belső vagy külső)

„Bakonyi Szakképzés-szervezési Társulás”
8200 Veszprém, Megyeház tér 1.

TÁMOP-2.2.3-07/2-2F-2008-0026
“A szak- és felnőttképzés struktúrájának átalakítása” című konstrukció keretében
az “Esélyt a jövőnek!” elnevezésű pályázata

16.	értesítés, tájékoztatás	9. évf. tanulók	tszcs.	pv.	levél	április	-	programgazda, tanuló, szülő,
-----	-------------------------	-----------------	--------	-----	-------	---------	---	---------------------------------

3. táblázat

*a továbbiakban az evidens lépéseket nem rögzítjük

Rövidítések

tszcs: tehetséggondozó szakmai csoport	ttsz: tehetségtanácsadó szakember
tp: tehetsépont	mkv: munkaközösség-vezető
pv: programvezető	m: mentor (ált. osztályfőnök)
tiszk vez: TISZK vezetője	szt: szaktanár
tgk: tehetséggondozó koordinátor	felj: feljegyzés
jkv: jegyzőkönyv	szk: szülői közösség

90/118

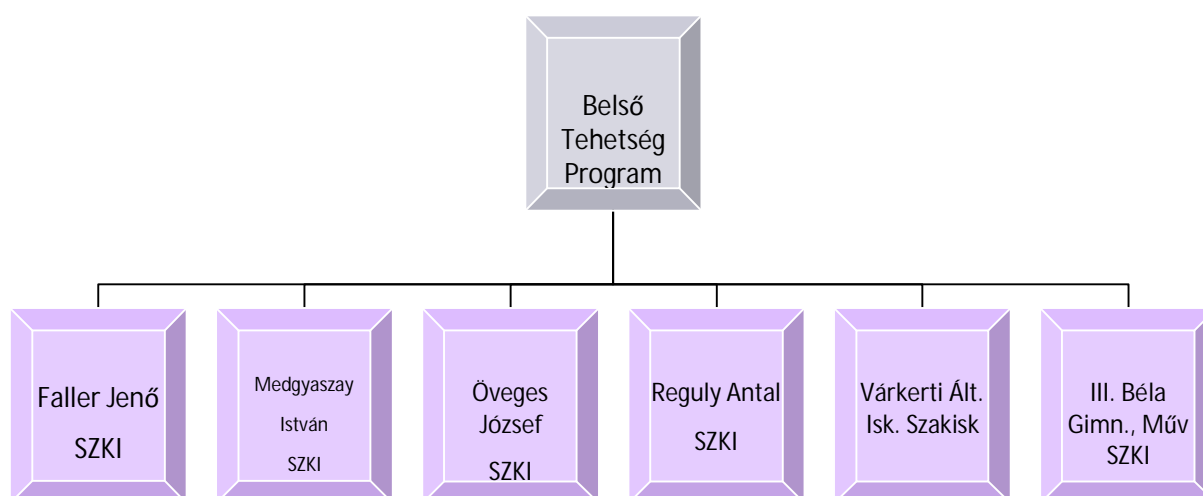

7.2 Tehetséggondozási protokoll

A tehetséggondozási protokollt a tehetségdiagnosztikai protokollhoz hasonló formában a tehetséggondozó szakmai csoportok készítik el, tekintettel arra, hogy jelentős eltérések lehetnek az alkalmazott tehetséggondozási módszerekben.

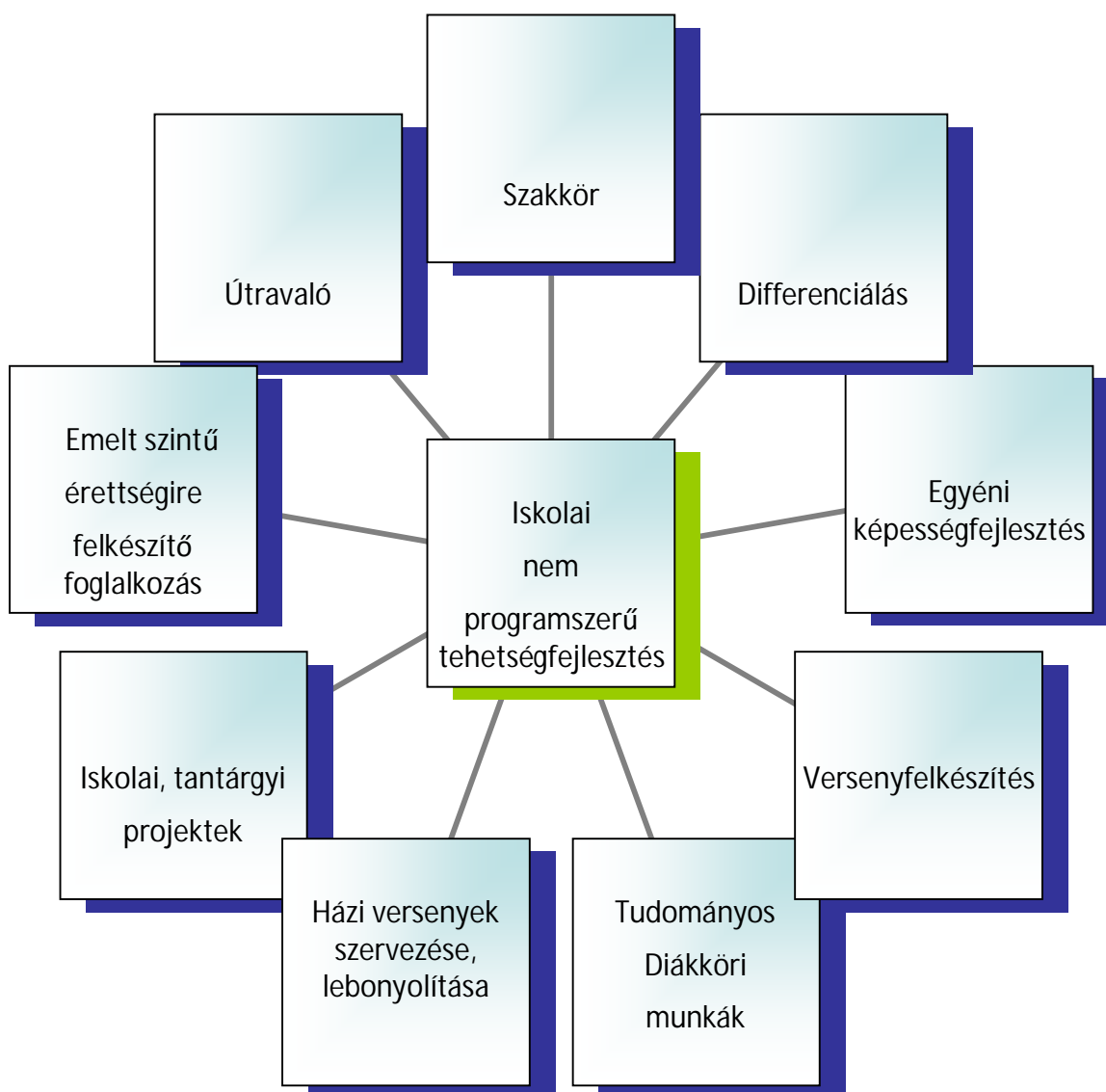
Külön kell protokollt készíteni a tehetséggondozásra, amely a helyben folytatott programot, projektet jelenti, illetve a tehetségsegítésre, amelyben külső szakemberekkel folytatott konzultáció alapján a tehetségigérek kibontakoztatását segíti elő.

20. ábra

Az intézmények a saját programjukat felajánlják a TISZK többi intézményének, így a tehetséges tanulók nem vesznek el akkor sem, ha nincs az intézményükben a nekik megfelelő tehetséggondozó program. Tömeges igénybe vételre természetesen nem lehet számítani, mivel a földrajzi távolság meghatározó. Legkézenfekvőbb a zenei tehetségek gondozása, hiszen a művészeti szakközépiskola tehetséggondozó programjába könnyebben bekapcsolódhat másik intézmény tanulója is ezen a tehetségterületen. Esetleg olyan tehetségigérekkel is foglalkozhat a művészeti iskola, akikkel eddig nem, pl. könnyűzenei tehetséggondozás.

A külső programban részt vevők számára készítendő terv tartalmazza azokat a lényeges elemeket, amelyek előre viszik a tehetség kibontakozását, például: edzések versenyek, kutatóprogramok, táborok, projektek, előadások, tanulmányutak...stb. idejének összeegyeztetése az iskolai elfoglaltságokkal, szükség esetén, ha például egy-egy tantárgyból túl sok a hiányzás az elfoglaltságok miatt, a vizsgákra való felkészítés, azok lebonyolítása.

21. ábra

Véleményünk szerint azoknak a tanulóknak, akik sem belső, sem külső tehetséggondozó programba nem kerülnek be, mert nem jutottak túl a szűrőkön, de érdeklődésük megvan, a különböző szakkörök munkájához nem kell külön protokollt készíteni. Érdekes lehet a későbbiekben majd összehasonlító vizsgálatot lefolytatni, amelyben az azonos tehetségterületen tevékenykedő, de programba bekerült, illetve be nem került tanulók eredményességét, bevalását kutatjuk.

A magántanulói státusz csak akkor javasolt, ha semmiképpen sem elkerülhető, mivel a központi költségvetés aránytalanul alacsonyan finanszírozza és az osztály-, csoportlétszámból minden tanuló kiesése hátrányos pénzügyi szempontból.

Külön terület az alulteljesítő tehetséges tanulók vizsgálata, ezzel a területtel azután érdemes foglalkozni, ha a pedagógusok, tehetséggondozó szakemberek jártasságra, tapasztalatra tettek szert a tehetséggondozó munka elméletében és gyakorlatában.

Szintén ki kell dolgozni a további életpálya figyelemmel kísérését, mert segítséget nyújthat a hibák korrekációjában azzal, hogy lehetőséget nyújt a beválás, vagy be nem válás okainak vizsgálatára. Ez a legnehezebben megvalósítható, hiszen egy-egy tanítvány gyakran eltűnik a szemünk elől és alapvetően önkéntességen alapul a tanulói jogviszony megszűnte után az információszolgáltatás.

A tehetségszűrő protokollban rögzítve vannak, hogy milyen formában kell dokumentálni a tehetséggondozó munkát, ugyanígy a tehetséggondozásban illetve a tehetségsegítésben is szükség van a dokumentációra. A tehetségpontok hálózatában való részvételnek feltétele is a dokumentáció. A tehetségpontok kialakult gyakorlatát kell alapul venni, valamint az intézmény saját szabályzatait a tehetséggondozás dokumentálásában.

7.3 Átjárási lehetőségek megteremtése a közoktatási intézmények és az iskolaszintek között

Természetesen a tehetséggondozás terén is meg kell teremteni az átjárhatóságot az intézmények illetve az iskolaszintek között, hiszen ez az iskolarendszernek egyébként is követelménye.

Az azonos iskolaszintek között az átjárhatóságot akadályozzák:

- ⊙ a földrajzi távolság,
- ⊙ a speciális tehetségterületek gondozása,
- ⊙ a forráshiány,
- ⊙ a hiányos infrastruktúra.

A földrajzi távolság áthidalására egyrészt az infokommunikációs eszközök használata lehet a megoldás, másrészt olyan programok szervezése, amelyek például több naposak, vagy hétvégére szervezettek, amikor a résztvevőket kollégiumban el lehet helyezni.

Természetes lehet a speciális tehetségterületeken való tehetséggondozás a szakképző intézményekben, hiszen más-más szakmára képezik tanulóikat. Ott lehet tehát sikeres az intézmények közötti átjárás a tehetséggondozásban, ahol az intézmények nem a szakmai tehetséggondozást vállalták fel, hanem például művészeti, sport...stb. területen.

Ha a tehetséges tanulóknak az intézményükön kívüli programba kellene bekapcsolódnia, akkor a forráshiány különösen akadályozza a tehetségek kibontakoztatását, hiszen a

szállásköltségek, utazás, stb. költségek megakadályozzák a programokba való bekapcsolódást. Ezért érdemes a program megvalósítása során kijelölni azt az intézményt a TISZK-en belül, amelynek költségvetésében elkülönített forrás szerepel a tehetséggondozás dologi kiadásaira.

Fejlett informatikai infrastruktúra szükséges mind a már említett adatbázis megteremtéséhez, működtetéséhez, mind az intézmények közötti kapcsolattartáshoz.

A feltételek megteremtése kihívást jelent a fenntartóknak, a TISZK-nek és az intézményeknek.

Az iskolaszintek közötti átjárhatóságot a tehetséggondozó rendszer úgy tudja kezelni, hogy például az általános iskolai tehetséges tanulók számára lehetővé teszi a tehetséggondozó programokba való bekapcsolódást. A gyorsítás lehetőségét is meg lehet ragadni, ha adódik ilyen.

7.4 A tehetségigéret kibontakoztatása az oktató-nevelő munkában.

Az intézmények dokumentumainak vizsgálatából kiderült, hogy eddig is folyt tehetséggondozó tevékenység az intézményekben, erre erősített rá a kérdőíves felmérés. Ebből kiindulva foglaljuk logikai rendszerbe azokat a tevékenységeket, amelyek során módszeres, egymással szerves egységet alkotó tehetség-ígéret kibontakoztató tevékenység folyhat a TISZK intézményeiben a továbbiakban is.

a) Tanórai tehetség-kibontakoztató tevékenység: a tanórai nevelő-oktató munka során a felismert tehetségigérettel külön is foglalkoznia kell a szaktanárnak. Középiskolai tanárok esetében a szakember birtokában van azoknak a módszertani eszközöknek, amelyek az egyes tanulók a többiekétől – az átlagtól – való eltérő foglalkozást igényelnek. Ezek közül a leggyakoribbak:

- ⊙ Csoportmunka
- ⊙ Kooperatív módszer
- ⊙ Egyéni foglalkozás (differenciálás)

b) Tanórán kívüli tehetség-kibontakoztató tevékenység: a tanórai munka mellett legalább olyan jelentőségű a tanórán kívüli tehetséggondozás. A szakkörök, diákkörök, tanulmányi versenyre való felkészítés, tanulmányi kirándulás és mindenek előtt a fakultáció olyan színtere a tehetséggondozásnak, amely nélkül elképzelhetetlen az igazi tehetségek fejlesztése. Fontos, hogy az egyes intézmények tanévenként a tehetségek ismeretében szervezzék meg ezen tanórán kívüli foglalkozásokat, és olyan szakemberek foglalkozzanak a tehetséges tanulókkal, akiknek tapasztalatuk és eredményeik vannak a maguk szakterületén. A tevékenység során az alábbi módszerek prioritásként történő figyelembe vételét ajánljuk:

- ⊙ Kutatómunka

- ⊙ Projekt módszer
- ⊙ Kooperáció (más intézménnyel is)

c) Szakmai oktatómunkában történő tehetség-kibontakoztatás: a szakiskolai, szakközépiskolai képzésben gyakori feladat a tehetség felismerése és kibontakoztatása. A szakoktatónak illetve a gyakorlati helynek fontos szerepe van a felismerésen túl a fejlesztésnek. Előfordul, hogy a tanuló szakmai érdeklődése túlterjed azokon a feltételeken, amelyeket a képzőhely biztosítani tud, ezen esetekben szükséges a megfelelő feltételek megkeresése is biztosítása (pl. együttműködési megállapodás termelő vállalattal, kutatóintézzettel, felsőoktatási intézménnyel)

d) Kollégiumi tehetség-kibontakoztató tevékenység: a kollégium a tehetségigéreték kibontakoztatásának ideális kerete. Lehetőséget nyújt az egyéni foglalkozásra, a kötetlen, időkeretbe nem szorított kutatói tevékenységre, elmélyült munkára a tanuló számára. Ideális esetben a kollégiumi nevelőtanár szakmai végzettsége, felkészültsége alkalmas arra, hogy a tehetséges tanuló fejlődését követni tudja, részt vegyen a tehetség gondozásában.

d) TISZK szintű tehetség-kibontakoztató tevékenység: azon tehetségek esetében, akiknek tehetségterületéhez az intézményi rendszerben nincsenek meg a tárgyi-személyi feltételek, szükséges a rendszer szintjén megtervezni és biztosítani a tehetség kibontakoztatásához szükséges eszközöket. Ez a TISZK-en kívüli nevelési-oktatási intézményekkel, illetve más intézményekkel, szervezetekkel való együttműködés, illetve megállapodás alapján lehetséges.

A rendszer leírásakor jeleztük, hogy azoknak a tanulóknak a számára, akik nem tudnak bekapcsolódni sem a TISZK-en belül, sem azon kívül tehetséggondozó programba, a hagyományos, eddig is alkalmazott tehetséggondozási munkát kell folytatni. Ezekről a módszerekről volt szó a korábbiakban.

8 ÖSSZEGZÉS

A tehetséggondozási stratégia alapot nyújt az eddig is folytatott tehetséggondozó tevékenység folytatásához, azt magasabb szinten, tudatosabban szervezve és megvalósítva. Mint minden koncepció, terv, így ez is korszerűsítésre, a mindennapi gyakorlathoz igazításra szorulhat. A megvalósítás során ki fognak derülni a gyengeségei és erősségei, utóbbiakat fejleszteni kell, jó gyakorlatként megismertetni a kollégákkal, előbbieket meg kell vizsgálni, hogy mi okozta az akadályokat és azok leküzdésére kell törekedni.

Fentiek miatt szükségessé fog válni – előbb, vagy utóbb a várható jogszabályi változások miatt is – a tehetséggondozási stratégia felülvizsgálata. A tehetségpontok hálózatába való bekapcsolódással lehetőség nyílik egy olyan rendszerbe való beépülésre, amely erős szakmai háttérrel biztosít a tehetséggondozó tevékenység egyre magasabb színvonalú művelésére.

Az összehangolt tehetséggondozó munka meg fogja hozni gyümölcsét a TISZK keretein belül is, de a tehetségpont-hálózat kikényszerítheti az együttműködést azon kívül is, azok az intézményegységek pedig, amelyek nem vesznek részt a projektben, az intézményen belüli kapcsolatokon keresztül szintén tapasztalatokat szerezhetnek saját tehetséggondozási tevékenységük folytatásához. Ezen stratégia hasznossága tehát nem elhanyagolható, az Oláh György által megfogalmazott befektetés megtérülésére ezért mindenképpen számítunk.

9 MELLÉKLETEK

9.1 1. számú melléklet

Kérdezz-felelek a Géniusz képzésekről:

1. Kinek szólnak a Géniusz képzések?

A Géniusz képzéseket ajánljuk:

- ⊙ kiemelten a TÁMOP tehetségügyi pályázatok résztvevőinek;
- ⊙ regisztrált Tehetségpontok összes tehetségsegítő munkatársának;
- ⊙ a tehetségeket segítő pedagógusoknak, pszichológusoknak, szakembereknek;
- ⊙ szülőknek (intézményi, szervezeti ajánlással);
- ⊙ és közvetlenül a felnőtt ifjú tehetségeknek.

A Géniusz képzéseken való részvételt kizárólag magyar állampolgárok számára tudjuk biztosítani.

97/118

Az egyes képzések egyedi célcsoportjairól a [Géniusz Képzések menüpontban](#) tájékozódhat.

2. Mikor kerülnek megrendezésre a Géniusz képzések?

Folyamatosan szervezzük a képzéseket, a kiemelt projekt keretében 2011 szeptemberéig.

3. Mikortól és hogyan lehet csoportosan jelentkezni a Géniusz képzésekre?

Csoportos képzési igényeket várunk 2010. november 26-ig a honlapunkról letölthető „[Csoportos igényfelmérés Géniusz képzésre II. ütem](#)” című űrlapon. A csoportos igényfelmérő űrlapokat a kepzes@tehetsegpont.hu e-mail címre, illetve a +36-1-688-4880 faxszámra kell megküldeni. Folyamatosan bővülő képzési kínálatunk a [Géniusz Képzések menüpontban](#) kísérelhető figyelemmel.

A csoportos képzések szervezésének folyamata az alábbi:

- I. A Kapcsolattartó (aki a csoportot delegáló intézmény bármely munkatársa lehet) a „[Csoportos igényfelmérés Géniusz képzésre II. ütem](#)” című űrlapot csoportonként

kitölti és e-mailen a kepzes@tehetsegpont.hu e-mail címre, illetve a +36-1-688-4880 faxszámra beküldi.

- II. Projektiroda e-mailen visszaigazolja az űrlap beérkezésének tényét.
- III. A Projektiroda egyeztet az oktatóval, kontrollálja a költségtervet, valamint az egyeztetések eredményéről tájékoztatja a Kapcsolattartót.
- IV. A Kapcsolattartó a saját és a csoportot delegáló intézmény vagy szervezet vezetőjének aláírásával (a képzésen résztvevők nevével és a többi paraméterrel) ellátott „[Nyilatkozat](#)”-ot postai úton eljuttatja a Projektiroda részére.
- V. A Projektiroda döntést hoz a képzés megvalósításáról, erről írásban értesíti a Kapcsolattartót, valamint gondoskodik a képzés feltételeiről (szállásfoglalás, oktató felkérése stb.).
- VI. A Kapcsolattartó részére megküldésre kerül a „csoportos jelentkezés” excel tábla, mely a Kapcsolattartó közvetítésével a csoportos képzésen résztvevők adataival feltöltődik. A Kapcsolattartó az adatokkal kiegészített táblát visszaküldi a Projektiroda részére. A Projektiroda az összes további képzésszervezési feladatot elvégzi, és a szükséges dokumentumokat elkészíti a felnőttképzési rendelkezéseknek megfelelően.

VII. Lehet-e egyénileg jelentkezni a Géniusz képzésekre?

Igen, a II. ütem lehetőséget nyújt az egyéni jelentkezésre mind FAT, mind PAT képzések esetében.

4. Hány fő vehet részt a Géniusz képzéseken?

Az adott képzési programnak megfelelően maximum létszám változik, így kérjük minden esetben tekintse meg az adott képzés bővebb információs anyagát, melyet a Géniusz képzések menüpontban az adott képzés nevére kattintva láthat pdf formátumban.

5. Milyen típusú képzéseket biztosít a Géniusz program?

A Géniusz képzések szakmai, illetve általános célú felnőttképzések. Képzési programjaink kifejlesztése, valamint akkreditációja (FAT és PAT) folyamatosan történik. A már [akkreditált képzéseink listája](#) és az aktuális képzési ajánlatok is megtalálhatók honlapunkon.

6. Hol valósulhatnak meg a Géniusz képzések?

A Géniusz képzések Magyarország területén belül bárhol megvalósulhatnak, ahol biztosíthatóak az oktatáshoz szükséges feltételek.

7. Hány naposak a Géniusz képzések?

A FAT képzések 5, 10, 15, 20 tanórás képzések melyek időtartamtól függően egy, illetve két nap alatt is megszervezhetőek. A PAT képzések 30 órát ölelnek fel. A 30 óra beosztása általában a következőképpen alakul: 2 képzési alkalom, mely egyenként egy péntek délutánból és egy szombat teljes napból áll, péntek délután a képzések 15.00 órakor kezdődnek.

8. Ingyenesek-e a Géniusz képzések a résztvevők számára?

A Géniusz képzések térítésmentesek a résztvevők számára.

9. Ki finanszírozza a képzések költségeit?

A Géniusz Program finanszírozza a Géniusz képzések összes költségét (terembér, szállás-, étkezési, utazási költség, oktatási segédeszközök és anyagok, oktatói díjak). Lehetőség van arra is, hogy a delegáló intézmények a képzések érdekében a pályázatokból (pl. TÁMOP) származó forrásait a Projektirodával egyeztetve - a költségeket egymás között megosztva - felhasználják. Az egyes költségekre vonatkozó lehetőségekről és annak mértékéről pontos információt a Géniusz Projektiroda tud adni.

99/118

10. Külföldi állampolgárságú személy is részt vehet-e a képzéseken?

A Géniusz képzéseken való részvételt kizárólag magyar állampolgárságú résztvevők számára tudjuk biztosítani.

11. Igénybe vehetik-e az „Iskolai tehetséggondozás” TÁMOP-3.4.3/08 és az „Országos Tehetségsegítő Hálózat kialakítása – Magyar Géniusz Integrált Tehetségsegítő Program” TÁMOP-3.4.4/B/08 pályázatok nyertesei a Géniusz képzéseket?

Csoportos jelentkezés esetében igen. A Géniusz képzések az oktatást térítésmentesen biztosítják a résztvevőknek. Lehetőség van arra is, hogy a delegáló intézmények a képzések érdekében a pályázatokból (pl. TÁMOP) származó forrásait a Projektirodával egyeztetve - a költségeket egymás között megosztva – felhasználják a csoportos képzések esetében. A fenti pályázatok nyertesei a Géniusz képzések igényfelmérő lapján nyilatkoznak arról, hogy mely képzési költségeket kívánják elszámolni a nyertes pályázati keretükből!

12. A képzésen résztvevők milyen iratot kapnak a képzés elvégzésének igazolására?

„Bakonyi Szakképzés-szervezési Társulás”
8200 Veszprém, Megyeház tér 1.

TÁMOP-2.2.3-07/2-2F-2008-0026
“A szak- és felnőttképzés struktúrájának átalakítása” című konstrukció keretében
az “Esélyt a jövőnek!” elnevezésű pályázata

Minden résztvevő kap Látogatási igazolást, illetve Tanúsítványt is kapnak azok a résztvevők, akik a képzésbe bekapcsolódás feltételeinek megfelelnek és ezt hitelesített diplomamásolattal is igazolják. A [Géniusz Képzések](#) menüpontban található Felnőttképzési programokban megtalálhatóak a képzésekhez tartozó bekapcsolódási feltételek.

13. Beszámíthatóak-e a Géniusz képzések a kötelező pedagógus-továbbképzésbe?

A Géniusz képzések a [277/1997. \(XII. 22.\) számú Kormányrendelet](#) alapján beszámíthatóak a kötelező pedagógus-továbbképzésbe.

14. Ki a Géniusz képzések tulajdonosa?

A Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, mint akkreditált felnőttképző intézmény, a képzési programok tulajdonosa. A Géniusz képzésekhez szükséges összes felnőttképzési dokumentációt, illetve a képzési programban foglalt feltételeket, valamint az oktatót is biztosítjuk az aktuális felnőttképzési szabályoknak megfelelően. A Géniusz képzéseket a TÁMOP - 3.4.4 - A /08/1-2009-0001 kiemelt projekt keretében kerül finanszírozásra.

Elérhetőségeink:

1111 Budapest, Karinthy Frigyes út 4-6. II. 1.

Postacím: 1507 Budapest, Pf. 1.

Telefon: +36-1-782-1604; Fax: +36-1-688-4880

E-mail: kepzes@tehetsegpont.hu, weboldal: www.geniuszportal.hu

Nyilvántartási száma: 01044-2009

FAT akkreditációs lajstromszáma: AL-2183

15. Debreceni Egyetemmel kötött megállapodás?

A két intézmény megállapodása szerint a Debreceni Egyetem is jogosult Géniusz képzések szervezésére.

<http://www.edupress.hu/hirek/index.php?pid=egycikk&HirID=22753>

A fentiekben leírt tudnivalókat a felmerült igények alapján folyamatosan bővítjük és pontosítjuk.

Nem kapott választ a kérdésére?

Munkatársainktól a kepzes@tehetsegpont.hu e-mail címen, illetve a +36-1-782-1604 telefonszámon, valamint a +36-1-688-4880 faxszámon tudakozódhat.

9.2 2. számú melléklet

<http://geniuszportal.hu/content/tehetsegpont-regisztracioja>

A Tehetségpontok működésének szabályai

(elfogadta a Nemzeti Tehetségsegítő Tanács 2008. november 19.-i ülésén)

I. A TEHETSÉGPONT FOGALMA, FAJTÁI, EGYÉB ALAPFOGALMAK

Ebben a részben azokat a fontosabb fogalmakat segítünk értelmezni, amelyek a Tehetségpontok rendszerében és működésében elengedhetetlenül fontosak.

1.1. Tehetségpont

A Nemzeti Tehetségsegítő Tanács mind Magyarországon, mind a határon túli magyarok lakta részekén kezdeményezi és támogatja Tehetségpontok megalapítását.

101/118

A Tehetségpontok abban segítenek, hogy

- az érdeklődő fiatalok kapjanak hatékony segítséget tehetségük felismeréséhez és kibontakoztatásához, minél teljesebb és minél személyesebb információhoz jussanak a különböző tehetséggondozó lehetőségekről;
- az intézményi, helyi, térségi és regionális tehetséggondozó kezdeményezések minél intenzívebb kapcsolatrendszerrel tudjanak kiépíteni egymással, a tehetséges fiatalokkal, a tehetséges fiatalok környezetével (szüleivel, tanáraival, stb.), a tehetséggondozásban jártas szakemberekkel, és a tehetséggondozást segítő önkormányzati, egyházi, civil szervezetekkel, vállalkozásokkal és magánszemélyekkel, és hogy
- a tehetséggondozó kezdeményezések minél több emberi és anyagi erőforrást tudjanak bevonni a tehetségsegítés folyamatába.

A Tehetségpontok négy általános feladatköre:

- a) tehetségazonosítás,
- b) tehetséggondozás,
- c) tehetség-tanácsadás,

d) Tehetségpontok hálózatába való bekapcsolódás.

A Tehetségpontok fajtái:

1. *Területi hatókör szerint:*

- a) helyi (intézményi, települési);
- b) térségi
- c) regionális;
- d) országos (ez a Nemzeti Tehetségtanács által koordinált központpont).

2. *Regisztrált működésük időtartama szerint:*

- a) alakuló
- b) már legalább egy éve működő.

3. *A fejlesztésben megcélzott tehetségfajták száma alapján:*

- a) több tehetségterületre fókuszáló (komplexen funkcionáló);
- b) egyetlen tehetségterületre koncentráló (részlegesen funkcionáló) Tehetségpont.

4. *Életkor szerint*

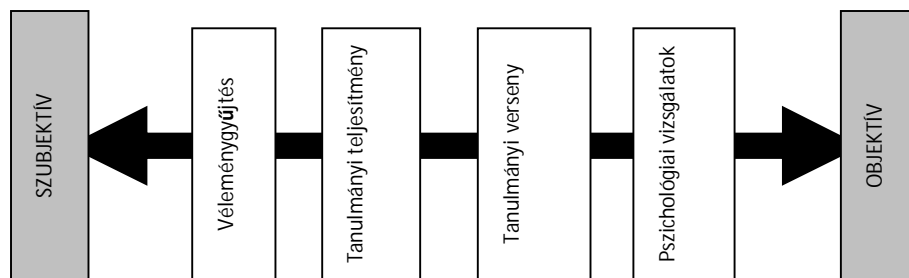
102/118

A Tehetségpontoknak megalakulásukat regisztráltatniuk (akkreditáltatniuk) kell.

1.2. Tehetségazonosítás (tehetség-identifikáció, -diagnosztika)

Olyan egy vagy több lépésből álló vizsgálat, amelynek célja a potenciális és/vagy kibontakozott tehetségek megtalálása. Módszerei egy szubjektív-objektív dimenzió mentén sorba rendezve:

22. ábra

Mivel a pedagógiai gyakorlatban elsősorban a potenciális tehetségekkel találkozunk fontos, hogy azonosítási módszereink objektivitásuk mellett prediktívek (előrejelző jellegűek) is legyenek.

1.3. Tehetséggondozás

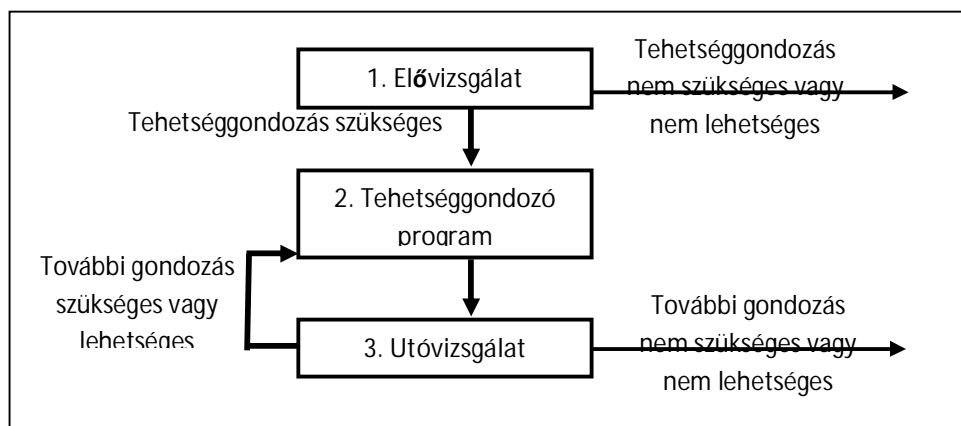
A tehetséges személy teljesítményének kibontakozását segítő tervszerű beavatkozás. Célja szerint lehet:

- a tehetséggel összefüggő erős oldal támogatása;
- a tehetséggel összefüggő gyenge oldal fejlesztése;
- a tehetség hatékony fejlesztéséhez szükséges pszichológiai háttértényezők (energia, motiváció, feltöltődés stb.) kibontakoztatása.

103/118

A tehetséggondozó programok hatásvizsgálata a programok és/vagy módszerek (tovább)fejlesztését, illetve az egyéni fejlesztési tervek kidolgozását és módosítását lehetővé tevő, szabályozó funkcióval, visszacsatolási lehetőséggel bíró tevékenység. „Legegyszerűbb” formája az önkontrollos hatásvizsgálat – ennek sémája:

23. ábra

A programnak tulajdonítható hatás kimutatása az „ilyen volt” (elővizsgálat) és az „ilyen lett” (utóvizsgálat) összevetésén alapul (miután a véletlenszerűség, a váratlan egyéb hatások és a mérési hibák lehetőségét minimalizálni igyekszünk).

1.4. Tehetség-tanácsadás

A tehetség tanácsadás tartalma szerint két nagyobb csoportba sorolható:

- a tehetséggel szorosan összefüggő területek: tehetségazonosítás, tehetséggondozás;
- a tehetséggel lazábban összefüggő, de lényeges területek. Például: tanulási problémák, kreativitás, motiválás, pályaaorientáció, életvezetési problémák stb.

A tanácsot kérő személy lehet: a) a (tehetséges) diák; b) a szülő; c) a tehetségesekkel foglalkozó szakember; d) az intézményvezető; e) (oktatás)politikai döntéshozó; f) a tehetség témakörrel ismerkedő egyéb személy.

II. A TEHETSÉGPONTOK AKKREDITÁCIÓS (SZAKMAI MINIMUM) KÖVETELMÉNYEI

A Nemzeti Tehetségsegítő Tanács és a Tanács jogi képviselőjét ellátó Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége a 2008-2009-es évekre az alábbiakban rögzíti a különböző szintű Tehetségpontok megalakulásának, munkájuk kialakításának és továbbfejlesztésének alapfeltételeit. A szabályozás legkésőbb 2009 végén, de szükség szerint előbb is áttekintendő és módosítandó.

1. A Tehetségpontok négy általános feladatköre:

- a. tehetségazonosítás,
- b. tehetséggondozás,
- c. tehetség tanácsadás,
- d. tehetséggondozó hálózatban való közreműködés.

Ezek közül egy vagy több területen vállal feladatokat a Tehetségpont.

2. Területi hatókörét tekintve megkülönböztethetünk:

- a) *Helyi (lehet intézményi, települési) Tehetségpont-ot.* Feladata: „helyi” szinten végzi a tehetségazonosítást, -gondozást és tanácsadást, hálózatépítést.
- b) *Térségi Tehetségpont-ot:* kisebb vagy nagyobb térségi területen végzi és segíti, koordinálja is a tehetségazonosítást, -gondozást és tanácsadást, hálózatépítést.
- c) *Regionális Tehetségpont-ot.* Feladata: regionális (legalább megyei vagy nagyobb területre kiterjedő) szinten végzi a tehetségazonosítást, -gondozást és tanácsadást, hálózatépítést.
- d) *Nemzeti Tehetségpont-ot:* ez egyedi koordináló szereppel rendelkezik, mivel egyrészt országos, másrészt (a határon túli magyarok lakta területek Tehetségpontjaival kapcsolatban) nemzetközi szervezési, irányítási, hálózatműködtetési feladatokat lát el:
  - ⊙ hálózatépítés, Tehetségpont regisztráció elfogadása vagy elutasítása;
  - ⊙ munkabizottságok működtetése;
  - ⊙ a Tehetséggondozás Nemzeti Programjának megvalósításában való aktív részvétel;

105/118

⊙ országos és nemzetközi szintű feladatok koordinálása.

3. Megalakulásuk ideje, illetve Tehetségpontként regisztrált működésük alapján kétféle Tehetségpontot különböztethetünk meg: a) alakuló és még egy éve nem működő Tehetségpontot; b) már legalább egy éve működő Tehetségpontot. Az alábbi táblázatban található minimum követelmények teljesítéséhez a regisztrálástól egy év türelmi idő áll rendelkezésre.

A Tehetségpont területi hatóköre:	Pedagógiai jellegű diagnosztikai, gondozói, tanácsadói tevékenység ellátáshoz:	Pszichológiai jellegű diagnosztikai, gondozói, tanácsadói tevékenység esetén:
Helyi (intézményi/települési) Térségi	A tehetséggondozásnak legalább egy részterületén (pl.: intellektuális, sport, művészet, kézügyesség) programot kell indítani, s nyomon követni a tehetséges fiatal fejlődését. Tehetség témában legalább 30 órás akkreditált továbbképzést végzett szakember alkalmazása és/vagy a tehetségazonosítást, -gondozást, tanácsadást érintő pedagógiai, diagnosztikai feladatok ellátásáról szóló, mindkét fél részéről aláírt keretszerződés legalább egy szakemberrel, aki a tehetség témakörben legalább 30 órás akkreditált továbbképzést végzett.	Diplomás pszichológus (lehetőleg a pedagógiai-pszichológia és a tehetség témákban jártas) munkatárs alkalmazása és/vagy a tehetségazonosítást, -gondozást, tanácsadást érintő pszichodiagnosztikai feladatok ellátásáról szóló, mindkét fél részéről aláírt keretszerződés legalább egy pszichológussal, pszichológiai szolgáltatást nyújtó szervezettel.

A Tehetségpont területi hatóköre:	Pedagógiai jellegű diagnosztikai, gondozói, tanácsadói tevékenység ellátáshoz:	Pszichológiai jellegű diagnosztikai, gondozói, tanácsadói tevékenység esetén:
Regionális	Átfogó, rendszerszerű, komplex fejlesztő programok kidolgozása és ezek megvalósításának támogatása, a tehetséggondozás komplex erőforrásainak fejlesztése, együttműködés a térség tehetségfejlesztésben közreműködő intézményeivel, civil szervezeteivel. Tehetségpontok koordinációja, a tehetségek fejlődésének nyomon követése, tehetségfejlesztő szakértők alkalmazása, illetve felsőoktatási intézmények szakembereinek, pedagógiai és pszichológiai tanszékek oktatóinak bevonása. Aktív részvétel a Tehetségpontok hálózatának fejlesztésében, a szakemberek továbbképzésében, programtervezésekben, hatásvizsgálatokban.	
Országos	Az országos hatókörű Nemzeti Tehetségpont fő funkciója a Tehetségpontok működése koordinációjának biztosítása, tehetséges fiatalok nyomon követése, országos és nemzetközi szintű feladatok szakmai irányítása, koordinálása.	

4. táblázat

A Tehetségpontok hálózatának fejlesztésével kapcsolatban jelenleg nem javasolunk szakmai minimum követelményeket bevezetni. Ugyanakkor hangsúlyozzuk, hogy minden Tehetségpontnak feladata a hálózati programba való bekapcsolódás. Ennek elősegítése érdekében fontosnak tartjuk a hálózati program cél- és feladatrendszerének kidolgozását.

A fenti követelményeket messze túlteljesítő és az alábbiakban megfogalmazott ajánlásokat kiváló színvonalon megvalósító Tehetségpontok számára a Nemzeti Tehetségsegítő Tanács és a Tanács jogi képviselőjét ellátó Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége a 2009-től kezdődően Kiváló Tehetségpont kitüntetést adományoz, és elősegíti, hogy jó gyakorlatukat elterjeszthessék.

III. AJÁNLÁSOK A TEHETSÉGPONTOK JÓ MŰKÖDÉSÉHEZ

Megjegyzés: A Nemzeti Tehetségsegítő Tanács 2009 végén dönti majd el, hogy az alábbi ajánlások közül melyeket teszi kötelezővé, és ezeket a Tehetségpontok mely szintje számára írja elő.

1./ Fontos a rugalmasság a Tehetségpontok funkcióinak meghatározásában, hálózatának kezelésében, a funkciókat (például a regionális Tehetségpont státuszát) az érintettek megegyezése alapján kell meghatározni.

2./ Elengedhetetlen a hálózatos szerveződésben, hogy egy Tehetségpont más és más koordinációs körökbe is tartozhasson párhuzamosan - különféle szakmai kötődései alapján.

3./ Minden egyes Tehetségpontnak ki kell építenie a maga alhálózatát (Tehetségkuckók).

4./ A Tehetségpontoknak nem egymás ellen kell dolgozniuk, hanem éppen ellenkezőleg: azt kell keresni, hogyan tudnak az egyes Tehetségpontok a saját lehetőségeik kihasználásával minél többet nyújtani a tehetségesek fejlődéséhez - egymás segítségével is. Ha „kinövi” a fiatal az adott Tehetségpont szakmai kereteit, tovább kell adni a következő Tehetségpontnak, amely az eddigieknél többet tud adni a fejlődéséhez. (Ennek precíz módszertanát ki kell dolgozni.)

5./ A működőképesség és fenntarthatóság szempontjából kiemelt kapcsolati körnek számítanak:

- ⊙ a munkaerőpiac munkaadói szereplői, a térség vállalkozói, a multinacionális cégek, mint lehetséges szponzoráló és általános partnerek,
- ⊙ az oktatási és művelődési intézmények,
- ⊙ az önkormányzatok és a különböző háttérintézményeik,
- ⊙ az adott térség civil szereplői, a szülők és más civil szervezetek,
- ⊙ a média, különösen a televízió, de az írott, benne az elektronikus sajtó is,
- ⊙ a Tehetségpontok jövődó hálózatának szereplői, amely kapcsolatrendszer főként az átvehető jó tapasztalatokkal segítheti a pontokat a szakmai hitelesség és a széleskörű igény kielégítése terén.

6./ Kiemelt szerepe kell, hogy legyen a Tehetségpontok sikeres működésében az oktatási intézményekkel való kapcsolatnak, amely kétirányú hatást eredményezhet: a tehetséggondozás „bölcsői”, az iskolák, felsőoktatási intézmények segíthetik a szakszerű munkát a Tehetségpontokon, ez utóbbiak pedig sokszínűbbé tehetik az oktatási intézmények tehetséggondozó palettáját, sokat segíthetnek a tehetségek felkutatásában.

7./ Meg kell teremteni a sikerhez a személyes feltételeket is, fontos a közreműködő szakemberek tanfolyamokon, posztgraduális képzéseken történő felkészítése.

8./ A folyamatos továbbképzéshez elengedhetetlen a Tehetségpontok műhelytalálkozóit rendszeresen megszervezni, biztosítva a keretet a jó tapasztalatok átadásához.

9./ A működéshez szükséges anyagi feltételek megteremtésénél több lábon kell állni a hosszú távú fennmaradáshoz, a Magyar Génius Program forrásai csak az egyik bázist jelenthetik.

„Bakonyi Szakképzés-szervezési Társulás”
8200 Veszprém, Megyeház tér 1.

TÁMOP-2.2.3-07/2-2F-2008-0026
“A szak- és felnőttképzés struktúrájának átalakítása” című konstrukció keretében
az “Esélyt a jövőnek!” elnevezésű pályázata

10./ A Tehetségpont szolgáltatásait csak non-profit módon, maximum önköltségi áron ajánlhatja fel.

11./ Fontos a szakmai tevékenység (tehetségazonosítás, tehetséggondozás, tehetség tanácsadás, hálózatfejlesztés) külső kontrolljának biztosítása, lehetővé tétele. A Nemzeti Tehetségsegítő Tanács monitoring alapján szükség szerint, de legalább 3 évenként megvizsgálja a regisztráció során vállalt feladat végrehajtását, a minimum követelményeknek való megfelelés teljesülését.

12./ A Tehetségpontok tehetséggondozó tevékenységüket önkontrollos hatásvizsgálattal is szabályozzák, ellenőrizték. A hatásvizsgálattal alá nem támasztott tehetséggondozás nem tekinthető bizonyítottnak. A pályázati rendszerben a hatásvizsgálatokra nagy hangsúlyt kell helyezni, hogy az anyagi támogatás oda kerüljön, ahol az bizonyíthatóan „jó helyen” van.

109/118

IV. A TEHETSÉGPONTOK SZÁMÁRA KÉSZÜLŐ MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓK TÉMAKÖREI

Megjegyzés: A módszertani útmutatók sorrendje elkészítésük majdani sorrendje lesz.

Témakör:	Miért fontos ez a témakör?
1. A tehetséggondozás szakmai fogalomrendszere	A Tehetségpontok alapfeladataihoz szükségesek ezek (szakmai minimumkövetelmény).
2. Tehetségazonosítás	
3. Tehetség-tanácsadás	
4. Tehetséggondozás	
5. Hálózatfejlesztés	A Tehetségpontok együttműködésében alapvető módszertani elem.
6. Konfliktuskezelés	Az együttműködés alapvető személyi feltétele mind a tehetségek, mind a tehetséggondozók, mind pedig a Tehetségpontok között.
7. Tehetségpontok adatkezelésének jogi és informatikai (szoftverhasználati) alapjai, algoritmusai	Központi adatbázis információinak fel- és letöltése, használata is a Tehetségpontok tevékenységének részét fogja képezni. Ennek adatvédelmi, jogi hátterét ismerni kell, hogy ne legyen jogsértő az adathasználat. Másrészt az adatbázis és az azt kezelő szoftverek használatához is érdemes felhasználói segédletet, kézikönyvet előállítani.
8. Hogyan adják át egymásnak a Tehetségpontok a tehetséges fiatalot?	A tehetséges fiatal „átadása” egyik Tehetségpontból a másikba akár csak bizonyos részterület fejlesztésére igen fontos személyiségi jogi, pedagógiai, pszichológiai és szervezési kérdéseket vet fel, amelyeket érdemes jól átgondolni.
9. Fenntartható Tehetségpont	A Tehetségpontok önfenntartó működésének egyik anyagi támasza a pályázati forrásból származó bevétel lesz.
10. Marketing, menedzsment	A Tehetségpontok önfenntartó működéséhez marketing, menedzsment jellegű kompetenciák is szükségesek.
11. Képességfejlesztés	Gyakran hivatkozott tehetségkonceptiók (pl. Mönks-Renzulli, Czeizel) komponensei, amelyek egyben a tehetségfejlesztés gyakori célterületei.
12. Kreatívfejlesztés	
13. Motiválás	

„Bakonyi Szakképzés-szervezési Társulás”
8200 Veszprém, Megyeház tér 1.

TÁMOP-2.2.3-07/2-2F-2008-0026
“A szak- és felnőttképzés struktúrájának átalakítása” című konstrukció keretében
az “Esélyt a jövőnek!” elnevezésű pályázata

14. A szociális környezet alakítása	
15. Személyiségfejlesztés	A pszichoszociális fejlődés zavaraitól a tehetségesek sem mentesek, sőt a fejlődési disszinkronia (a különböző kognitív, motoros, emocionális, interperszonális stb.) területek nem egyforma ütemben történő fejlődése is előfordulhat.
16. Kommunikációfejlesztés	A kimagasló teljesítmények közzétételének, a team-munkának, az önértékelésnek és a hétköznapi élethelyzetek megoldásának hatékonysága várható a kommunikációfejlesztéstől.
17. Tanulásfejlesztés	A hosszú távú egyéni karrier (és/vagy az önálló tanulás) elősegítése is lényeges tehetséggondozó feladatkör.
18. Kutatásmódszertan	A kutatás a gazdagító programok „eszköze” + a Tehetségpontoktól elvárható feladat a kutatási tevékenység.
19. A tehetség nyomon követése	A tehetségek nyomon követése, horizontális vizsgálatait kiemelt jelentőségű az eredményesség megítélése szempontjából.

5. táblázat

111/118

K É R D Ő Í V

Kérjük töltsse ki az alábbi kérdőívet! A kérdésekre a legjobb tudása, tapasztalatai alapján válaszoljon. Válaszaival a Bakonyi SzASzET számára készülő tehetséggondozó stratégia elkészítését segíti elő.

Intézmény megnevezése:

Az Ön munkaköre:

- Jogviszonya: közalkalmazotti teljes munkaidős
- -közalkalmazotti részmunkaidős
  - -határozott időre kinevezett
  - -határozatlan időre kinevezett
  - -megbízásos (óraadó)

Kitöltés ideje: 2010.....

1. Tudomása szerint az Önök intézményében folyik-e tehetséggondozás? Ha igen, milyen formában? 112/118

2. Van-e tudomása arról, hogy az Önök intézményében valamely tanuló részt vesz valamilyen tehetséggondozó programban?

3. Ön szerint vannak-e tehetséges tanulók az Önök intézményében? Ha igen, mely területen tehetségesek?(Lásd alább a 8. pontot)

4. Szükségesnek tartja-e Ön az intézményében a tehetséges tanulók azonosítását és számukra külön programok szervezését?

5. *Ön szerint milyen módon kellene a tehetséges tanulókat segíteni?*
6. *Milyen tehetséggondozó programokat, kezdeményezéseket ismer Ön?*
7. *Ön szerint mire lenne szükség ahhoz, hogy sikeres tehetséggondozó programot lehessen indítani illetve működtetni az Önök intézményében?*
8. *Ön szerint az iskolának a tehetséges tanulók közül melyek támogatását kellene felvállalnia?*
- o *logikai – matematikai (pl.: matematikai szakkör, IQ-klub, sakk és más logikai tevékenységek, tanulási stratégiák fejlesztése, illetve a máshova nem sorolható közismereti tantárgyakhoz kötődő gazdagító programok);*
  - o *természeti (pl.: mindenféle természettudományos témakörű foglalkozás, természetjárás);*
  - o *nyelvészeti (pl.: anyanyelvi és idegennyelvi programok);*
  - o *testi-kinesztetikus (pl.: sport-programok, tánc-, mozgás-kultúra);*
  - o *térbeli-vizuális (pl.: képzőművészeti, filmművészeti foglalkozások, kézügyességet igénylő szakmai tevékenységek, népi mesterségek);*
  - o *zenei (pl.: mindenféle ének-zenei program);*
  - o *interperszonális (pl.: dráma-foglalkozások, színjátszás, kommunikációs foglalkozások, vezetői kompetenciák fejlesztése);*
  - o *intrapersonális (pl.: önismereti foglalkozások).*
9. *Ön részt venne-e tehetséggondozó programban? Miért?*

Köszönjük szíves közreműködését!

Kérjük, hogy küldje el a kitöltött kérdőívet az alábbi e-mail címre: julidorka@citromail.hu

9.3 BIBLIOGRÁFIA – TEHETSÉGGONDOZÁS

Forrás: Fogalomtár

- ⊙ Balogh László (szerk.) (1999): *Tehetség és iskola*. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen
- ⊙ Balogh László (2002a): Az iskolai tehetséggondozás kritikus pontjai. In: Pinczésné (szerk.): *A tanító képzés jelene. 2002/a*, Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola, Debrecen . 33-57. p.
- ⊙ Balogh László (2002b): Tehetségfejlesztő szakpedagógus-képzés a Debreceni Egyetemen. In: *Magyar Tehetséggondozó Társaság Almanach*. Magyar Tehetséggondozó Társaság, Budapest. 221-230. p.
- ⊙ Balogh László (2003): Tehetségjellemzők az Arany János Tehetséggondozó Program tanulóinál, In: Balogh László - Koppány László (szerk.): *15 év a tehetségekért: elmélet és gyakorlat*, Mád, 68-96. o.
- ⊙ Balogh László (2004): *Iskolai tehetséggondozás*, Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen
- ⊙ Balogh László (2006): *Pedagógiai pszichológia az iskolai gyakorlatban*. Urbis Kiadó, Budapest
- ⊙ Balogh László (2007): Elméleti alapok a tehetséggondozó programokhoz, In: *Tehetség*, 2007./1. 3-5.o.
- ⊙ Balogh László (2008): Iskolai tehetséggondozó programok pszichológiai hatásvizsgálata, In: Balogh László - Koncz István (szerk.): *Kiterjesztett tehetséggondozás*. Professzorok az Európai Magyarországgért, Budapest, 219-232.o.
- ⊙ Balogh László - Herskovits Mária - Tóth László (szerk.)(2000): *A tehetségfejlesztés pszichológiája*. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen
- ⊙ Balogh László - Koncz István (szerk.) (2008): *Kiterjesztett tehetséggondozás*. Professzorok az Európai Magyarországgért, Budapest
- ⊙ Balogh László - Koppány László (szerk.) (2003): *15 év a tehetségekért: elmélet és gyakorlat*, Mád,
- ⊙ Balogh László - Polonkai Mária - Tóth László (1997): *Tehetség és fejlesztő programok*. Kossuth Lajos Tudományegyetem, Debrecen.

114/118

- ⊙ Balogh László - Turmezeyné Heller Erika (2009): *Zenei tehetséggondozás és képességfejlesztés*. Kocka Kör - Faculty of Central European Studies, Constantine the Philosopher University in Nitra, Debrecen
- ⊙ Benbow, C.P. (1997): Gruping Intellectually Advanced Students for Instruction In: Van-Tassel Baska (Ed.): *Gifted and Talented Learners*, Denver, love, 261- 278 p.
- ⊙ Betts, G.T. (1986): The Autnomous Learner Model for the Gifted and Talented, In: Renzulli, J.S. (Ed.): *Systems and Models for Developing Programs for the Gifted and Talented*, Mansfield Center, CT, Creative Learning Press
- ⊙ Czeizel Endre (1977): *Sors és tehetség*. Fitt Image és Minerva Kiadó, Budapest
- ⊙ Czeizel Endre (2003): Tehetség és genetika, In: Balogh László - Koppány László (szerk.): *15 év a tehetségekért: elmélet és gyakorlat*, Mád, 43-55.o.
- ⊙ Dávid Imre (1999): A tehetséges tanulók azonosításának módszerei. In Balogh László (szerk.): *Tehetség és iskola*. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen. 52-77.o.
- ⊙ Dávid Imre (2008): A tehetség azonosításának elméleti háttere és gyakorlati nehézségei a hazai gyakorlat tükrében, In: Balogh László - Koncz István (szerk.): *Kiterjesztett tehetséggondozás*, Professzorok az Európai Magyarorszáért, Budapest, 23-36.o.
- ⊙ Endrődi Zoltánné (2003): Tehetséggondozás a Koroknay Dániel Általános Iskolában, In: Balogh László - Koppány László (szerk.): *15 év a tehetségekért: elmélet és gyakorlat*, Mád, 185-199. o.
- ⊙ Eyre, D. (1997): *Gifted Children in Schools*. London: David Fulton Publishers
- ⊙ Feger, B. (1997): Tehetséggondozó programok. In Balogh László - Polonkai Mária - Tóth László (szerk.): *Tehetség és fejlesztő programok*. Kossuth Lajos Tudományegyetem, Debrecen. 47-57. p.
- ⊙ Ferku Imre - Mező Ferenc (2003): *Tanárok a tehetségről*. Megyei Pedagógiai, Közművelődési Intézet és Továbbképző Központ, Nyíregyháza
- ⊙ Fodor Istvánné (2008): Valóságtérkép az iskolai tehetséggondozásról, In: Balogh László - Koncz István (szerk.): *Kiterjesztett tehetséggondozás*. Professzorok az Európai Magyarorszáért, Budapest, 243-252. o.
- ⊙ Fűkőné Szatmári Melinda (2008): Tehetséggondozás a taktaharkányi Apáczai Csere János Általános Iskolában. In: Balogh László - Koncz István (szerk.): *Kiterjesztett tehetséggondozás*. Professzorok az Európai Magyarorszáért, Budapest, 235-242. o.
- ⊙ Gagne, F. (1985): Giftedness and Talent: Reexamining a Reexamination of the Definitions, *Gifted Child Quarterly*, 3, 17-25. p.

- ⊙ Gardner, H. (1983): *Frames of Mind. The Theory of Multiple Intelligences*. New York, Basic Books
- ⊙ Gardner, H. (1991): *The unschooled mind*. London: Fontana Press
- ⊙ Gyarmathy Éva (2006): *A tehetség (fogalma, összetevői, típusai, azonosítása)*. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest
- ⊙ Herskovits Mária (2000): A tehetségfejlesztés különböző útjai - nemzetközi körkép, In: Balogh László - Herskovits Mária - Tóth László (szerk.): *A tehetségfejlesztés pszichológiája*. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen. 129-142. o.
- ⊙ Herskovits Mária - Gefferth Éva (2000): A tehetség meghatározásai és összetevői, In: Balogh László - Herskovits Mária - Tóth László (szerk.): *A tehetségfejlesztés pszichológiája*. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen. 23-28.o.
- ⊙ Koncz István (1999): *A pedagógus szerepe a tehetségfejlesztésben*. Debrecen, Kossuth Lajos Tudományegyetem
- ⊙ Koncz István (2003): A kiterjesztett tehetséggondozás rendszere és tartalmi elemei, In: Balogh László - Koppány László (szerk.): *15 év a tehetségekért: elmélet és gyakorlat*, Mád, 56-61. o.
- ⊙ Kormos Dénes (2003): A tehetséggondozás térségi hálózati programja BAZ megyében, In: Balogh László - Koppány László (szerk.): *15 év a tehetségekért: elmélet és gyakorlat*, Mád, 18-34. o.
- ⊙ Kormos Dénes (2010-ben várható megjelenés): *Módszertani segédlet a Tehetségtanácsok megalakításához, működtetéséhez*. Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, Budapest.
- ⊙ Kormos Dénes - Sarka Ferenc (2008): Átfogó megyei hálózati program a tehetséggondozásra: Borsod-Abaúj-Zemplén megye, In: Balogh László - Koncz István (szerk.): *Kiterjesztett tehetséggondozás*. Professzorok az Európai Magyarorszáért, Budapest, 277-292. o.
- ⊙ Mező Ferenc (2004): *A tehetség tanácsadás kézikönyve*. Tehetségvadász Stúdió, Debrecen
- ⊙ Mező Ferenc (Szerk.)(2008): *Tehetségdiagnosztika*. Kocka Kör – Faculty of Central European Studies, Constantine the Philosopher University in Nitra, Debrecen
- ⊙ Mező Ferenc - Mező Katalin (2007): *Tanulási stratégiák fejlesztése az IPOO-modell alapján*. Kocka Kör, Debrecen
- ⊙ Mező Ferenc - Miléné Kisházi Edit (2003): *Művésztehetségek azonosítása és gondozása*. BAZ Megyei Pedagógiai Szakmai és Szakszolgálati Intézet, Miskolc

- ⊙ Mező Ferenc - Miléné Kisházi Edit - Püspöki Péter (2003): Művésztehetségek azonosítása és gondozása, In: Balogh László - Koppány László (szerk.): *15 év a tehetségekért: elmélet és gyakorlat*, Mád, 117-135.o.
- ⊙ *Mi a különbség a tehetséggondozás és szegregáció között?* A Nemzeti Tehetségsegítő Tanács 2009. január 28-i állásfoglalása, www.tehetsegpont.hu
- ⊙ M. Nádasai Mária (2001): *Adaptivitás az oktatásban*. Comenius Bt., Pécs
- ⊙ Mönks, F.J. (2003): Tehetséggondozás Európában, In: Balogh László - Koppány László (szerk.): *15 év a tehetségekért: elmélet és gyakorlat*. Mád, 35-42.o.
- ⊙ Mönks, F. J. - Boxtel, H. W. (1985): *Gifted Adolescence: a Developmental Perspective* (Magyarul olvasható: A Renzulli-modell kiterjesztése és alkalmazása serdülőkorban. In Balogh László - Herskovits Mária - Tóth László (szerk.)(2000): *A tehetségfejlesztés pszichológiája*. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 67-82. p.)
- ⊙ Mönks, F. J. -Knoers, A. M. P. (1997): *Ontwikkelingspsychologie*. (7th ed.) Assen : Van Gorcum
- ⊙ Mönks , F. J.- Knoers, A. M. P. (2004): *Fejlődéslélektan*. Urbis Kiadó, Budapest
- ⊙ Nagy Kálmán (1999): Tehetségfejlesztő program a törökszentmiklósi Bethlen Gábor Református, Tagozatos Általános és Szakiskola, Kollégiumban, In: Balogh László (szerk.): *Tehetség és iskola*. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 215-219.o.
- ⊙ Nagy Kálmán (2003): 15 éves a Magyar Tehetséggondozó Társaság Kelet-Magyarországi Tagozata. In: Balogh László - Koppány László (szerk.): *15 év a tehetségekért: elmélet és gyakorlat*, Mád, 9-13.o.
- ⊙ Orosz Róbert - Bíró Zsolt (2009): *A siker kapujában: a labdarúgó tehetség pszichológiája*. Kékbolygó Tehetségpont, Debrecen
- ⊙ Páskuné Kiss Judit (2008): Az iskolán kívüli iskolarendszerű oktatás szerepe a tehetséggondozásban. In: Balogh László - Koncz István (szerk.): *Kiterjesztett tehetséggondozás*. Professzorok az Európai Magyarorszáért, Budapest, 97-116.o.
- ⊙ Polonkai Mária (1999): Tehetségfejlesztő iskolai programok készítésének szempontjai, In: Balogh László (szerk.): *Tehetség és iskola*, KLTE, Debrecen, 178-214
- ⊙ Polonkai Mária (2002): Differenciálás a tanulószervezésben. In: Balogh László - Koncz István - Tóth László (szerk.): *Pedagógiai pszichológia a tanárképzésben*, FITT Image - Debreceni Egyetem, Budapest, 125-152.o.
- ⊙ Polonkai Mária (2003): Képességmutatók az Arany János Tehetséggondozó Programban résztvevő tanulóknál, In: Balogh László - Koppány László (szerk.): *15 év a tehetségekért: elmélet és gyakorlat*, Mád, 97-105. o.

- ⊙ Renzulli, J.S. (1994): *Schools for Talent Development*, Mansfield Center, CT, Creative Learning Press
- ⊙ Renzulli, J. S., - Reis, S. M. (1986): The Enrichment Triad, In: Renzulli (ed.): *Systems and Models for Developing Programs for the Gifted and Talented*, Mansfield Center, CT, Creative Learning Press, 216-266. p
- ⊙ Robinson, N.M. - Robinson, H.B. (1982): *The Optimal Match: Devising the Best Compromise the Highly Gifted Students*. San Francisco, Jossey-Bass
- ⊙ Sarka Ferenc (2003): Új kihívások a tehetséggondozásban, In: Balogh László - Koppány László (szerk.): *15 év a tehetségekért: elmélet és gyakorlat*. Mád, 106-116. o.
- ⊙ Silverman, L. K. (1994): *Gifted Education: An Endangered Species. Empowering Partnerships Fulfilling Potential*. Indiana, Association for the Gifted
- ⊙ Titkó István (2003): A Comenius-Bega Nemzetközi Tehetségprogram iskoláinak beszámolóit. In: Balogh László - Koppány László (szerk.): *15 év a tehetségekért: elmélet és gyakorlat*. Mád, 140-145. o.
- ⊙ Titkó István (2008): Tehetséggondozás a Debreceni Egyetem Kossuth Lajos Gyakorló Gimnáziumában, In: Balogh László - Koncz István (szerk.): *Kiterjesztett tehetséggondozás. Professzorok az Európai Magyarorszáért*, Budapest, 265-276. o.
- ⊙ Tóth László (szerk.)(1996): *Tehetség-kalauz*. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen.
- ⊙ Tóth László (2000): *Pszichológia a tanításban*. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen.
- ⊙ Tóth László (2003): *A tehetségfejlesztés kisenciklopédiája*. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen.
- ⊙ Tóth László (2008): A tanórán kívüli (iskolai és iskolán kívüli) fejlesztés: gazdagítás, gyorsítás, individualizáció, In: Balogh László - Koncz István (szerk.): *Kiterjesztett tehetséggondozás. Professzorok az Európai Magyarorszáért*, Budapest, 79-96.o.
- ⊙ Tóth Tamás (2008): Tehetséggondozás az Árpád Vezér Gimnázium és Kollégiumban, In: Balogh László - Koncz István (szerk.): *Kiterjesztett tehetséggondozás. Professzorok az Európai Magyarorszáért*, Budapest, 253-264. o.
- ⊙ Treffinger, D.J. (1986): Fostering Effective, Independent Learning through Individualized Programming, In: Renzulli, J.S. (Ed.): *Systems and Models for Developing Programs for the Gifted and Talented*, Mansfield Center, CT, Creative Learning Press, 429-460. p.
- ⊙ Turmezeyné Heller Erika (2008): Integráció és differenciálás egyszerre a tehetséggondozásban - kooperatív tanulás. In: Balogh László - Koncz István (szerk.)(2008): *Kiterjesztett tehetséggondozás. Professzorok az Európai Magyarorszáért*, Budapest, 67-78. o.

